

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGŪŪⁿ APOSTÓL MARCOS

*Yeⁿ'e chi ngaⁿ'a Juan chi ngεεdínuūⁿnīⁿ
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)*

¹ 'Túúcā chí ngaⁿ'a nduudu ngai yeⁿ'e Jesucristo chí Daiya Dendyuūs.

² 'Iiⁿ'yāⁿ profeta Isaías miiⁿ chí ngaⁿ'a nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ dinguúⁿ yā tan'dúúcā chí caⁿ'a Ndyuūs, 'tíicā:

'Úú dicho'ó 'aama 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā nduudu yeⁿ'é nanááⁿ ndís'tiī.

³ 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní caⁿ'a yā ndúúdú ngai na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéé ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a yā: Cuundiyaáⁿ nī yúúní yeⁿ'e Señor Ndyuūs caati cuchii yā. Nan'guáaⁿ nī yúúní cuaacu caavá yā Didεεvé nī staava yeⁿ'é nī ní cuuvi 'cuaáⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ taachi ndaa yā.

⁴ 'Tíicā Juan miiⁿ ní chεεdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéé ch'εεtinéé 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a cuáácú sá chí 'iiⁿ'yāⁿ ndaacadáámí yā yeⁿ'é nuuⁿndi yeⁿ'é yā ní cuεεdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e sa, naati Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

⁵ Ní n'deee 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén can'dáa yā chí 'caandiveéⁿ yā chí ngaⁿ'a Juan miiⁿ. Ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā nuuⁿndi yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs níicú Juan miiⁿ ní chεεdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ na yíicú Jordán.

6 Catecai Juan miiⁿ ní nín'dai ndúú^{cū} yuūdū ye^{n'e} 'iiti camello. Ní cinturón ye^{n'e} sa ní díí^{má} 'iiti. Ní chí che'e sa ní 'iiti langostas ndúú^{cū} ñ'di'i ye^{n'e} 'iiti 'yáaiⁿ chí véé cuεti.

7 Juan miiⁿ nga^{n'a} sa nduudu cuaacu ye^{n'é} Ndyuūs. Ní ca^{n'a} sa: Cuayiivi ye^{n'e} 'úú cuchii 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí ch'ετε taavi cá poder ye^{n'é} yā nguée ti 'úú. 'Úú ní nguée neené n'dai 'úú chí cuuvi dirⁿ n'daatí yí^{má} ye^{n'e} ndaacuú ye^{n'e} yā.

8 'Úú ní ngεdínuū^{nī} ndís'tií ndúú^{cū} nuū^{nī} naati 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní cuεdínuū^{nī} yā ndúú^{cū} Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs.

*Juan miiⁿ cheεdínuū^{nī} sa Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)*

9 Nguuvī s'eeⁿ Jesús miiⁿ chiicá yā ye^{n'e} yāāⁿ Nazaret ye^{n'e} yáⁿāa Galilea ní ndaá yā na yíicú Jordán. Ní Juan miiⁿ ní cheεdínuū^{nī} sa Jesús miiⁿ na yíicú Jordán.

10 Taachi Jesús can'daa yā na nuū^{nī} miiⁿ, cuin'diichí nī. N'diichí yā chí nanguaāⁿ nanguuvi ní Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs ní cuch'éeⁿ vmaaaⁿ ye^{n'é} yā tan'dúú^{cā} 'áámá paloma 'tíicā.

11 Ch'iindiveéⁿ Jesús 'áámá nduudu chi chiicā ye^{n'e} nánguuví chí ca^{n'a}: Díí Daiyá chí ne^{n'e} taaví ní yeenú taavi cáávā dii.

*Yááⁿnguuiūⁿ ne^{n'e} sa n'diichineeⁿ sa Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)*

12 Cuayiivi miiⁿ ní Espíritu N'dai ye^{n'é} Ndyuūs candéε Jesús na 'áámá yáⁿāa cuū^{má} naachi nguée ch'εtinée 'iiⁿyāⁿ.

13 Jesús miiⁿ ní canée yā miiⁿ 'uuvi ngεεcu nguuvi naachi véé 'iiti chi taaⁿ. Ní yááⁿ'guiinūⁿ miiⁿ ní n'diichineeⁿ sa Jesús chi diíⁿ yā nuuⁿndi naati nguéé dinuuⁿndí yā. Níícú ángeles ndaá yā ní diíⁿ yā cuidado Jesús miiⁿ.

Jesús tucá'a yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yā na yáⁿ'āa Galilea (Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Cuayiivi taachi s'nuúⁿ yā Juan chi chεεdinuūⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ vácūū, Jesús miiⁿ ndāa yā na yáⁿ'āa Galilea, ní caⁿ'a yā nduudu cuaacu chí ngai yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā.

15 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: 'Āā snuū ca'a tiempo naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs ní 'āā ndaā niiⁿnuúⁿ. Nandaacadaamí nī yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'é nī ní cu'teenú nī nduudu cuaacu chí ngai chí yeⁿ'e Cristo.

Jesús yaa'ví yā cuūúⁿ saⁿ'ā chí itungááⁿ 'yaācā (Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Jesús miiⁿ ní cachiicá yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā chí nguuvi Galilea, taachí n'diichí yā Simón ndúúcū 'dínū sa Andrés. Sáⁿ'ā s'eeⁿ ní saⁿ'ā chí itungááⁿ 'yaācā, ní ngī sa yaānā yeⁿ'ē sa chεεti nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ti saⁿ'ā s'eeⁿ itungááⁿ sa 'yaācā na nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.

17 Ní Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Cuchí nī, caⁿ'á nī nduúcú ní 'úú ní diíⁿ chí in'nuúⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ chí cuuvi caⁿ'á yā nduucú. Ní tan'dúúcā chí ndís'tií tungaáⁿ nī 'yaācā yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā 'tíicā ngaⁿ'a nī ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'á yā nduúcú.

18 Hora míⁿ nūⁿ saⁿ'a s'uuⁿ s'neeⁿ sa yaānā yeⁿ'ē sa ni cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús.

19 Tuu'mi Jesús miiⁿ ní cueⁿ'é yā 'tεε 'téé ní ndaacá yā saⁿ'a chi nguuvi Jacobo ndúúcu Juan chi 'diinū sa. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní daiya Zebedeo ní snee sa na 'aama barco ní n'diyaata sá yaānā yeⁿ'ē sa.

20 Jesús 'cai yā saⁿ'ā s'eeⁿ. Saⁿ'ā s'eeⁿ ní nan'dáa sa na barco naachi snée sa ndúúcu chiida sa n'diyaata sá yaānā yeⁿ'ē sa. Ní s'neeⁿ sa chiida sa Zebedeo ndúúcu mozos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'e sa ndúúcu Jesús.

*'Áámá saⁿ'ā chi vεε espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ
(Lc. 4.31-37)*

21 Jesús miiⁿ ní ndaá yā na yāā Capernaum ndúúcu saⁿ'ā s'eeⁿ. Ní ca'áámá ca'áámá sábadó, nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Jesús cueⁿ'é yā na yaacū sinagoga ní chi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

22 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngeⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e chí Jesús ngaⁿ'a yā; tí ngí'cueeⁿ yā tan'dúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'ā ntiiⁿ'nyúⁿ yā, nguéeⁿ tan'dúúcu 'áámá maestro yeⁿ'ē ley.

23 Ní chεeti yaacū sinagoga míⁿ canée 'áámá saⁿ'ā chí véé espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ndúúcu sa. Ní espíritu miiⁿ n'gai yeⁿ'ē sā:

24 N'diī Jesús yeⁿ'e yāā Nazaret, cu'néeⁿ nī nús'uu. ¿D'éē canée yeⁿ'é 'nū nduucú nī? ¿'Áá ndaá nī chí di'cuiinú nī nús'uu? 'Úú ní n'diichí du'ú n'diī. N'diī ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai chí daiya Dendyuūs n'diī.

25 Jesús miiⁿ ní yaa'vi néeⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ, ní caⁿ'a yā: Diī espíritu n'gáádí dí cheendi di, nícu nan'dáa di yeⁿ'e saⁿ'á tī.

26 Tuu'mi ní espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ diīⁿ chí chitá'āa 'áámá ataque sáⁿ'a 'cūū. Ní 'cai yiicú

espíritu miiⁿ, ní nan'daā espíritu miiⁿ ná cuerpo yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū.

27 Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ cheⁿ'e yiinu yā yeⁿ'e chuū ní tiingūūneeⁿ yā nguaaⁿ maaⁿ yā ndúúⁿcū vi'ī: ¿Dé'ē chuū? ¿Dé'ē chí ngai chí ngi'cueeⁿ 'íiⁿ'yaⁿ 'cúū? 'Íiⁿ'yaⁿ 'cúū ní v'éé poder ca yeⁿ'é yā ní ngíi ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'ē espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guinūⁿ ní n'giindivééⁿ espíritus yeⁿ'é yā.

28 Maāⁿ'nch'εεté nuūⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'giindivééⁿ yā yeⁿ'e chí diiⁿ Jesús miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e núúⁿ'máⁿ ná yáⁿ'āa yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea.

Jesús diiⁿ yā chí nduūⁿvā yeⁿ'é indáⁿ'ā Simón Pedro (Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Taachí n'daā Jesús na yaacū sinagoga Jesús miiⁿ ní cueⁿ'e yā ndúúⁿcū Jacobo, ndúúⁿcū Juan ná vaacu Simón ndúúⁿcū Andrés.

30 N'daataá chí indáⁿ'ā Simón miiⁿ ní ngíiⁿta yā. Ndéē 'íiⁿ'nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní candiití yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā caⁿ'a yā chíi yā Jesús miiⁿ chí n'daataá miiⁿ ní ngíiⁿta yā.

31 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní ndaa yā nanááⁿ n'daataá míiⁿ ní sta'á yā ta'ā tá ní nadicuéeⁿ yā táⁿ'ā. Níicú chiviī 'iiⁿ'nūⁿ miiⁿ hora miiⁿ taachi nadicuéeⁿ yā n'daataa miiⁿ, ní tucá'a tá diiⁿ tá mandados yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí che'e yā.

Jesús miiⁿ ní diiⁿ yā chí nééⁿé 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ nduūⁿvā yeⁿ'e yā

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Cuayivi taachí 'āā chíiya 'yáⁿ'ā ní 'āā 'da'a miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ndúúⁿcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngíiⁿta yā ndúúⁿcū

'iiⁿyāⁿ chi véé espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guinūⁿ ndúúcu yā.

³³ Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ ní ndaá yā na cheendi va'āi naachi canéé Jesús miiⁿ.

³⁴ Ní Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā chi nanduuva yeⁿ'e 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ chi véé n'deee nááⁿ n'dai ca'ai yeⁿ'é yā. Ní divíi yā n'deee n'dái espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guinūⁿ yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Nguéé 'cuúⁿ yā chi espíritus s'uuⁿ caāⁿ'maⁿ, caati espíritus s'uuⁿ ní deenu du'ū chí Jesús miiⁿ.

Jesús ngaⁿ'a yā nduudu cuaacú yeⁿ'e Dendyuūs na yáⁿ'āa Galilea

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Táámá nguεεtiyaaⁿ 'da'ā ca, Jesús miiⁿ ní ncuéⁿ yā ní can'dáa yā na yáāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cueⁿ'e yā 'áámá lado yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ naachi nguéé 'iiⁿyāⁿ ní miiⁿ caaⁿ'maⁿngua'á yā.

³⁶ Simón miiⁿ ndúúcu tanáⁿ'ā compañeros yeⁿ'e sa cheⁿ'e yā n'nuúⁿ yā Jesús.

³⁷ Taachí ndaaca yā Jesús miiⁿ, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'dií Jesús, nducyáácá 'iiⁿyāⁿ in'nuúⁿ yā n'dií.

³⁸ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Caⁿ'ā yú tanáⁿ'ā yáāⁿ chi snéé na niiⁿnuúⁿ, ní 'tiicá ntúūⁿ caaⁿ'maⁿ yú nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ ti cáávā chuu chi cuchií.

³⁹ Jesús miiⁿ ní cachiicá yā núúⁿmán yáāⁿ cuaaⁿ na yáⁿ'āa Galilea. Ní ngaⁿ'a yā nduudu cuaacú yeⁿ'é Ndyuūs miiⁿ na yáacū sinagogas yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ. Ní divíi yā espíritus yeⁿ'e yaaⁿ'n'giinūⁿ yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ.

*Jesús diín yā chi nduūvā ye^{n'e} 'áámá sa^{n'ā} ndúúcu
ca'ai lepra*

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ 'Áámá sa^{n'ā} chi canéé ca'ai chí ín'duuti yuutē ye^{n'ē} sa ndaa sa nanááⁿ Jesús, ti ne^{n'e} sa caaca sa 'áámá favor ye^{n'é} yā. Ní chíntii'ya sa ní ca^{n'a} sa: N'diī Jesús, ndúútī chi n'diī ne^{n'e} nī, diín nī chí nduūvā ye^{n'é}.

⁴¹ Jesús ní nduuvi ya'āī 'íinu yā sa^{n'ā} miiⁿ, ní tuu'ví yā sa^{n'ā} ndúúcu ta'a yā ní ca^{n'a} yā: Táácā nguéε. 'Úú ne^{n'é}. Dii sa^{n'ā}, 'āā nduuvá ye^{n'ē} di.

⁴² Taachí ca^{n'a} Jesús 'tuucā, chivii ca'ai chi ín'duuti yuute ye^{n'e} sa ní nduūvā ye^{n'ē} sa, ní δεενε sa.

⁴³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā sa^{n'ā} miiⁿ chí cuna^{n'a} sa na vaacu sa, naatí néé ca'á yā cuidado sa^{n'a} miiⁿ ní yaa'ví yā sa^{n'a} miiⁿ:

⁴⁴ Díí, cun'dííchí dí, nguéé cuuvi di mar 'áámá 'ii^{n'yā} chi nanduūvā ye^{n'e} di. Cue^{n'e} di ní 'cuu^{n'mi} di maaⁿ cuerpo ye^{n'e} di nanááⁿ chiiduú chi nduūvā ye^{n'ē} di. Ní ca'a di ofrenda tan'dúúcu chí nga^{n'a} ley ye^{n'e} Moisés miiⁿ cáávā chi nduūvā ye^{n'ē} di ní cáávā chi δεενε cuerpo ye^{n'ē} di. 'Tíicā nducyáácá 'ii^{n'yā} snaaⁿ yā chí 'āā nduuvá ye^{n'ē} di.

⁴⁵ Tuu'mi ní sa^{n'ā} miiⁿ ní cuna^{n'a} sa ní ca^{n'a} sa chii sa n'dee n'dái 'ii^{n'yā} tan'dúúcu chí chí ndúúcu sa. Ní cáávā chí diín sa 'túúcu, Jesús miiⁿ ní 'āā ntéé che^{n'e} nguūvi yā mar 'áámá yāāⁿ, ti 'ii^{n'yā} s'eeⁿ snaaⁿ yā 'ii^{n'yā}. Ní Jesús cue^{n'é} yā ye^{n'e} yāāⁿ miiⁿ, ní cachiicá yā 'áámá lado ye^{n'e} yāāⁿ s'eeⁿ naachi nguéé ch'εεtinéé 'ii^{n'yā}; naati 'ii^{n'yā} ye^{n'e} nducué^{n'ē} yāāⁿ ní n'dáa yā chí n'diichi yā Jesús miiⁿ.

2

Jesús diiⁿyā chi nduūvā yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā chi nguéé ngü inuⁿ'u sa

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Cho'ōo nguuvi s'uuⁿ, Jesús miiⁿ ní nguεεcunée yā nndaa yā na yāāⁿ Capernaum. Ní 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chi Jesús canée yā na va'ai miiⁿ.

² Maaⁿnch'εεté nūuⁿ na va'ai naachi canée Jesús miiⁿ nduuvidaamá 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ, ní 'āā ntéé tunée cheendi va'āī miiⁿ chí ch'εεti núūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs.

³ Tuu'mi ní ndaa na cuūuⁿ sáⁿ'ā ndεε yā 'áámá saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa.

⁴ Nguéé chii sndaa yā naachi canée Jesús miiⁿ ti neené n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ snúuⁿ yā. Cuchée yā cuaaⁿ tíⁿ va'ai ni nadiví yā na n'duuví táátá tíⁿ va'āī miiⁿ. Ch'íínú n'guaaⁿ yā miiⁿya dichó'o yā saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa na yíivε yeⁿ'ē sa ní ndεē sa naachi cheendii Jesús miiⁿ.

⁵ Taachi Jesús n'diichí yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ véé vaadī i'téenu nanáaⁿ yā, caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā ndúúcū ca'āī chi in'dúuví cuerpo yeⁿ'e sa: Díí, daiyá, núúⁿndí yeⁿ'ē dī 'úú ní nch'εēcú.

⁶ N'duuví maestros yeⁿ'e ley miiⁿ chí vεεté yā miiⁿ, nadacádíínuuⁿ yā 'tíícā na staa va yeⁿ'é ya.

⁷ ¿Dε'ē cúúví chí 'tíícā ngaⁿ'a sáⁿ'a 'tíí? Ngaⁿ'a sa yeⁿ'e dendu'ū chi nguéé n'daācā chi contra yeⁿ'e Ndyuūs, ti mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuví diíⁿ yā nadach'εεcú yā nuūⁿndī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ, ti dámaaⁿ Ndyuūs.

8 Jesús miiⁿ ní deenu yā de'ē chi nadacádíínuuⁿ saⁿ'ā s'eeⁿ, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ: ¿De'ē cúúví chí 'tíicā nadacádíínuuⁿ ndís'tiī na staava yeⁿ'é nī?

9 ¿'Áá nguéé ngiⁿ'iī ca chi caaⁿ'máⁿ cuuvi saⁿ'a ndúúcu ca'āi chi in'dúúví cuerpo yeⁿ'e sa: Nuunⁿdi yeⁿ'ē di ní 'āā nchεεcú yeⁿ'ē di, o 'úú caaⁿ'máⁿ: Ndúcuééⁿ di, ní nadīcuééⁿ di yiivε yeⁿ'ē di ní caaca di?

10 Ní caāvā chi ndís'tiī inaáⁿ nī chuū, níicú cadiinuⁿ nī chi Saⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs ní v'éé poder yeⁿ'é yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nadach'εεcú ya nuunⁿdi. Tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā ndúúcu ca'āi chi in'dúúví cuerpo yeⁿ'e sa:

11 Díí saⁿ'ā, nducuééⁿ di, ní nadacuééⁿ di yiivε yeⁿ'e di ní cunaⁿ'a di na vaacu di.

12 Saⁿ'a chi ngiitā miiⁿ nducueeⁿ sa, ní nadacuééⁿ sa yiivε yeⁿ'e sa, ní nan'daa sa miiⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā chuū ní cheⁿ'e yiinú yā ní dich'εεté yā Ndyuūs. Ní ngaⁿ'a yā: Mar 'áámá vmnéⁿ'ēe nguéé n'diichi yú dendu'ū chi 'tuucā.

*Jesús yaa'ví yā 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)*

13 Cuayivi Jesús miiⁿ cheⁿ'e yā cuaaⁿ 'díitúú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní taachi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā nanáaⁿ yā, ní Jesús miiⁿ ní chí'cuééⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

14 Ní taachi cachicá Jesús miiⁿ, n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā chi nguuvi Leví, chi daiya Alfeo. V'éé sá naachi v'éé 'iiⁿ'yāⁿ chi ínn'guεε yeⁿ'e impuestos. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: Díí saⁿ'ā, cuchí di caⁿ'ā di nduucú. Tuu'mi ní Leví miiⁿ nducueeⁿ sa ní cueⁿ'e sa ndúúcu Jesús miiⁿ.

15 Tuu'mi ní Leví miiⁿ diiⁿ sa invitar Jesús miiⁿ chí caⁿ'á yā na vaacu sa ní che'e yā ndúúcu sa. Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ínn'guεε yeⁿ'e impuestos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā ndaā ntúuⁿ yā. Ní 'yaaⁿ n'dáí yā ch'εεté yā na mesa daama ndúúcu Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā ti neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cueⁿ'e yā ndúúcu yā.

16 Ní taachi maestros yeⁿ'e ley ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ fariseos n'diichí yā chí Jesús ní nge'e yā ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e Jesús: ¿De'ē cúuví chí maestro yeⁿ'é nī véé yā nge'e yā ní ngi'i yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'guεε yeⁿ'e impuestos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿndi?

17 Taachí Jesús ch'iindiveéⁿ yā chuū, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ngúta yā nguéé neⁿ'e yā 'aama médico. Dámaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā neⁿ'e yā chí cuuvi yíícú yā. 'Úú ní nguéé cuchíí chí yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ chí nadacadiinúúⁿ yā chí ch'εεte maaⁿ yā chí nguéé dinuuⁿndí yā caati chí yaa'ví 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

Tiⁿ'yāⁿ nítiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ yeⁿ'e chí nguεε ca'diinú yā

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 'Áamá tiempo taachi discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ ndúúcu fariseos ca'diinúⁿ yā, náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús: ¿De'ē cuuvi chí ca'diinúⁿ discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ fariseos miiⁿ naati discípulos yeⁿ'é nī nguéé ca'diinúⁿ yā?

19 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá ca'diinúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíí yā invitado naachí n'giindivaacu 'iiⁿ'yāⁿ 'naaⁿ chí sáⁿ'ā chí

n'giindivaacu sa canéé sá ndúúcu yā? Ndúúti chi canéé saⁿ'ā chi n'giindivaacu sa miiⁿ, nguéé cuuvi ca'diinúⁿ yā.

²⁰ Naati cuchii tiempo taachí ch'iī saⁿ'ā chi n'giindivaacu sa tuu'mi ní cuuvi ca'diinúⁿ yā.

²¹ Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuta'á yā 'áámá tááⁿ tiinūⁿ ngaī chi 'āā nguéé naaⁿnu yā chi 'iindi'yaatá yā yeⁿ'ē na catecai ndiicúú yeⁿ'e yā. Ndúúti chi diiⁿ yā 'tíicā, maáⁿ tiinūⁿ ngaī miiⁿ ní cáancuūⁿ cú'teeⁿ tiinūⁿ ndiicúú miiⁿ. Níicú cuuvi ch'εεε ca naachí ndíi n'teeⁿ.

²² 'Tiicá ntuūⁿ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé caaⁿ'yúⁿ yā vino ngai na bolsa yíⁿmáⁿ ndiicúú yeⁿ'e vino tan'dúúcā chi diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú. Nduuti chi diiⁿ yā 'tíicā vino ngai miiⁿ ní di'cuūní yíⁿmáⁿ ndiicúú miiⁿ ní cuuvi ndai vino miiⁿ ndúúcū yíⁿmáⁿ. Chíiⁿ chi vino miiⁿ canéé chi 'cueēⁿ na bolsa yíⁿmáⁿ ngai.

Discípulos yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní tiicú yā trigo nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ 'Áámá nguuvi chí sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ Israel Jesús miiⁿ ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā cho'ó yā 'áámá campo naachi véé trigo ní discípulos yeⁿ'é yā ní tucá'a yā tiicú yā yááⁿ miiⁿ yeⁿ'e trigo taachí cho'ó yā.

²⁴ Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ní caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'diī cuin'díichí nī, ¿dé'ē cúúví chí diiⁿ discípulos yeⁿ'e nī chi nguεε canéé chí diiⁿ yú ngu-uvi chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ?

²⁵ Naati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā fariseos: ¿'Áá nguéé n'geēⁿ ndís'tiī chí diiⁿ David

miiⁿ ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi cachiica ndúúcu yā taachi cuiicu yā?

²⁶ David miiⁿ ní sndáa yā ná yáacū yeⁿ'é Ndyuūs taachi saⁿ'ā chi nguuvi Abiatar ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē chiiduú ch'εεε ca. Ní David che'é yā panes yeⁿ'e nátai yeⁿ'é Ndyuūs chi dámaāⁿ chiiduú s'eeⁿ cuuvi che'é yā. Ní David miiⁿ ca'a yā pan miiⁿ 'iiⁿyāⁿ chi snéé ndúúcu yā. Ní che'e yā.

²⁷ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ: Nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ yā canéé chí cuuví yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati nguée saⁿ'ā chi cuuvi yeⁿ'ē nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ saⁿ'ā.

²⁸ Cáávā chuū chíⁿ chí Saⁿ'ā chi Daiyá Dendyuūs cuuví caaⁿ'maⁿ ntiⁿnyúⁿ ntúuⁿ sa yeⁿ'ē nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ.

3

*Saⁿ'ā chi ntí'i ta'a sa
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)*

¹ Jesús miiⁿ ní chindáā ntúuⁿ yā na yáacū sinagoga. Ní miiⁿ canee 'áámá saⁿ'ā ndúúcu ta'ā sa chi ntí'i.

² 'Iiⁿyāⁿ fariseos ní neⁿ'é yā n'diichi yā nduuti chi Jesús miiⁿ chi ndúuvā yeⁿ'ē saⁿ'ā miiⁿ caati nguuvi sábadó chi ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿyāⁿ. Ní fariseos cuuví caaⁿ'máⁿ yā nuuⁿndi yeⁿ'e Jesús.

³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā saⁿ'ā chí ntí'i ta'ā sa miiⁿ: Nducuééⁿ dí ní cueendii di naavtaⁿ'a yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ.

⁴ Jesús miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: ¿Dé'ē diiⁿ yú nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ yú? ¿'Áá cuuvi chi diiⁿ yú cosas chi n'daācā o cosas chi nguée n'daācā? ¿'Áá n'daācā chí nguaⁿ'āi yú vida yeⁿ'e

'iiⁿ'yāⁿ o chi 'caaⁿ'nūⁿ yú 'iiⁿ'yāⁿ? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'εεtinéé 'diíⁿ yā.

⁵ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní n'diichi yuudú yā saⁿ'ā s'eeⁿ ní s'neeⁿ ndaachi yiinú yā ti nguéé neⁿ'e cu'téenu sá yeⁿ'e yā. Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: N'doō di ta'a di. Ní saⁿ'ā miiⁿ n'doō sa ta'ā sa, ní ta'ā sa ní nduūvā n'daacā tan'dúúcā taama.

⁶ Tuu'mi ní can'dāá 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ní ndeé yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Herodes ní 'íícú n'diichí yā táácā diíⁿ yā ní 'íícú cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā Jesús miiⁿ.

Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ snéé yā na 'diituú nuūⁿnī'yáⁿ'ā

⁷ Jesús miiⁿ ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā cueⁿ'é yā cuaaⁿ na 'díituú nuūⁿnī'yáⁿ'ā. Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea ndúúcū yáⁿ'āa Judea cheⁿ'e yā can'dāa yā Jesús miiⁿ.

⁸ Taachi 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea chicadínuuⁿ yā yeⁿ'é dendu'ū chi n'gεεε n'dai chi Jesús diíⁿ yā, nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā n'diichi yā Jesús miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Judea, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'ā Jerusalem, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Idumea, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e táámá 'diituú yíícú Jordán, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Tiro ndúúcū yáⁿ'āa Sidón.

⁹ Cáávā chi ndaā n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ, Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā chi cu'nee yaáⁿ yā 'áámá barco yeⁿ'e yā, níícú cuuví cuchéé yā barco miiⁿ chi 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ nguéé 'cuεεti núūⁿ chiichi yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ.

¹⁰ Ní Jesús diíⁿ yā chi 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ nduūvā yeⁿ'e yā. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngiitā neⁿ'é yā tuu'ví yā Jesús.

11 Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi canee yā ndúúcu espíritu yeⁿe yááⁿ'n'guiinūⁿ, espíritu miiⁿ diiⁿ chi 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ ndaa yā nanááⁿ Jesús ní espíritu ní 'cai yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ: Díí ní Saⁿ'a chi Daiya Dendyuūs.

12 Jesús caⁿ'a yuudu yā espíritu s'uuⁿ 'túúca: Nguéé caaⁿ'maⁿ dí du'u 'iiⁿ'yāⁿ 'úú.

*Jesús ndεεve yā ndu'u ndiichúúví discipulos
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)*

13 Cuayivi miiⁿ ní Jesús cuchéε yā na 'áámá yiicū, naachí yaaⁿ'ví yā 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e yā, ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndáa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ.

14 Ní nduuvidaamá ndu'ū ndiichúúví discipulos chi canee yā ndúúcu yā. Ní dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā nduudú yeⁿe Ndyuūs chi nduudu cuaacu yeⁿe yā.

15 Ní Jesús ca'a yā poder discipulos yeⁿe yā chí cuuvi díⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ ní chí diví yā espíritus yeⁿe yááⁿ'n'guiinūⁿ yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ.

16 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndiichúúví discipulos: Simón, chí duuchi ntúⁿ sa Pedro,

17 ndúúcu Jacobo ndúúcu Juan 'diinū sa ní 'uūví sáⁿ'a s'eeⁿ chí daiya Zebedeo, ní saⁿ'ā s'eeⁿ ní Jesús s'neeⁿ yā nguuvi sa Boanerges chi neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Daiya Δεεvé;

18 tanáⁿ'a yā ní nguuvi Andrés, ndúúcu Felipe, ndúúcu Bartolomé, ndúúcu Mateo, ndúúcu Tomas, ndúúcu Jacobo chí daiya Alfeo, ndúúcu Tadeo, ndúúcu táámá Simón chí yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yáⁿ'āa Canaan,

19 ndúúcu Judas Iscariote, saⁿ'ā chí cuayivi míⁿ ch'iⁿ'i sá du'u chí Jesús miiⁿ chí cuuvi 'caaⁿ'núⁿ yā

'yā. Ní Jesús ndúúcū ndiichuuví discípulos ye^{n'e} yā cue^{n'e} yā ní sndaá yā na 'áámá va'āī.

Nga'a yā chi Jesús canée yā ndúúcū poder ye^{n'e} yáá'n'guiinūⁿ

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

²⁰ Cuayivi ní Jesús cue^{n'e} yā na vaacu yā. Táámá vmné^{n'ēe} nééné n'deēe 'ii^{n'yā} ndaa yā nanáán Jesús miiⁿ chi nguée véé yaāⁿ chí che'e yā pan.

²¹ Taachí 'ii^{n'yā} ye^{n'e} familia ye^{n'e} Jesús chi-cadíínuuⁿ yā ye^{n'e} Jesús, ye^{n'e} chí 'ii^{n'yā} nga^{n'a} yā chí Jesús ní nduuví loco yā, ndaa yā chí nandée yā Jesús.

²² 'Tiicá ntúūⁿ maestros chí ngi'cueeⁿ ley chí chiicá yā ye^{n'e} na yáāⁿ Jerusalén ní ca^{n'a} yā: Sá^{n'a} 'cūū canée sá ndúúcū espíritu chí nguuví Beelzebú chí Satanás chí nga^{n'a} ntii^{n'nyu} sa ye^{n'e} espíritus ye^{n'e} yáá'n'guiinūⁿ, ní cáávā poder ye^{n'e} espíritu miiⁿ chí tun'daá yā espíritus ye^{n'e} yáá'n'guiinūⁿ ye^{n'ē} 'ii^{n'yā}.

²³ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā 'ii^{n'yā} s'eeⁿ ní s'neeⁿ yā 'áámá ejemplo. Ní ca^{n'a} yā: ¿Táácā cuuví diiⁿ yáá'n'guiinūⁿ diví sa yáá'n'guiinūⁿ?

²⁴ Ndúúti chí 'áámá gobernador chí nga^{n'a} ntii^{n'nyu} yā ye^{n'e} yáāⁿ naachi véé 'uūví partido chí n'gu^{n'u} ná 'aamá yā ndúúcū ye^{n'e} taama yā 'ii^{n'tyé} miiⁿ nguée cuuvi 'náán yā chí 'ii^{n'tyé} yā.

²⁵ Ndúúti chí n'deēe nadacadíínuuⁿ yā na 'áámá familia chí véé partido ye^{n'ē}, familia miiⁿ ní nguée cuuvi nduuví dáámá yā.

26 'Tiicá ntúūⁿ, ndúúti chi yááⁿn'guiinūⁿ diiⁿ sa contra yeⁿ'e maaⁿ sa, nguéé cuuví cūnee sa ti chúū diiⁿ chí 'cuiinu sa.

27 Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé cuuvi cundaa yā na vaacu 'áámá saⁿ'ā chí véé fuerzas yeⁿ'ē sa ní divíi yā dendu'u yeⁿ'ē sa. Canéé chí caāchiichí yā saⁿ'ā vmnááⁿ vmnaaⁿ. Cuayiivi ní cuuvi diiⁿ yā divíi yā dendu'ū chi snúūⁿ va'ai yeⁿ'ē sa.

28 Nduudu cuaacu 'úú ngaⁿ'á ngii ndís'tiī. Tan-ducuéⁿ'e nuuⁿndi chí diiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcū nduudu taaⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ngaⁿ'a yā contra yeⁿ'e Ndyuūs, Ndyuūs nadich'εεcú yā nuuⁿndí yeⁿ'é yā.

29 Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā nduudu taaⁿ chí nguεε n'dáacā yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs, ní nguéé nch'εēcū yeⁿ'é yā maaⁿ ní tiempo chí cuchíi.

30 'Tiicā Jesús ngaⁿ'a yā ti náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā chí Jesús míiⁿ ní véé espíritu yeⁿ'e yááⁿn'guiinūⁿ nduucú yā.

*Chεεcú Jesús ndúúcū 'díinu yā
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)*

31 Cuayiivi ní ndaā chεεcuú Jesús miiⁿ ndúúcū 'díinu yā, ní ch'εεtinée yā cuaaⁿ chuva'āi. Ní dichó'o yā 'áámá saⁿ'ā chí yaa'vi sa Jesús chí cuchíi yā nanáaⁿ yā.

32 'Yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ní vεεté yā cuaaⁿ 'diitúú Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Chεεcú nī ndúúcū 'diinú nī ní in'nuúⁿ yā n'diī cuaaⁿ chuva'āi.

33 Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā miiⁿ: ¿Dú'ū chí chεεcú miiⁿ? o ¿dú'ū chí 'diinú miiⁿ?

34 Tuu'mi ní Jesús n'gíinu yā 'iiⁿ'yāⁿ chí vεεté yā cuaaⁿ 'diitúú yā ní ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:

N'diichí nī. 'Ii'n'yāⁿ chi snée yā nduucú miiⁿ, 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā chí chεεcú ndúúcū 'diinú.

³⁵ Ní 'āā du'ú nūuⁿ chi diīⁿ chiiⁿ chi Ndyuūs ne'n'e yā chí diíⁿ yā, 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ chíí vi'í, 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ chíí 'diinú, ndúúcū chεεcú.

4

Aama ejemplo ye'n'e 'aama sa'nā chi ngiīnū sá ndaata

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Taama vmnéⁿ'ēe Jesús miiⁿ ní tucá'a yā chí'cueeⁿ yā cuaaⁿ 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿā. Ní nduuvíáámá n'dee n'dái 'ii'n'yāⁿ naachi canée Jesús miiⁿ ndíí 'āā ntée lugar chí cuééndii Jesús. Ní chindáa yā na 'aama barco chí canuuⁿ vmaaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿā miiⁿ. Ní miiⁿ ch'iīndí yā chí ca'cueeⁿ yā. Nducyáácá 'ii'n'yāⁿ ch'εetinée yā na 'diituú nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

² N'deēe n'dái parábolos ca'n'a Jesús 'ii'n'yāⁿ s'eeⁿ chí ejemplos chí tan'dúúcā dendu'u chí véé i'n'yeeⁿdí 'cūū. Ní taachi ngi'cueeⁿ yā ca'n'a yā ndúúcū 'ii'n'yā s'eeⁿ 'tíicā.

³ Ndís'tiī ní 'caandiveéⁿ nī chuū. 'Áámá sa'nā chí ngiīnū ndaāta ní cuéⁿ'e sá cuūnū sa ndaata miiⁿ.

⁴ Taachi chíīnū sa ní 'áámá duutu ndaata míⁿ chíiya na 'diituú yúúní ní ndaā 'yáádá ní che'e tī.

⁵ Ná'nā duutu ndaata ní chíiya nguaaⁿ tuūú naachi nguée dáana n'deēe yá'nāa véé. Duutu ndaata miiⁿ núúⁿ cān'daa tí yá'nāa miiⁿ nguεε daanáá yáanūⁿ.

⁶ Ní taachi can'daā yaatū miiⁿ ní ti'i caati nguée yaānūⁿ snūú díí'yú.

7 Ná'nā duutu ndaata miiⁿ chiiya nguaaⁿ yáán. Yáán s'eeⁿ ní ch'iīta ní di'vaāchi yé'n'ē. Chí'n chí ndaata miiⁿ ní nguéé dichii'vē.

8 Ná'nā duutu ndaata miiⁿ na yá'nāa n'dáacā chiiyā. Can'dāā ní ch'iīta n'deee n'dái cosecha yeⁿ'ē. N'duuvi ní ch'εetinéé tanduu ndiicu ndiichi ndaata yeⁿ'ē. Tan'duuvi ní 'iīnū ngεecu ndiichi ndaata yeⁿ'ē ní tan'duuvi ní 'áámá ciento ndaata yeⁿ'ē.

9 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī chi véé veéⁿ nī, 'caandiveéⁿ nī.

*Chí'n chí neⁿ'ē caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ
(Mt. 13.10-23; Lc. 8.9-15)*

10 Cuayivi taachí nduūvī dámaáⁿ yā ndaa nanááⁿ Jesús ná'nā 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé niiⁿnúⁿ yā ndúúcū ndiichúúví discipulos ní ntiinguunéⁿ yā Jesús: ¿De'ē neⁿ'e caaⁿ'maⁿ ejemplo 'cūū?

11 Ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní canéé chí cadiinuuⁿ nī chi canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'é naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā. Naati taná'nā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé sneé yā nduucú, 'úú ní ngaⁿ'á ngíí tanducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndúúcū ejemplos.

12 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snaaⁿ yā naati ch'εetinée yā tan'dúúcā chí nguéé inaaⁿ yā, ní 'caandiveéⁿ yā naati ch'εetinée yā tan'dúúcā chí nguéé 'caandiveéⁿ yā, nī nguεε tuumicadíinuuⁿ yā. Ndíí nguéé ndaacadáámí yā ní cu'téenu yā Ndyuūs ní nch'εēcū nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

13 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discipulos yeⁿ'e yā: ¿'Áá nguéé ituumicadíinuuⁿ nī yeⁿ'ē ejemplo 'cūū? ¿Táácā, túú'mí, cadíinuuⁿ nī yeⁿ'ē taná'nā ejemplo?

14 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngiinú yā ndaata miiⁿ tan'dúú^{cā} 'iiⁿ'yāⁿ chí candεε yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

15 N'dúú^{ví} 'iiⁿ'yāⁿ ní tan'duū^{cā} ndaata chí chiiya cyúú^{ní} míⁿ, 'tiicá yā ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní cuayiivi taachí ch'iindiveéⁿ yā, chiī yááⁿ'guiinūⁿ ní diví sa nduudu chí ch'iindiveéⁿ yā chí canéé na staava yeⁿ'e yā.

16 Tán'duuví yā ní tan'dúú^{cā} ndaata chí chiiya nguaaⁿ tuūú, 'tiicá yā. N'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní yeenú n'daí yā nduū^{cū}.

17 Naati nguéé 'áámá cānee na staava yeⁿ'e yā ní nguéé 'nááⁿ tiempo cūnee. Taachi ndaa tiempo chí 'cueenu yā cuuvi o neⁿ'e chí n'gííⁿnyuⁿneeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā cáá^{vā} nduudu cuaacu miiⁿ, 'āā ntéé candii yā chí n'daacā miiⁿ.

18 Tán'duuví yā ní tan'dúú^{cā} ndaata chí chiiya nguaaⁿ yááⁿ miiⁿ, 'tiicá yā. N'giindiveeⁿ n'daacá yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

19 Naati neené neⁿ'e cá yā dendu'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúú^{cū} chí véé. Ní nginnche'éí yā 'iiⁿ'yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní dineⁿ'e yā cosas chí véé yeⁿ'e taama 'iiⁿ'yā. Tanducuéⁿ'ē chuū ní ndaá ní di'vaachií yeⁿ'e nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní diiⁿ chí nguéé dichíí'vε nduudu miiⁿ na vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

20 Naati tán'duuví yā ní tan'dúú^{cā} ndaata chí chiiya na yáⁿ'āa n'daacā, 'tiicá yā. N'giindiveéⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs ní i'teenu n'daaca yā, ní véé n'gui'i yeⁿ'ē. N'duuví yā ní tan'dúú^{cā} ndaata chí chiī ndiīcū ndiichi yeⁿ'ē yeⁿ'e 'aama 'aama. N'duuví yā tan'dúú^{cā} chí chiī 'iinu ngεεcu ndiichí yeⁿ'ē, o tan'dúú^{cā} chí chiī 'aama ciento yeⁿ'ē.

*Tanducuéⁿē chi cunuúⁿ n'de'ei cunduú nguuvi
(Lc. 8.16-18)*

21 'Tiicá ntúūⁿ caⁿ'a Jesús táámá ejemplo chi 'téé nguéé dáámá. ¿'Áá ndεε yā 'áámá lámpara chí cu'neeⁿ yā maaⁿ 'aama caja o maaⁿ 'aama cama? ¿'Áá nguéé cu'neeⁿ yā lámpara miiⁿ na yaacu, 'íicú 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi snaaⁿ yā?

22 Mar 'áámá cosa chí canúúⁿ n'de'ei nguéé cunee chí nguéé snaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, ndíi nguéé ndúú 'áámá cosa chí cánúúⁿ n'de'ei chí nguéé cadíinuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

23 Du'ū chí véé veéⁿ ní 'caandiveéⁿ.

24 Ní Jesús caⁿ'a ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'een: Cunndéε ndís'tiī cuidado yeⁿ'e chí n'giindiveéⁿ nī. Ndúúcū caādī chí ndís'tiī idiíⁿ nī juzgar 'iiⁿ'yāⁿ, caadi míiⁿ ntúū Dendyuūs idiíⁿ yā juzgar ndís'tiī. Ní n'deēe cá n'daācā yeⁿ'e ndís'tiī taachi Ndyuūs idiíⁿ yā juzgar ndís'tiī.

25 'Iiⁿ'yāⁿ chí véé yeⁿ'e yā Ndyuūs ca'a cá yā 'yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguéé ca yeⁿ'e yā, Ndyuūs ndivíi yā 'téé chí 'āā véé yeⁿ'e yā.

Ejemplo yeⁿ'e ndaata chí ngiita

26 Jesús caⁿ'a ntúuⁿ yā: Naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiinnyúⁿ yā ní tan'dúúcā 'áámá saⁿ'ā chí ngiinu sa ndaata na yáⁿ'āa yeⁿ'e sa.

27 Saⁿ'ā miiⁿ ngiinū sa ndaata na yáⁿ'āa. Ni chii maāiⁿ ní cyaadú sa ní nducueeⁿ sa taachi chidεεve. Cuayivi ní cho'ōo nguūvī cho'ōo n'gááⁿ ní ndaata miiⁿ ní can'daa ní ch'iita naati saⁿ'ā miiⁿ ní nguéé deenu sa táácā ch'iita.

28 Yáⁿ'āa miiⁿ ngii maāⁿ yéⁿ'ē. Vmnaáⁿ vmnaaⁿ ican'dāā ta'ā n'gaiyāā. Cuayivi ní can'daā yááⁿ

miiⁿ yeⁿe. Cuayivi ní n'giita ní ngii trigo chí ndiitūu n'daāca na yááⁿ miiⁿ.

²⁹ Taachí trigo miiⁿ 'āā ntí'i, tuu'mi ní ngeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿe ní n'giica yā, ti 'āā snuū ca'a chí 'caātā.

Tan'dúúcā ejemplo nduutií yeⁿe yíivē ntí'yāa
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Jesús miiⁿ ní ca'a ntúuⁿ yā: ¿De'é tan'dúúcā naachí ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs miiⁿ? o ¿de'é nduucū chí nadidáámá yú?

³¹ Chuū tan'dúúcā nduutií yeⁿe yíivē ntí'yāa chí 'lííⁿ cá yeⁿe tanducuéⁿe nduutií chí véé in'yeⁿedí 'cūū. Chíⁿ chí chiinu 'iiⁿyāⁿ na yáⁿ'āa yeⁿé yā.

³² Taachí 'āā niínú yā ndaata miiⁿ ní ngii n'gεεε yeⁿe tanducuéⁿe yaātā. Ní dúuⁿnē miiⁿ ní n'gεεε n'dái ngii chí 'yáádá ngii í'neeⁿ tī 'd'ééε tī na 'cuutií yeⁿe.

Taama ejemplo chi ngi'cueeⁿ Jesús
(Mt. 13.34-35)

³³ 'Tíicā ngi'cueeⁿ Jesús 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nduudu cuaacu yeⁿé Ndyuūs ndúúcū n'deeⁿ n'dái ejemplos tan'dúúcā chuū, tanducuéⁿe chí cuuvi cadiinuⁿ yā.

³⁴ Ní ngaⁿ'a yā ngii yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ ndúúcū ejemplos, naati taachi canee yā dámaāⁿ ndúúcū discípulos yeⁿe yā tanducuéⁿe miiⁿ n'giⁿ'i yā discípulos yeⁿe yā de'ε chí neⁿe caaⁿ'maⁿ ejemplos chí 'āā caⁿ'a yā.

Jesús chí'neeⁿ 'diíⁿ yā 'yúúné ndúúcū nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Taachi chi'da'á nguuvi miiⁿ, Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā discípulos yeⁿ'e yā: Caⁿ'ā yú táámá 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā.

36 Tuu'mi ní s'neeⁿ yā miiⁿ ní discípulos ní candée yā Jesús miiⁿ na barco chí 'āā canéé na 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ní cueⁿ'é yā. Miiⁿ ntúūⁿ canéé tanáⁿ'ā barcos. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e tanáⁿ'ā barcos cueⁿ'é ntúūⁿ yā.

37 Tuu'mi ní chéenū 'áámá 'yúúné taaⁿ ní nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ sndaā yaacú. Ní sndaā yaanūⁿ barco miiⁿ, ní chiitūu nuūⁿnīⁿ barco naachi canéé Jesús miiⁿ.

38 Ní Jesús miiⁿ ní cyáádu yā cuaaⁿ 'diituú barco miiⁿ, ní candiitinee yā na cojín. Ní discípulos ní nanduūchí yā Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā: N'dii Maestro, ¿'áá nguéeé de'ē vεε inee nī chí 'cuūvi yú?

39 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní nducueeⁿ yā ní yaa'vi yā 'yúúné miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ 'túúcā: 'Diiⁿ nūⁿ cunee di. Hora míⁿ nūⁿ 'yúúné miiⁿ ní canee 'diiⁿ ní nducueⁿ'ē canee 'diiⁿ 'diiⁿ.

40 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: ¿DÉ'ē cuuvi tátiī 'va'a nī? ¿Dε'ē cúúví chí nguéeé cu'téenu cá nī?

41 Ní discípulos yeⁿ'é yā neené dii'yá yā chiī, ní ngaⁿ'a yā ngii yā nguaaⁿ maáⁿ yā ndúúcū vi'ī: ¿Du'u rá 'iiⁿ'yāⁿ 'cúū, chí ndii 'yúúné ndíí nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā ch'iindiveéⁿ yeⁿ'e yā?

5

*Saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Gadara chi canéé sá ndúúcū
espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūⁿ
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)*

¹ Jesús ndúúcū discípuulos ndaa yā na táámá lado 'diituú nuū'nī'n'yá'ā miiⁿ yeⁿ'e yá'n'āa chi nguuvi Gadara.

² Tuu'mi ní Jesús nan'daá yā na barco miiⁿ, ní ndaa 'áámá saⁿ'ā chi canéé ndúúcū espíritus yeⁿ'ē yáá'n'guiinūⁿ. Ní ngiicá sa ná vaacu sa chi 'áámá yiivi yáává chi canéé nguaaⁿ yaīnyāⁿ ní ndaa sa nanááⁿ Jesús.

³ Saⁿ'ā miiⁿ ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé chi cuuví cuta'á yā saⁿ'ā ní cachiichí yā saⁿ'ā, ndii nguéé ndúúcū cadenas.

⁴ Nééné n'deēe cuuví 'iiⁿ'yāⁿ s'een cachiichí yā saⁿ'ā miiⁿ ndúúcū cadenas ca'a sa ndúúcū ta'ā sa, náátí ch'iica sa cadenas miiⁿ, ní dicheeyéi sa cadenas miiⁿ. Ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ichéé yā ndúúcu sa.

⁵ Cuéⁿ'é daāⁿmaⁿ cachiica sá n'gaī sa cuaaⁿ ná yiicū ndúúcū cuaaⁿ nguaaⁿ yáinyāⁿ ndíi nguuvi ndíi n'gaaⁿ, ní 'nuu cá'ai maāⁿ sa sáⁿ'ā ndúúcū tuūu.

⁶ Ní taachi n'diichi yáⁿ'ái sa Jesús miiⁿ, cueⁿ'e sa ngéenu sā nanááⁿ yā ní chiīntii'ya sa nanááⁿ yā.

⁷ Ní caⁿ'a sa chiī sa Jesús miiⁿ ní 'cái yiicu sá: ¿De'ē cuuvi chi ndaa nī nanaáⁿ, n'dii Jesús, Daiya Dendyuūs chi canee yā na va'ai chεeti nguuvi? Ngiiicá cáávā chi dúúchí Ndyuūs chi nguéé tée nī vaadī 'caa'va 'úú.

⁸ Saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a sa chuū caati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chiī yā espíritus yeⁿ'e yáá'n'guiinūⁿ: Ndís'tiī, nan'dáa nī yeⁿ'e sáⁿ'a 'cūū.

⁹ Jesús miiⁿ tiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā: ¿De'ē nguuví dí? Ní espíritus yeⁿ'e yáá'n'guiinūⁿ chi canéé ndúúcū sáⁿ'a 'cūū nan'guεεcútaⁿ'a sa: Legión nguūví, caati neené 'yaaⁿ 'nū.

10 Ní espíritus neené di'cuítuū ca Jesús miiⁿ chi nguéé tun'dáa yā espíritus chi caⁿ'ā yaⁿ'ai yeⁿ'e yāⁿ'āa miiⁿ.

11 Ní neené n'deēe puercos nge'e tī cuaaⁿ na níⁿúⁿ yīcū miiⁿ.

12 Ní espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ idi'cuiitu Jesús: N'dii, dicho'ó nī nús'uu chi caⁿ'a 'nū chεeti puercos miiⁿ.

13 Tuu'mi ní Jesús ní ca'a yā permiso, ní espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ chínan'dáa sa yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ chí ndáa sa chεeti puercos. Ní véé tan'duu 'uūvi mil puercos miiⁿ. Ní taachi espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ sndáa sa chεeti puercos tuu'mi ní cheenu nducyaaca tī ní chingéé nuúⁿ tī chεeti yaāi miiⁿ. Ní chingée tī nguaaⁿ nuuⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā. Ní chiitu nuūⁿ'nīⁿ veén tī duutu tī cheendi tī ní ch'ii tī nguaaⁿ nuūⁿ'nīⁿ miiⁿ.

14 'Iiⁿ'yāⁿ chi idiiⁿ cuidado puercos cueⁿ'e yā ngéenu yā chi cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ ná yáāⁿ miiⁿ ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé na cuεētí chí chiī miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ can'daa yā n'diichi yā chí chiī.

15 Taachí ndaa yā niiⁿnuúⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní taachí n'diichí yā saⁿ'ā chi canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ chi maaⁿ ní veε sa 'dīiⁿ ndúúcū catecai sa ní 'āā n'daācā sa tuu'mi ní dí'va'a yā.

16 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi n'diichí yā chi diiⁿ Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā chiī yā táacā chiī ndúúcū saⁿ'ā miiⁿ chi canéé sá ndúúcū espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinuūⁿ, ní tan'duucā chí chiī ndúúcū puercos.

17 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ di'cuítu yā Jesús miiⁿ chi cáⁿ'a yā táámá lado yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ'ya.

18 Jesús cuen^e yā. Ní taachi ndaa yā na barco miiⁿ ndaa saⁿā chi vmnaaⁿ canéé sá ndúúcu espíritus yeⁿe yááⁿ'n'guiinūⁿ. Ní saⁿā miiⁿ chiica sa Jesús chi caⁿa sa ndúúcu yā na barco miiⁿ.

19 Jesús ní nguée 'cuuⁿ yā naatí caⁿa yā: Cunaⁿa dí ná vaacu dí ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē dí, ní cuuvi dí 'iiⁿ'yāⁿ chi ch'εεε n'dai dendu'ū chi Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ diíⁿ yā ndúúcu dii, ní tan'dúúcā Señor 'iivú Ndyuūs miiⁿ chí nduuvi ya'āī 'iinú yā dii.

20 Saⁿā miiⁿ ní cunaⁿā sa, ní tucá'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ nuuⁿmaⁿ yááⁿ cuaaⁿ 'diituú chi nguuví Decápolis yeⁿe dendu'ū chí n'gεεε n'dai chí Jesús diíⁿ yā ndúúcu sa. Ní nducyaaca yā che'e yiinú yā.

Táⁿā daiya sáⁿā Jairo, ndúúcu n'daataá chí tuū^{vi} tá catecai Jesús

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Taachí Jesús miiⁿ nanguεεcunée yā ní cho'ó yā táámá lado yeⁿ'ē nuūⁿnūⁿ'yáⁿā ní ndaa yā na yáⁿ'āa 'diituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿā, neené n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ ndaa yā naachi Jesús canee yā.

22 Ní ndaā 'áámá saⁿā chí nguuvi sa Jairo, saⁿa chí ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e yáacū sinagoga. Taachí n'diichi sa Jesús miiⁿ candiitin'dí sa na ca'a yā.

23 Ní neené di'cuítu sa Jesús miiⁿ ní caⁿa sa: Daiyá ní neⁿ'ē 'cuūvi tá. Cuchí nī ní cún'du'u tá'a nī vmnaaⁿ yeⁿ'ē tá, ní cuuvi nduūvā yeⁿ'e tá ní nguée 'cuūvi tá.

24 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní cuéⁿe yā ndúúcu sa. Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ can'daa yā Jesús ní nééné chiiⁿ'nu chiichí yā Jesús.

25 Ní nguaaⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ canéé 'áámá n'daataá chí ngítā tá, chí 'āā ndiichúví nduūyū

canee tá ndúúcū ca'ai chí nguuvi nguuvi ngeee yuuún yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e tá.

26 Nééné n'geenu tá ngii ndúúcū médicos, ní 'āā ch'iinu diīⁿ tá gastar tanducuén^{'ē} chí v'ée yeⁿ'ē tá, naati nguée du'ū vεε dichii'vē yeⁿ'ē tá ti dáyíicándíí cá ca'ai yeⁿ'ē ta cuaaⁿ vmnaaⁿ.

27 'Āā ch'iindiveeⁿ tá yeⁿ'e Jesús miiⁿ chí diīⁿ yā chí nduūvā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiitā. Ní cueⁿ'e tá nguuaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuaaⁿ daamí Jesús ní tuū'vi tá catecai yā.

28 Caati nadicádíínuuⁿ tá maāⁿ tá 'tíicā. Ndúútí chí dámaāⁿ tuū'ví catecai yā, ní nduūvā yeⁿ'é.

29 Hora míiⁿ nūuⁿ chí tuū'vi tá catecai Jesús miiⁿ 'tíicā canée naaⁿ chí ngεē yuuún yeⁿ'ē tá. Ní chicadiinuⁿ tá na cuerpo yeⁿ'e tá chí 'āā nduūvā yeⁿ'ē tá.

30 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ tuumicádíínuuⁿ yā chí 'āā nduūvā yeⁿ'ē 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū poder yeⁿ'é yā. Ní nguεεcundíi yā ní n'diichi yā náávtāⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā: ¿Du'u túu'vīi catecai?

31 Tuu'mi ní discípulos yeⁿ'e yā caⁿ'a yā: Cuin'diichí nī 'iiⁿ'yāⁿ chí i'nūuⁿ chiichí yā s'uúúⁿ miiⁿ ní maaⁿ ní ntiinguuneeⁿ nī: ¿Du'u tuū'vīi 'úú?

32 Naati Jesús ní nguεεcúndii yā n'giinu yā 'áámá lado taama lado, ní 'iicu cuuvi snaaⁿ yā du'ū tuu'vī 'iiⁿ'yāⁿ.

33 Tuu'mi ní n'daataá miiⁿ, ní in'duuvu tá chí 'va'ā tá. Deenū tá dε'ē chí chíi. Cheⁿ'e tá ní chíiintii'ya tá nanááⁿ Jesús. Ní caⁿ'a tá chíi tá 'iiⁿ'yāⁿ tanducuén^{'ē} chí nduudu cuaacu.

34 Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā táⁿ'ā: Díi daiyá, nduūvā yeⁿ'é dí cáávā chí i'téenu di 'úú. Díi 'diiīⁿ nūuⁿ cunáⁿ'a di, ní ndúuvā yeⁿ'é di yeⁿ'é ca'ai chí ndii di.

35 Nga'n'a Jesús miiⁿ ndúúcu tá'n'ā miiⁿ, taachí ndaa yā ná va'ai yeⁿ'e sa'n'ā Jairo chí nga'n'a ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ na yáacū sinagoga miiⁿ. Ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē va'ai miiⁿ ní ca'n'a yā Jairo: Daiya dí 'āā n'diī tá. ¿Dē'ē cuuví chí idindú'ū ca di maestro?

36 Naati Jesús miiⁿ, ní ch'iindiveéⁿ yā chí ca'n'á yā yeⁿ'ē sa'n'ā chí nga'n'a ntiiⁿnyuⁿ sa. Ní ca'n'a yā chí yā sa'n'ā miiⁿ chí nga'n'ā ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ na yáacū sinagoga: Nguéé 'va'a di naati cu'téenu dí.

37 Jesús nguéé 'cuuⁿ yā nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí cueⁿ'e ca yā cuaaⁿ chεeti va'ai ndúúcu yā, ti dámaān Pedro, ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan, sa'n'ā 'diinū Jacobo.

38 Taachí ndaa yā va'ai yeⁿ'e sá'n'ā chí nga'n'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yaācū sinagoga miiⁿ, n'diichí yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní ch'iindiveéⁿ yā chí n'gai yā ní ngεecu yā.

39 Tuu'mi ní taachi sn'daa yā cuaaⁿ chεeti va'āī miiⁿ, ca'n'a yā: ¿Dē'ē tátiī yuudu idiíⁿ nī? ¿Dē'ē cúuví chí ngεecu nī? Tá'diíⁿ nguéé n'dii tá, tí cyaadu tá.

40 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'gíⁿnyūⁿneeⁿ yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ diíⁿ yā chí can'daā nducyaaca yā. Ní Jesús can'dεε yā chíida tá ndúúcu chεecu tá ndúúcu discípulos chí canéé ndúúcu yā ní sndaā yā naachi candiítí ta'diíⁿ chí n'dii tá ní tináⁿ'ā.

41 Ní sta'á yā ta'ā tá ní ca'n'a yā: Talita cumi, chí neⁿ'e caāⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'e yú, díí n'daata 'lííⁿ, 'úú nga'n'á ngií dii, ndúúcueeⁿ di.

42 Hora mííⁿ nūuⁿ ta'diíⁿ miiⁿ ní nduucueeⁿ tá ní cachīca tá. N'daata 'lííⁿ miiⁿ ní ngii tá ndiichuuvu nduūyū. Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e yiinú yā.

⁴³ Jesús míⁿ yaa'vi yuudú yā 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā chíⁿ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'a Jesús chi ca'a yā yuūdū chi che'e n'daata 'líⁿ miiⁿ.

6

Jesús canee yā na yāāⁿ Nazaret (Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Jesús ní ndaācá yā miiⁿ ní cunaⁿ'á yā na yāāⁿ Nazaret chí yāāⁿ vaacú yā, ní discípulos yeⁿ'e yā ní cueⁿ'e yā ndúúcu yā.

² Taachí ndaā nguuvi sábadó chí ntaavi'tuunúúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ, Jesús tucá'a yā chí'cueeⁿ yā na yaācū sinagoga miiⁿ. Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'a Jesús, ní cheⁿ'e yiinú yā. Ní caⁿ'a yā: ¿Tíí ch'eēⁿ sáⁿ'a 'cūū tanducuéⁿ'ē chuū? ¿De'é vaadī déénú chí ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ, ndúúcu vaadī n'giinu chí diⁿ yā chūū?

³ ¿'Áá nguée sáⁿ'a 'cūū daiya saⁿ'ā 'viichiyáⁿ'á miiⁿ, daiya María miiⁿ, saⁿ'ā chí 'diínū Jacobo, ndúúcu José, ndúúcu Judas, ndúúcu Simón, ndúúcu ví'i yā chí snée yā miiⁿ nguaaⁿ s'uūuⁿ? Cáāvā chí yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ chíⁿ chí nguée s'teenu yā 'iiⁿ'yāⁿ.

⁴ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'tíi: Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ dinéⁿ'e yā profetas naati nguée dinéⁿ'e yā 'áámá profeta yeⁿ'e yāāⁿ vaacú yā. Ní nguée dinéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ na vaacu yā profeta miiⁿ.

⁵ Jesús ní nguée chidiíⁿ yā mar 'áámá vaadī n'giinú miiⁿ, dámaaⁿ chí sn'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿ'e n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí ngítā ní nduūvā yeⁿ'é yā.

6 Ní cheⁿ'e yiinu Jesús tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguée s'téenu yā. Cuayivi miiⁿ ní Jesús cachiicá yā cuaaⁿ na yāāⁿ na niiⁿ'nuúⁿ ní ngi'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

Jesús dichó'o yā discípulos yeⁿ'e yā chi caaⁿ'máⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Ní Jesús yaaⁿ'vi yā nduⁿ'ū chi ndiichuuví discípulos, ní tucá'a yā dicho'o yā 'iiⁿ'yāⁿ 'uuví yā 'áámá 'áámá yāāⁿ. Ní ca'a yā poder discípulos chi tun'dáa yā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguínūⁿ yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ.

8 Ní caⁿ'a yā chii yā discípulos chi nguée de'ē vεε candée yā chi cuuví yeⁿ'ē yúúⁿ yeⁿ'e yā, dámaāⁿ in'daacuú. Nguée canée chí candée yā ndii mar 'áámá moral, ndí nguée ndúú pan ra, ndí nguée ndúú tuūmī ra na bolsa.

9 Cunúúⁿ ca'a yā ndaacuú ndaachí, ní 'áámá nūⁿ catecai yā, nguée 'uūvī.

10 Ní caⁿ'a Jesús: Ndís'tiī, taachi cúndaa nī cheeti 'áámá va'āī, 'cuεetinée nī miiⁿ taanduvée ndii taachí nan'dáa nī yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿ.

11 Nduuti chi ndaá nī 'áámá yāāⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguée 'cuaáⁿ yā 'cuεetinée nī miiⁿ, ndí nguée ndúú neⁿ'e ra yā chi 'caandiveeⁿ yā yeⁿ'e nī, tuu'mi ní nan'dáa nī yeⁿ'ē yāāⁿ miiⁿ. Ní ndáadi nī yaācā yeⁿ'ē ca'a nī. Chuū ní 'áámá señal chi 'cuuⁿ'miⁿ nī chi nguée n'daācā idiíⁿ yā ti contra yeⁿ'é nī. Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tiī, chi nguuví yeⁿ'e juicio duuⁿ'vi cá castigo yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Sodoma ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Gomorra, chi ndí cuááⁿ vmnaaⁿ, ní nguée ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ naachí nguée 'cuúⁿ yā ndís'tiī.

12 Tuu'mi ní discípuos ican'dáa yā, chí ca'n'a yā nduudu cuaacu ye'n'é Ndyuūs ye'n'ē chí ndaa-cadáámí 'ii'n'yāⁿ ye'n'e nuuⁿndi ye'n'e yā. Ní chi n̄'daaⁿ yā chí cuuvi 'cuεεtinéé n'daāca yā.

13 'Tuucá ntúūⁿ discípuos divíi yā neené n'deee espíritus ye'n'e yáá'n'guinūūⁿ ye'n'é 'ii'n'yāⁿ. Ní ch'ii yā aceite n'deee n'dáí 'ii'n'yāⁿ chi ngítā ní nduūvā ye'n'e 'ii'n'yāⁿ.

*Juan chi ngεēdinuūⁿnīⁿ ní ch'ī sa
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)*

14 Rey Herodes ch'iindiveéⁿ ntúūⁿ yā chuū chí núúⁿmáⁿ íⁿ'yeēⁿdī miiⁿ ní ch'iindiveéⁿ yā chí diiⁿ Jesús miiⁿ. Rey Herodes míⁿ ca'n'a yā: 'Āā nduūchi Juan chí ngεēdinuūⁿnīⁿ nguaaⁿ tináⁿā, chíⁿ chí saⁿā ní véé taavi poder ye'n'ē sa.

15 Na'n'a 'ii'n'yāⁿ ní nga'n'a yā: Jesús miiⁿ ní Elías chí profeta ndíí vmnaaⁿ. Na'n'a 'ii'n'yāⁿ ní nga'n'a yā: Jesús miiⁿ ní 'áámá profeta tan'dúúcā profetas chí ch'εεtinéé ndii cuaaⁿ vmnaaⁿ.

16 Taachí Herodes miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, tuu'mi ní ca'n'a yā: Juan sáⁿ'a 'cūū, chí 'úú chí ca'n'a ntiiⁿnyúⁿ chí chiicá yā daandu sá ní 'āā nduuchi sa ye'n'e nguaaⁿ tináⁿā.

17 Ti Herodes miiⁿ ca'n'a ntiiⁿnyúⁿ yā soldados chí sta'a sa Juan ní chiicā chiichi sa ndúúcū cadenas ní chí'nuuⁿ sa saⁿ'ā vácūū cáávā n'daataá Herodías. Táⁿ'ā miiⁿ chí chíi n'daataá ye'n'ē Felipe cuááⁿ vmnaaⁿ ní canéé tá ndúúcū sa. Ní Felipe miiⁿ ní 'diinu Herodes.

18 Juan miiⁿ ní ca'n'a sa chíi sa Herodes miiⁿ: N'dii rey nguéé canéé chí cunee nī ndúúcū n'daataá ye'n'ē 'diinu nī.

19 N'daataá yeⁿe Herodes miiⁿ nguéé canee yiinū tá ndúúcū chi caⁿ'a Juan miiⁿ. Ní neⁿ'e tá 'caaⁿ'nuⁿ tá Juan miiⁿ naati nguéé ngii diiⁿ tá.

20 Herodes miiⁿ ní deenu yā chi Juan ní n'dai sa ní yeⁿ'e Ndyuūs saⁿ'ā miiⁿ. Ní rey miiⁿ 'va'á yā Juan miiⁿ. Chíⁿ chi nguéé n'guuⁿ rey miiⁿ chi táⁿ'ā miiⁿ diiⁿ daño tá ndúúcū Juan. Ní rey miiⁿ s'neeⁿ veéⁿ yā n'daacā ní ch'iindiveéⁿ yā yeⁿ'ē nduudu Juan 'áará chi nguéé tuumicadiinúⁿ yā nducuéⁿ'ē chi ngaⁿ'a Juan miiⁿ.

21 Naati n'daataá yeⁿ'e rey miiⁿ nguuvi tá Herodías ní ndaāca tá táacā chi diiⁿ tá. Herodes miiⁿ diiⁿ yā 'áámá 'viicu nguuvi cumpleaños yeⁿ'ē yā. Díⁿ yā 'áámá 'viicu yeⁿ'ē chi nge'é yā chi che'é 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ, ndúúcū saⁿ'ā s'eeⁿ chi 'neéⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e soldados, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ yuudu yeⁿ'ē yáⁿ'āa Galilea.

22 Ní taachí nge'e yā n'daatāa 'líⁿ daiya táⁿ'ā Herodías miiⁿ sndaā tá naachi nge'e yā. Ní nde'ei tá. Rey Herodes ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúúcu sa chíⁿ yeenú yā chi nde'ei tá. Ní miiⁿ caⁿ'a yā chíⁿ yā n'daataa 'líⁿ miiⁿ: Dii, n'daataa 'líⁿ, caaca di 'úú chí neⁿ'e dí ní 'úú ní teé dii.

23 Ní caⁿ'a yā, “por Ndyuūs” chi ca'a yā n'daatāa 'líⁿ miiⁿ 'āā de'É nūⁿ chi neⁿ'e tá, 'áará chí ná maⁿ'a yeⁿ'ē yáⁿ'āa chi ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā.

24 N'daatāa 'líⁿ míⁿ ní can'daā tá ní caⁿ'a tá chíⁿ tá chεεcu tá: Mamá, ¿de'ē caacá? Ní chεεcu tá ní caⁿ'a yā chíⁿ yā tá'a: Caaca di tíⁿ Juan chi chεεdínuūⁿnīⁿ.

25 Maaⁿncheēté nūⁿ sndaā ta'díⁿ miiⁿ naachi canúⁿ rey miiⁿ, ní caⁿ'ā tá: Neⁿ'é chí maaⁿnguuví nūⁿ teé nī 'úú chεeti 'áámá cu'u tíⁿ Juan chí

chεεdínuūnīⁿ.

²⁶ Tuu'mi ní rey miiⁿ ní s'neeⁿ ndaachi nuúⁿ yā naati cáávā chi caⁿ'a yā, “por Ndyuūs”, ni cáávā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā ndúú^cū rey miiⁿ, nguéé chi diiⁿ nuuⁿ yā cheeⁿdiitú yā yeⁿ'ē chí ngiica ta'dííⁿ miiⁿ.

²⁷ Hora mííⁿ nūuⁿ caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ rey miiⁿ 'áámá soldado chí cheⁿ'e sa 'caāca sa daandu Juan chí chεεdínuūnīⁿ ní nguai sa tííⁿ yā.

²⁸ Soldado miiⁿ ní cheⁿ'e sa ná vácūū ní ch'iica sá daaⁿdu Juan miiⁿ. Ní sn'nuuⁿ sa tííⁿ Juan miiⁿ chεεti 'áámá cu'u. Ní ndεε soldado miiⁿ ní ca'a sa ta'dííⁿ miiⁿ. Ní ta'dííⁿ miiⁿ ní ca'a tá chεεcu tá.

²⁹ Taachí discípulos yeⁿ'e Juan miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿ'é yā chí nguai yā cuerpo yeⁿ'e Juan miiⁿ. Ní candéε yā chí 'cuuchi yā.

Jesús ca'a yā chí che'e nyu'u mil 'iiⁿ'yāⁿ
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Cuayiivi miiⁿ ní apóstoles ní nduuvidaamá yā ndúú^cū Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā Jesús tandu-cuéⁿ'ē chí dīíⁿ yā, ndúú^cū chí chí'cueeⁿ yā.

³¹ Jesús caⁿ'a yā chíi yā apóstoles: Cuchíi nī, ní caⁿ'a yú ntaavi'tuunúⁿ yú na 'aama lugar chí 'aama lado yeⁿ'e yáāⁿ naachi nguéé 'iiⁿ'yā. Ngaⁿ'a yā 'tíicā, caati n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ indaá yā nanááⁿ Jesús ndúú^cū n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ chí inaⁿ'a, ndíi maaⁿ rá chí nge'e yā, nguéé ngii.

³² Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ndúú^cū apóstoles yeⁿ'e yā cueⁿ'é yā dámaáⁿ yā na 'áámá barco na 'áámá lugar chí nguéé snée 'iiⁿ'yāⁿ.

³³ Naati nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'diichí yā Jesús ndúú^cū apóstoles, ní déénu yā du'u yā ní taachí cueⁿ'e yā. Ní nducuéⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ s'eeⁿ cueⁿ'e yā chíicá yā na yáⁿ'āa naachi ndaá Jesús ní

vmnaaⁿ cá ndaa yā. Ní cuayiivi ndaa Jesús miiⁿ ndúúcū apóstoles yeⁿe yā.

34 Taachí Jesús nan'dáa yā na barco, n'diichí yā neené n'deeé 'iiⁿ'yāⁿ ní neené ya'ai 'iinú yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ti sneé yā tan'dúúcā 'iiti cuūchī chi nguée du'ū chí idiiⁿ cuidado 'iiti, 'tíca yā. Ní Jesús tucá'a yā chí'cueeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'deeⁿ n'dáí dendu'ū.

35 Taachí chí chiīnū, discípulos yeⁿ'é yā ní ndaá yā nanáaⁿ yā ní caⁿ'a yā: N'dii Jesús, 'āā chíīnū ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguεε snée yā na yáⁿ'āa 'cūū.

36 Yaa'ví nī 'iiⁿ'yāⁿ, ní caⁿ'á yā yāāⁿ n'gaiyāā ndúúcū yaāⁿ n'gεεε chí snée na nīⁿnuúⁿ ní cuái yā pan, ti nguée ndéε yā chí che'e yā.

37 Naati Jesús ní nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿe yā ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī, ca'á nī che'e yā. Discípulos ní caⁿ'a yā: ¿'Áá cuuvi diiⁿ nús'uu chí caⁿ'a 'nū cuái 'nū 'uuvi ciento caadi pan, ní ca'á 'nū che'e yā?

38 Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos: ¿'Áá n'deeⁿ panes yeⁿ'ē ndís'tiī vεε? Cuéⁿ'e nī n'diichi nī. Taachí 'āā n'diichí yā, tuu'mi ní yaa'ví yā: Vέε nyuⁿ'u panes ndúúcū 'uuvī 'yaācā.

39 Tuu'mi ní caⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Jesús chí ch'εεté 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caadi cuááⁿ caadi cuááⁿ naachí vεε yuuni cueēe.

40 Ní naachí ch'εεε yā 'áámá ciento yā ní naachi ch'έέtē tá 'uūvī ngeεcu ndiichí yā.

41 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní sta'á yā ndu'ū nyuⁿ'u panes miiⁿ ndúúcū 'uuvi 'yáacā. Ní chεεnaaⁿ yā nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáāvā pan miiⁿ ndúúcū 'yaācā. Ni ch'iinu ní n'dee yā panes miiⁿ ní nca'a yā discípulos yeⁿ'e yā chí ca'a yā che'e 'iiⁿ'yāⁿ

s'eeⁿ. Discípulos ca'a yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'yaācā miiⁿ ndúúcū pan miiⁿ.

⁴² Nducyaáacá yā che'e yā ní chiitu 'iiⁿyāⁿ.

⁴³ Ní nanngaáⁿ yā chí ningaavā miiⁿ ní chiitu ndiichúúví 'cuεētēε ndúúcū chí ningaāva miiⁿ yeⁿe pan ndúúcū 'yaācā miiⁿ.

⁴⁴ Nducyaaca saⁿ'ā chí che'ē sa panes miiⁿ ní ngii nyuⁿ'u mīl sa.

*Jesús ngúica yā vmnááⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)*

⁴⁵ Tuuⁿ'mi ní caⁿ'a Jesús chíi yā discípulos yeⁿe yā chí cundaa yā na barco miiⁿ ní ndaá yā táámá lado yeⁿe nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e yā chí caⁿ'a yā na yāāⁿ Betsaida, nuuⁿmaⁿ neⁿ'e chí Jesús dííⁿ yā despedir 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

⁴⁶ Taachí Jesús dííⁿ yā despedir yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ, cueⁿ'é yā na yīcū miiⁿ chí caaⁿ'maⁿngua'á yā.

⁴⁷ Taachí chíi 'da'a miiⁿ, barco miiⁿ ndúúcū discípulos 'āā cachíicá vmnaaⁿ yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ ní náávtaⁿ'a nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ canéé. Ní 'āā dámaāⁿ Jesús miiⁿ canee yā na yáⁿ'āa miiⁿ.

⁴⁸ Ní Jesús n'diichí yā chí discípulos ní ch'eenu yā chíi chí dííⁿ yā chí chíica barco miiⁿ ti 'yúúné miiⁿ ní contra yeⁿ'ē naachí cachiica barco miiⁿ. Na nguεetiyyaⁿ 'da'a ca, Jesús ndaa yā nanááⁿ discípulos, ní ngiicá yā vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Ní neⁿ'é yā cho'o daamá yā.

⁴⁹ Taachí discípulos yeⁿe yā n'diichí yā Jesús chí ngiica yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ, discípulos nadacádíínuuⁿ yā chí 'áámá bulto ch'εεε ní 'cai yiicu yā.

50 Ti nducyáacá discípuos n'diichí yā Jesús, ní dii'yá yā chiī. Naati Jesús ní yaa'ví yā 'ii'n'yān s'ee'n ní ca'n'a yā: Ndís'tiī sa'n'ā, nguéé 'va'á nī ti 'úú.

51 Ní Jesús mii'n cuchéε yā na barco mii'n naachi snúu'n discípuos. Ní canéé 'dii'n 'yúúné. Ní discípuos nadicádínnuu'n yā. Dε'ε chúúcā ch'εεε Ndyuūs. Ní che'e yiinú yā.

52 Vaanicadínnūu'n ye'n'e discípuos ní chεεchí caati nguéé tuumicádínnuu'n yā vaadī n'giinu ye'n'e panes mii'n.

Jesús dii'n yā chi nduūvā ye'n'e 'ii'n'yān chi ngíttā na yá'n'āa Genesaret

(Mt. 14.34-36)

53 Cho'ó barco mii'n ndúúcu yā táámá lado ye'n'e nuū'n'n'yá'n'ā mii'n ní ndaá yā ná yá'n'āa Genesaret, naachí cachiichí yā barco mii'n cuaa'n 'diituú nuū'n'n'yá'n'āa.

54 Ní taachi nacan'daa yā na barco mii'n, 'ii'n'yān s'ee'n chi 'āā ndaá yā mii'n ní ntiinaán yā Jesús mii'n.

55 Ní 'ii'n'yān s'ee'n ca'n'á yā chii yā 'ii'n'yān ye'n'e núú'n'mán cuaa'n na yāān n'gaiyāā chi snéé nii'nuún chi Jesús canéε yā. Ní 'ii'n'yān s'ee'n chinguai yā 'ii'n'yān chi ngíttā. Ní tuca'a yā ndaa yā ndúúcu 'ii'n'yān chi ngíttā na cama ye'n'é yā ní candεε yā 'ii'n'yān nanáán Jesús mii'n.

56 Ní 'āā dε'ε nūu'n lugar naachí cuen'e Jesús mii'n, nduuti chi na yāān n'gaiyāā, o na yāān n'gεεε, o na campo, 'ii'n'yān ní í'nee'n yā 'ii'n'yān chi ngíttā cuaa'n cyúúní. Ní di'cuíttu yā Jesús chi ca'á yā lugar 'ii'n'yān chi ngíttā chi cuuví tuu'ví yā maa'n rá naachí ndεεtií ye'n'é catecai Jesús. Ní nducyaaca 'ii'n'yān chí tuū'ví yā tiinūu'n ye'n'e yā, nduūvā ye'n'e yā.

7

Chú'n chí dii'n chí ngii nuu'ndi 'ii'n'yā'n
(Mt. 15.1-20)

¹ Tuu'mi ní 'ii'n'yā'n fariseos ndúúcū n'duuvi maestros ye'n'e ley n'daa yā na yāā'n Jerusalén, ní ndaa yā nanáá'n Jesús.

² 'Ii'n'yā'n s'ee'n ní n'diichí yā chí discípulos ye'n'e Jesús mii'n ngé'e yā ndúúcū ta'a yā chí vaatí, ní vεε nuu'ndi ye'n'e yā ti nguée inaa'nu yā ta'a yā taachí āā cuée che'e yā tan'duucā chí nga'n'a ley ye'n'é yā.

³ Chúū chii caati 'ii'n'yā'n fariseos ndúúcū nducyáácá 'ii'n'yā'n Israel candí yā costumbres ye'n'é 'ii'n'yā'n ndiicúú s'ee'n chí nguée che'e yā ndúúti chí nguée n'deēe cuuví nnaa'nú yā ta'a yā.

⁴ Taachí indáa yā nii'vεε, nguée che'e yā nduuti chí nguée nnaa'nu yā ta'a yā n'deēe cuūví. Vée cá costumbres chí 'ii'n'yā'n s'ee'n icandiica yā, chí nnaa'nu yā vasos chí n'geē chí ngi'i yā, ndúúcū jarros, ndúúcū taza ye'n'e cūū, ndúúcū mesas.

⁵ Tuu'mi ní 'ii'n'yā'n fariseos ndúúcū maestros ye'n'e ley mii'n itiinguunée'n yā Jesús: ¿De'ε cúúví chí nguée candí discípulos ye'n'e nī costumbres ye'n'e 'ii'n'yā'n ndiicúú s'ee'n? Nge'é yā ndúúcū ta'a yā chí vaatí.

⁶ Jesús nan'guεεcúta'n'a yā: N'dáacā ca'n'a profeta Isaías mii'n ndii cuáá'n vmnaa'n ye'n'e ndís'tií chí 'uūví naa'n 'uūví cheendí nī. Chuū ca'n'a yā taachí dingúu'n yā 'túúcā:

'Ii'n'yā'n s'uú'n ní dich'εεté yā 'úú ndúúcū cheendi yā, naati staava ye'n'e yā ya'n'āī canee ye'n'e 'úú.

7 Nguéé dε'ē vεε dichí'vē chí diiⁿ yā chi dich'εεté yā 'úú, ti chíⁿ chí ngi'cueeⁿ yā ní ley yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

8 Naati ndís'tiī ní chí'néⁿ nī leyes yeⁿ'e Ndyuūs ní candíi nī costumbres yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Chíⁿ chi neené n'deeε cuūví nnaaⁿnu yā jarros ndúúcū vasos naachi ngi'i nuúⁿ yā, ndúúcū chí diíⁿ yā ndúúcū neené n'deēε cá dendu'ū. Tanducuéⁿ'ē chuū ní nguéé dichí'vē.

9 'Tíicā caⁿ'a Jesús chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī ní cándii nī costumbres maáⁿ nī ní cáávā chuū i'neéⁿ nī 'áámá lado ley yeⁿ'é Ndyuūs.

10 Moisés caⁿ'a yā ley 'cūū: Diíⁿ nī honrar chiidá nī ndúúcū chεεcú nī ní 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'dáacā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chiidá yā o yeⁿ'ē chεεcú yā canéé chí 'cuūvi yā.

11 Naati ndís'tiī ní ngaⁿ'a nī chí nga'a nī permiso 'aama saⁿ'ā chí caaⁿ'maⁿ sá cuuvi sa chiida sa o chεεcu sa, 'tíicā: 'Úú ní nguéé cuuvi nneé n'diī, caati nducuéⁿ'ē chí yeⁿ'é ní Corbán. (Nduudu Corbán miíⁿ ní neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chí ca'á yā Ndyuūs.)

12 Ndúúti chí saⁿ'ā ngaⁿ'a sa 'túúcā, tuu'mi ní ndís'tiī ngaⁿ'a nī chí 'āā ntéé nga'a nī lugar chí cunnee sá chiida sá ndúúcū chεεcu sá.

13 Ndís'tiī ní diíⁿ nī chí 'āā ntéé dichí'vē Nduudu yeⁿ'é Ndyuūs cáávā costumbre chí ngo'ó yeⁿ'ē 'áámá nī taama nī. Nééne n'deēε dendu'ū diíⁿ nī tan'dúúcā chuū.

14 Caⁿ'a ntúūⁿ Jesús chii yā 'iiⁿ'yāⁿ taama vmnéⁿ'ēε ní caⁿ'a yā: Cu'neeⁿ veeⁿ nducyaaca nī yeⁿ'é, ní tuumicadiinuuⁿ nī.

15 Mar 'áámá dendu'ū chí nge'e saⁿ'ā chí 'āā cuéé che'e sa cuuvi diíⁿ chí 'āā ntéé dεεvε sa. Chíⁿ chí

nadicádíínuuⁿ saⁿ'a na staava yeⁿ'ē sa ní ican'daā na staava yeⁿ'ē sa chííⁿ idiííⁿ chí 'āā ntéé dεεε sa.

16 Ndís'tiī chí véé veéⁿ nī, 'caandiveéⁿ nī.

17 Taachí Jesús s'neeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní sndaa yā va'ai yeⁿ'é discípulos yeⁿ'e yā, discípulos yeⁿ'é yā ní itinguuneeⁿ yā: ¿Dε'ε né'é caaⁿ'maⁿ ejemplo 'cūū?

18 Ní caⁿ'a Jesús chii yā discípulos: ¿'Áá 'tiicá ntuūⁿ ndís'tiī nguéé ituumicadíínuuⁿ ní? ¿'Áá nguéé deenu nī chí tanducuéⁿ'ē chí nge'e saⁿ'ā ní cungéε cuaaⁿ chuva'aī ní nguéé cuuví diííⁿ chí saⁿ'ā miiⁿ ní vaati sa,

19 ti nguéé indaā na staava yeⁿ'ē sa naati na cheētī sa? Ní cuayíivi mííⁿ nan'daā na cuerpo yeⁿ'ē sa. 'Tíicā ní nducuéⁿ'ē chí ngé'é saⁿ'ā ní dεεε. Ní nguéé diííⁿ chí dinuuⁿndí yā.

20 Ní caⁿ'a Jesús: Chííⁿ chí can'daā na staava yeⁿ'ē sa chííⁿ chí diiiⁿ chí véé nuuⁿndí yeⁿ'ē sa.

21 Ti chiiⁿ cuaaⁿ cheētī sáⁿ'ā chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ chí yeⁿ'ē na staava yeⁿ'ē sa, ican'dáā yeⁿ'ē vaanicadíínnūuⁿ yeⁿ'e sa chí nguéé n'daācā. Nada-cadíínuuⁿ yā yeⁿ'e chí caⁿ'a sa ndúúcū 'aama n'daataá o isáⁿ'ā chí nguéé yeⁿ'e yā, ndúúcū yeⁿ'e chí n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā o n'daataá ní duuchinééⁿ vi'i yā, ní ndúúcū chí 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ,

22 ndúúcū yeⁿ'ē chí ididuucú yā, ndúúcū yeⁿ'e chí neⁿ'e yā cosas chí véé yeⁿ'ē taama yā, ndúúcū yeⁿ'ē dendú'ū chí yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ, ndúúcū yeⁿ'e chí nginnche'éi yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū vicios, ndúúcū n'daataá chí caⁿ'ā tá ndúúcū n'daataá chí duuchinee tá vi'ī, ndúúcū yeⁿ'ē sáⁿ'ā chí caⁿ'a sa ndúúcū saⁿ'ā chí duuchinee sa vi'ī, ndúúcū yeⁿ'ē chí n'diichí yā cosas chí nguéé n'daācā, ndúúcū yeⁿ'ē chí caaⁿ'maⁿ taáⁿ yā contra yeⁿ'e Ndyuūs,

ndúúcū yeⁿ'e chi dich'εεté maáⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ, ndúúcū nduudu chi nadicádíínuuⁿ yā tan'duucā chi loco yā.

23 Tanducuéⁿ'ē dendú'u 'cūū chi nguéé n'daācā ican'daā yeⁿ'ē na staava yeⁿ'é yā. Chííⁿ chi díííⁿ chi véé nuuⁿndi yeⁿ'é yā.

'Áámá n'daataá chi nguéé n'daataá Israel tá chi i'teenu tá Jesús

(Mt. 15.21-28)

24 Nan'dáá Jesús miiⁿ ní cunaⁿ'a yā na yáⁿ'āa Tiro ndúúcū Sidón. Ní chindáa yā na 'áámá va'ai. Ní nguéé neⁿ'é yā chi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cadíínuuⁿ yā naachi cánéé yā naati nguéé chii canúúⁿ n'de'ei yā.

25 Maaⁿnchεεté tuumicadiinuⁿ 'áámá n'daataá chi véé 'áámá n'daataá 'lííⁿ daiya tá chi cánéé ndúúcū espíritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ. N'daata miiⁿ ní ndaā tá ní chiintii'yā tá ná ca'a Jesús miiⁿ.

26 N'daata mííⁿ ní nguéé yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel naati yeⁿ'e ndaataá yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Sirofenicia. Ndaā tá ní chiica tá Jesús miiⁿ chí tun'dáa yā espíritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ yeⁿ'ē n'daataá 'lííⁿ daiya tá.

27 Naati Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā n'daataá miiⁿ: Ca'a di lugar chi che'e daiyá 'iiⁿ'yāⁿ Israel vmnááⁿ vmnaaⁿ ti nguéé cánéé chí divíí pan yeⁿ'e daiyá 'nū ní ca'a 'nū chi che'e 'yaānā.

28 Táⁿ'ā miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'ā tá: 'Tíicā, Señor, naati 'yaānā chi snée tī maaⁿ mesa miiⁿ nge'é tī cheeyéí pan chi ngéé yeⁿ'ē da'caiyāā.

29 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā táⁿ'ā: Dii n'daataá n'daācā ngaⁿ'a di. 'Āā cuuví naⁿ'a di. Espíritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūuⁿ 'āā nan'dáā yeⁿ'ē daiya di.

30 Taachí ndaā tá na vaacu tá, n'daataá 'lín miiⁿ yeⁿē tá canee tá na cama ní candiiti tá. Ní espíritu yeⁿe yááⁿ'nguiniūⁿ ní 'āā nan'dáā yeⁿē n'daata 'lín miiⁿ.

Jesús diíⁿ yā chi nduūvā yeⁿe 'áámá sáⁿā chi nguéé ngaⁿ'a sa ndíí nguéé ndúú n'giindiveeⁿ rá sá

31 Jesús nan'daa ntuuⁿ yā yeⁿe yáⁿāa Tiro ndúúcū yáⁿāa Sidón ndúúcū na yáāⁿ s'eeⁿ yeⁿe yáⁿāa Decápolis. Ní ndaa yā na yáⁿāa chi 'díitū nuūⁿnīⁿ'yáⁿā Galilea.

32 Miiⁿ ní ndaā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū 'áámá saⁿā chi chεεtúū chi nguéé ngii ngaⁿ'ā sa n'dáacā. Ní chiicá sá Jesús chi cun'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿē sa.

33 Jesús candéε yā saⁿā miiⁿ 'áámá lado naachi 'āā ntéé snée 'iiⁿ'yāⁿ ní tingúúⁿ ndutá'a yā na veeⁿ sá ní chiidaiⁿ yā ní s'neeⁿ nduta'á yā na ch'iia sa.

34 Ní ch'íinu yā nanguuvi, ní nndaa niiⁿnúⁿ yā ní caⁿ'a yā: Efata, chi neⁿe caaⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿé, n'guaaⁿ di.

35 Ndúúcū chuū ní n'guaaⁿ veeⁿ sá ndúúcū ch'iia sa ní nduūvā yeⁿē sa. Ní 'āā chí caⁿ'a n'dáacā sá.

36 Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéé cuuvi yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ. 'Áará chi neené ca'a cuidado yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi nguéé cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chii yā n'deee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ.

37 Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní neene cheⁿe yiinú yā, ní caⁿ'a yā: 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní tanducuéⁿē idin'daacá yā, ndíí 'iiⁿ'yāⁿ chi chεεtúū ní idiíⁿ yā chí n'giindiveeⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ chi nguéé ngaⁿ'á yā ní diíⁿ yā chí ngíí ngaⁿ'a yā.

8

Jesús ca'á yā che'e cuūⁿ mil 'iiⁿyāⁿ
(Mt. 15.32-39)

¹ Tiempo 'cūū neené 'yááⁿ 'iiⁿyāⁿ nduuvidaama yā ndúú^{cū} Jesús. Nguéé de'ē chí ca'á yā chí che'e 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ. Tuu'mi Jesús 'caí yā discípulos yeⁿe yā, ní caⁿ'á yā chii yā discípulos:

² 'Úú ní ya'ái cáávā 'iiⁿyāⁿ s'tíí, tí 'āā 'iinu nguūvī snée yā nduucú na lugar 'cūū ní nguéé de'ē vεε chí che'é yā.

³ Ndúúti chí nadicho'ó 'iiⁿyāⁿ na vaacu yā ní nguéé che'é yā, 'áátíi cuuvi cúúnú yā cuaaⁿ cyúúⁿ chí naⁿ'a yā ti náⁿ'a yā ní yaⁿ'āī ndiicá yā.

⁴ Discípulos ní nan'guεεcútaⁿ'a yā: ¿Taacá ca'á nī chí ché'é 'iiⁿyāⁿ na lugar naachi nguéé ch'εεtinéé 'iiⁿyāⁿ?

⁵ Jesús miiⁿ ntiinguunéeⁿ yā discípulos: ¿'Áá n'dee cá panes yeⁿ'é nī véé? Discípulos ní caⁿ'a yā: Tá ndεēchē vεε.

⁶ Tuu'mi ní chii Jesús 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'cuεεté yā na yáⁿ'āa miiⁿ. Ní Jesús sta'á yā ndεēchē panes miiⁿ. Ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā panes miiⁿ. Ní n'dee yā panes miiⁿ ní ca'á yā discípulos yeⁿ'é yā. Ní discípulos ca'á yā che'e 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ.

⁷ Véé ntúūⁿ n'duuvi 'yaācā. Jesús sta'á yā 'yaācā ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā 'yaācā ní ca'a yā discípulos chí ca'a ntúūⁿ yā 'yaācā 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ.

⁸ Nducyaaca 'iiⁿyāⁿ che'e yā ní chiitu 'iiⁿyāⁿ. Ní nin'guaáⁿ yā tá ndεēchē 'cuεētēε chí nángaava.

⁹ 'Iiⁿyāⁿ chí che'e yā ní ngii yā tan'dúú cuūⁿ mil 'iiⁿyāⁿ. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní dííⁿ yā despedir yeⁿ'é 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ.

10 Ní Jesús ndaa yā na 'aama barco ndúúcu discípulos yeⁿe yā ní cueⁿ'é yā na yáⁿ'āa chi nguuvi Dalmanuta.

Tiⁿyāⁿ fariseos chiica yā Jesús chi ch'iⁿ'i yā 'aama vaadi n'giinu

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Tuu'mi ní ndaā 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ní tucá'a yā caⁿ'a yā n'deee n'dái ndúúcu Jesús. Neⁿ'é yā n'diichi yā táacā caaⁿ'maⁿ Jesús. Chiica yā Jesús 'áamá vaadi n'giinu yeⁿ'ē na va'ai chεεti nguuvi.

12 Jesús nandaa yiinu yā tí ndaachí 'iinu yā na staava yeⁿ'é yā, ní caⁿ'a yā: ¿De'ē cúúví chí ngiica 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ 'áamá señal yeⁿ'ē vaadi n'giinu? 'Úú ngaⁿ'á cuaacu chi nguée ca'á mar 'áamá señal 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ.

13 Cuayivi chi caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ chuū, Jesús nanguεεcunée yā snda yā na barco miiⁿ. Ní cueⁿ'e yā taama lado nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā miiⁿ.

Levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos

(Mt. 16.5-12)

14 Discípulos chinaáⁿ yā chi candεε yā chi che'e yā, naati ndεε yā 'aama n'dyáⁿ'ā pan ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na barco miiⁿ.

15 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'á yā chii yā discípulos: Cuin'diichí nī, cundεε nī cuidado yeⁿ'e levadura yéⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu levadura yeⁿ'e rey Herodes. Levadura miiⁿ ní chíⁿ chí díⁿ yā chi nguée n'daācā.

16 Discípulos ní tucá'a yā caⁿ'a yā nguaaⁿ maán yā: ¿'Áá chí nguεε ndεé yú pan chiiⁿ chí 'tiicā ngaⁿ'a yā?

17 Jesús miiⁿ ní déenu yā chí ngaⁿ'ā discípulos nguaaⁿ maán yā ní caⁿ'a yā: ¿De'ē cúúví chí ngaⁿ'a

nī chi cáávā chi nguéeé ndéé nī pan? ¿'Áá cuéeé tuumicadiinúúⁿ nī? ¿'Áá cuéeé i'téenu nī na staava yeⁿe nī?

18 ¿'Áá nguéeé inaaⁿ ndís'tiī ndúúcū nduutináaⁿ nī, ndíí nguéeé ndúú n'giindiveeⁿ rá nī ndúúcū veéⁿ nī? ¿'Áá nguéeé inan'gaacú nī?

19 Taachí n'deé ndu'u nyuⁿ'u panes miiⁿ chí che'e nyuⁿ'u mil 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá n'deēe 'cuéētēe ca pan nángaāva? ¿'Áá nin'guaáⁿ nī? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Ta ndiichuuví.

20 Ní caⁿ'a Jesús: Taachí ca'á ndēēchē panes miiⁿ che'e cuūuⁿ mil 'iiⁿ'yāⁿ, ¿'áá n'deēe 'cuéētēe ca nin'guaáⁿ nī? Discípulos ní caⁿ'á yā: Tá ndēēchē.

21 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā: ¿'Áá cuéeé tuumicadiinúúⁿ nī?

Jesús dííⁿ yā chi nduūvā yeⁿe 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ na yāⁿ Betsaida

22 Cuayivi miiⁿ mí ndaā Jesús ndúúcū discípulos yeⁿe yā na yāⁿ Betsaida. Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní ndéε yā 'áámá chi ngueenááⁿ nanááⁿ Jesús ní ngiicá yā Jesús chi tuu'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi ngueenááⁿ.

23 Jesús sta'á yā ta'ā chi ngueenááⁿ ní tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ 'áámá lado yeⁿe yāⁿ 'lííⁿ miiⁿ. S'neeⁿ yā nuuⁿnīⁿ daíⁿ yā na nduutinááⁿ sa ní snduu tá'a yā vmnaaⁿ yeⁿe saⁿ'āⁿ miiⁿ ní itiinguunéeⁿ yā saⁿ'ā ndúúti chi 'āā inaaⁿ sa 'tεε.

24 Chi ngueenááⁿ miiⁿ ní ch'iinu sa, ní caⁿ'ā sa: Inaaⁿ 'áámá saⁿ'ā tan'dúúcā chi 'áámá yāⁿ'ā 'tíicā saⁿ'ā, naati ngiicá sá.

25 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní sn'duu ntúuⁿ yā ta'a yā na nduutináaⁿ saⁿ'ā miiⁿ. Saⁿ'ā miiⁿ ní ch'íinu

n'daācā sa ní nduuvī n'dai nduutináaⁿ sa. 'Āā tanducuéⁿ'ē inaaⁿ n'dāacā sa.

²⁶ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ dichó'o yā saⁿ'ā chí cuinaⁿ'a sa na vaacu sa. Ní caⁿ'a yā: Díí, nguée cundaā di núúⁿmáⁿ na yāāⁿ miiⁿ ní cuuvi di chuū mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ.

*Pedro ní caⁿ'ā cuaacu sá chí Jesús chi Cristo yā
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)*

²⁷ Cuayivi miiⁿ Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'é yā cheⁿ'é yā na yāāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Cesarea ndúúcū yāāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa Filipo. Taachí snúuⁿ yā yúúní ntiinguuneeⁿ Jesús miiⁿ discípulos yeⁿ'e yā, ní caⁿ'a yā: ¿Du'ū 'úú ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ?

²⁸ Discípulos nan'guεεcútaⁿ'a yā: Náⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ ní ngaⁿ'a yā chí díí chí Juan chí cheεdínuūⁿnīⁿ díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí profeta Elías díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí 'áámá profeta díí.

²⁹ Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneeⁿ yā discípulos: ¿Du'ū 'úú ngaⁿ'á ndís'tiī? Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa: N'diī chí Cristo chí yeⁿ'e Ndyuūs.

³⁰ Jesús ní caⁿ'a yā chí nguée cuuvi yā mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chuū.

*Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'e vaadi n'gii yeⁿ'e maán yā
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)*

³¹ Tuu'mi ní Jesús tuca'á yā chí'cueeⁿ yā yeⁿ'é Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs. Ní neené 'cueenu sa cuuvi. 'Iiⁿ'yāⁿ chiiduú n'gεεté ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndi-icū chí ngaⁿ'ā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é yāacu miiⁿ ndúúcū maestros yeⁿ'e ley, 'āā ntée neⁿ'e yā saⁿ'ā. Ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'caan'núⁿ yā saⁿ'ā, naati saⁿ'ā miiⁿ ní cheeti 'iīnū nguuvi nduuchi sa yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.

32 'Úú ní nga'á cuaācú chuū. Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní cueⁿe sa ndúúcū Jesús 'áámá lado ní tucá'a sa yaa'vi neeⁿ sa Jesús.

33 Naati Jesús nan'guεεcundií yā ní n'diichí yā discípulos ní yaa'vi neeⁿ yā Pedro ní caⁿ'a yā: Díí, Pedro, tan'dúúcā yááⁿ'nguiinūⁿ, 'tíicā dii. Cuvíi di yeⁿ'ē 'úú, ti dii ní nguéé nadicádíinuuⁿ di tan'dúúcā Ndyuūs nadicádíinuuⁿ yā, ti nadicádíinuuⁿ di yeⁿ'e dendu'ū yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

34 Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā discípulos yeⁿ'e yā ndúúcū tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ: Ndúúti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ neⁿ'e yā caⁿ'a yā nduucú, canéé chi cu'nééⁿ maáⁿ yā tanducuéⁿ'e dendu'ū chi véé yeⁿ'e yā ní cuta'á yā cruz yeⁿ'é yā chí tan'dúúcā chi 'cueenu taaví yā cuuvi cucáávā 'úú 'iicu caⁿ'á yā nduucú.

35 Tí nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi neⁿ'e yā nadanguáⁿ'āi yā vida yeⁿ'e maáⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí taama vida yeⁿ'é yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ chi dindaí yā vida yeⁿ'e yā cucáávā 'úú ní cucáávā nduudu cuaacu chí nguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ, tuu'mi ní nandaacá yā vida yeⁿ'e yā nanááⁿ Ndyuūs.

36 ¿De'ē dichí'vē yeⁿ'e saⁿ'ā ndúúti chi diiⁿ sa ganar nducuéⁿ'ē chí véé iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí sa alma yeⁿ'ē sa?

37 ¿'Áá n'deēe cuuvi nadí'vε sa 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cucáávā alma yeⁿ'ē sa?

38 Nduuti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ cuuvi 'cuináaⁿ yā yeⁿ'e 'úú ndúúcū nduudu yeⁿ'é nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿ'e yā, ní nguéé n'daācā idiíⁿ yā, 'tiicá ntúūⁿ 'úú chí Saⁿ'a chí Daiyá Ndyuūs, cuuví

'cuinaán yeⁿe yā taachi ndaá ndúúcū δεενε ch'εεε
n'dai yeⁿ'ē Chiidá ndúúcū ángeles chí δεενε yā.

9

¹ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á, chí véé ná'a nī chí snée nī 'muuⁿ chí nguée 'cuuví nī taanduvée ndii snaaⁿ nī naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'ē chí ndaa yā ndúúcū poder yeⁿ'é yā.

*Jesús n̄'daaⁿ yā cuerpo yeⁿ'e maán yā
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)*

² Cho'ó jaāⁿ nguuvi, ní Jesús candée yā Pedro, ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan. Ní cheⁿ'e yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ na 'áámá yiícū yaacu. Ní miiⁿ ní Jesús n̄'daaⁿ yā cuerpo yeⁿ'e yā nanáán 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

³ Catecai yā nguεεcundáā ngii n'gai ní cuéē tan'dúúcā nieve. Mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguée cuuvi naánⁿú yā 'áámá tীনūⁿ táátī cuéē.

⁴ Ní che'enaāⁿ sán'ā profeta Elías ndúúcū Moisés, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ch'ii ndíi cuáán vmnaaⁿ. Ní ndeé yā ndúúcū Jesús.

⁵ Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní caⁿ'a sá chii sá Jesús: N'díi Maestro, de'ε chúúcā n'daācā yeⁿ'e yú chí 'cuεetinée yú 'muuⁿ. Din'dái 'nū 'iinū va'ai 'lín: 'Áámá yeⁿ'é nī, táámá yeⁿ'e Moisés, táámá yeⁿ'e profeta Elías.

⁶ Discípulos ní di'yáá yā chíi. Ní Pedro miiⁿ nguεε deenu sa de'ē chí ngaⁿ'a sa.

⁷ Tuu'mi ní ndaā vmnáán yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'áámá meēⁿ ní sn'dii 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní discípulos ch'iindiveén yā 'áámá nduudu chí ngaⁿ'a nguaaⁿ

meē^e miiⁿ chí ngaⁿā: Sáⁿa 'cūū Saⁿā Daiyá chí neⁿe n'dáí. Cu'neeⁿ veéⁿ nī yeⁿē sa.

⁸ Hora míiⁿ nūuⁿ, taachi discípulos n'diichí yā, 'āā ntéé du'ū vεε snéé ndúúcu yā, 'āā dámaāⁿ Jesús miiⁿ nduucú yā.

⁹ Taachí nangua'á yā yeⁿe yiícū miiⁿ na yúúní miiⁿ naachi cunaⁿa yā Jesús caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí nguéé caaⁿmáⁿ yā yeⁿe chí n'diichi yā, ndíí taachi Saⁿa chí Daiya Ndyuūs nduuchi sa yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā.

¹⁰ Cáávā chuū nanguáín'daí yā chí canúúⁿ n'de'ei nguaaⁿ maáⁿ yā, naati ntiinguunéeⁿ yā nguaaⁿ maáⁿ yā ¿Dε'ē chí 'túúcā chí nduuchi sa yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā?

¹¹ Tuu'mi ní discípulos ntiinguunéeⁿ yā Jesús ní caⁿa yā: ¿Dε'ē cúúví chí ngaⁿā maestros yeⁿe ley chí Elías miiⁿ canéé chí ndaa vmnaaⁿ sa?

¹² Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā chii yā discípulos: Cuaacu níínyúⁿ chí Elías miiⁿ 'āā ndaá sá vmnááⁿ vmnaaⁿ ní diiⁿ sa n'nεε sa tanducuéⁿē yeⁿé Ndyuūs. ¿Dε'é ngaⁿā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs yeⁿe Saⁿā chí Daiya Ndyuūs? Ngaⁿa chí canéé chí 'cueenu sá cuuvi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ diíⁿ yā despreciar saⁿā ní nguéé neⁿe yā saⁿā.

¹³ Naati maaⁿ ní ngaⁿá chí 'āā ndaā profeta Elías miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'āā diíⁿ yā chí neⁿe yā ndúúcu sa, tan'dúúcā chí ngaⁿa naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs yeⁿē chí canéé chí chó'ōo.

Jesús divii yā espíritu yeⁿe yááⁿ'nguínūⁿ yeⁿē 'aama saⁿā 'dííⁿ

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Cuayivi míiⁿ Jesús ndaa yā naachi snéé discípulos yeⁿe yā. N'diichí yā neené n'dee 'iiⁿyāⁿ

cuaaⁿ 'diituú discípu^los yeⁿ'é yā. Véé ntúūⁿ maestros yeⁿ'e ley miiⁿ chí ndeé yā n'deēe n'dáí ndúú^cú discípu^los.

15 Ní taachi n'dííchi nducyaaca yā Jesús miiⁿ cueⁿ'e yiinu yā ní ngéenu yā ní ndáa yā nanááⁿ Jesús chí diíⁿ yā saluda^r Jesús.

16 Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'é ngaⁿ'a nī ndúú^cú 'iiⁿ'yāⁿ s'tíí?

17 'Áámá chéé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi snée yā miiⁿ nn'guaacútaⁿ'a yā: N'dií Maestro, ndeé 'aama daiyá, chi canéé sá ndúú^cú 'áámá espí^ritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūⁿ chí diíⁿ chí nguéé ngíí ngaⁿ'ā sa.

18 'Āā tíí nūuⁿ naachi canéé sá espí^ritu 'cūū ní sta'a sáⁿ'ā ní n'gēēcu sáⁿ'ā ná yáⁿ'āa. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní ican'dáā yá^r'n' cuaaⁿ cheendi sa. Ní n'gēēcu r'ííi 'dííⁿ'yúⁿ sá. Chííⁿ chí neené nduuví duūvā sa. 'Āā ngíí discípu^los yeⁿ'e nī chí tun'dáa yā espí^ritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūⁿ, naati nguéé cuuvi dííⁿ yā.

19 Jesús nan'guēēcútaⁿ'a yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu nī. ¿Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí cuneé ndúú^cú ndís'tií? ¿Áá 'naaⁿ tiempo canéé chí cucheé ndúú^cú nī? Candéē nī 'muuⁿ saⁿ'ā 'dííⁿ.

20 Chen'e yā nguai yā saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ. Ní taachí n'diíchi espí^ritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūⁿ Jesús miiⁿ, yááⁿ'n'guiinūⁿ miiⁿ chindēēve saⁿ'a 'dííⁿ miiⁿ. Chēēcu ndáā sa ní n'gee yá^r'n' cuááⁿ cheendi sa.

21 Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneeⁿ yā chiida saⁿ'ā 'dííⁿ: ¿'Áá 'naaⁿ canee sa ndúú^cú ca'ai 'cūū? Chiida sa miiⁿ ní caⁿ'a yā: Ndií chí 'lííⁿ sa.

22 Nééné n'deēe cuuví espí^ritu yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūⁿ miiⁿ ní n'gaanuuⁿ sáⁿ'ā nguaaⁿ

nguuchi yáⁿā ní nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ va, chí nen^e 'caāⁿnūⁿ saⁿā. N'diī Jesús, ndúúti chí cúúví diiⁿ nī 'tεε dε'ē chí cunnee nī nús'uu, ní nuuⁿ nnee ya'āi 'iínú nī nús'uu ní cunnee nī nús'uu.

23 Jesús caⁿa yā chíi yā saⁿā miiⁿ: Nduuti chí cuuvi cu'téenu di, tuu'mi ní tanducuéⁿē ní cuuvi cáávā 'iiⁿyāⁿ chí i'téenu yā.

24 Tuu'mi ní chíida sa nééné 'caī ní nγεεcú yā. Ní caⁿa yā: 'Úú cu'teenú. Cunnee nī 'úú ní cuuvi cu'teenú ca.

25 Taachí Jesús n'diichí yā chí neené n'deēe 'iiⁿyāⁿ nduuvidaamá yā, ngaⁿa diitú yā ndúúcū espíritu yeⁿe yááⁿn'guiinūⁿ ní caⁿa yā: Dii espíritu chí diiⁿ chí nguéé ngii ngaⁿa ní nguéé n'giindiveéⁿ 'úú cuuvi dii chí nan'dáa di yeⁿe cuerpo yeⁿe saⁿā 'dííⁿ 'cūū, ní 'āā ntéé nγεεcunée di cundaā di na cuerpo yeⁿe sa.

26 Espíritu miiⁿ ní chindεεve saⁿā 'dííⁿ miiⁿ ní chεεcundáa saⁿā taama vmnéⁿēe ní nan'daā yeⁿe sa. S'neen saⁿā 'dííⁿ miiⁿ tan'dúúcā chí ch'ii sa. Taachí 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ n'diichí yā saⁿā 'dííⁿ miiⁿ neené 'yaaⁿ yā caⁿa yā chí n'díí sá.

27 Naati Jesús miiⁿ ní sta'á yā ta'ā sa, ní nadicuéⁿ yā saⁿā. Saⁿā 'díí miiⁿ ní chééndii sa.

28 Cuayiivi ní Jesús sndaa yā na 'áámá va'ai, ní discípulos yeⁿe yā ntiinguunéeⁿ yā Jesús taachi snée yā 'áámá lado: ¿Dε'ē cúúví chí nús'uu nguéé chitun'dáa 'nū espíritu yeⁿe yááⁿn'guiinūⁿ yeⁿe saⁿā 'dííⁿ?

29 Ní Jesús caⁿa yā: Espíritu 'cūū chí 'túúcā nguéé nan'daā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí 'tiicá nūⁿ caati dámaāⁿ chí ngaⁿ'angua'á yā ndúúcū chí nguéé 'āā ca'diinú yā nguuvi chí ngaⁿ'angua'á yā.

*Jesús ngaⁿa ntúuⁿ yā yeⁿ'e vaadī n'gii yeⁿ'e yā
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)*

³⁰ Taachí can'daā Jesús ndúúcū discípulos na yáāⁿ miiⁿ, cho'ó yā na yáⁿ'āa Galilea. Jesús miiⁿ nguéeⁿ neⁿ'e yā chi cadiinuuⁿ mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi canee yā miiⁿ,

³¹ ti Jesús miiⁿ ní ngi'cueeⁿ yā discípulos yeⁿ'e yā chi Saⁿ'a chí Daiya Dendyuūs miiⁿ ní canéeⁿ chí ca'a yā sáⁿ'ā na ta'āa 'iiⁿ'yāⁿ. Ní canéeⁿ chí 'caaⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā. Ní taachí 'āā 'cuuví sa cheetí 'iinū nguuvi canéeⁿ chí nduuchi sa yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā.

³² Naati discípulos ní nguéeⁿ túúmícadíinuuⁿ yā chi ngaⁿ'a Jesús. Ní 'va'a yā chí ntínguuneeⁿ yā yeⁿ'e chúū.

*¿Du'ū cá chí ch'εεε ca?
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)*

³³ Tuu'mi ní ndaa Jesús ndúúcū discípulos yeⁿ'e yā na yáāⁿ Capernaum; ní taachí ndaa yā 'áámá va'ai, Jesús ntiinguuneeⁿ yā discípulos: ¿De'é ngaⁿ'a ndís'tiī cuaaⁿ cyúúní?

³⁴ Discípulos ní 'āā ntéeⁿ caⁿ'á yā mar 'áámá ti cuaaⁿ cyúúní mííⁿ ntínguuneeⁿ vi'i yā cheé ca yā chí ch'εεε ca yā.

³⁵ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ch'iindí yā ní yaa'ví yā ndiichúúví discípulos yeⁿ'é yā chí cuchii yā nanáaⁿ yā. Ní cāⁿ'a yā: Ndúúti chí 'áámá ndís'tiī neⁿ'e nī cuuví nī cuááⁿ vmnaaⁿ, canéeⁿ chí cuuví nī ndii cuayivi yeⁿ'e nducyáácá yā ní ndiicuuⁿ ca nī. Ní canéeⁿ chí dichíí'vē nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

³⁶ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā 'áámá saⁿ'ā 'lín ní s'neeⁿ yā naavtáⁿ'ā yeⁿ'e discípulos. Ní sta'á yā saⁿ'a

'líin miiⁿ ní ca'nuúⁿ yā saⁿ'ā. Ní caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā:

37 'Iiⁿ'yāⁿ chí 'cuaáⁿ yā saⁿ'ā 'líin 'túúcā, nduūcū chí duuchí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní 'cuaáⁿ yā 'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ chí 'cuaáⁿ yā 'úú, nguéé dámaāⁿ 'úú cuaáⁿ yā, naati 'cuaáⁿ ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chí dichó'o yā 'úú.

Yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí lado yeⁿ'e Jesús

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 Tuu'mi ní Juan miiⁿ ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: N'dií Maestro, n'diichí 'nū 'áámá saⁿ'ā chí divíi sa espíritus yeⁿ'e yáán'guiinūuⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū chí dúúchí nī, naati sáⁿ'ā miiⁿ ní nguéé cachiicá sá ndúúcū nús'uu. Nguéé 'cuúⁿ 'nū chí diiⁿ sa 'tíicā.

39 Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Ndís'tiī 'cuáaⁿ nī chí diiⁿ sa 'túúcā; ti nguéé véé mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā vaadī n'giinu ndúúcū chí duuchí, ní cuayivi cúúví caaⁿ'máⁿ yā chí 'úú ní nguéé n'daācā 'úú.

40 Ti 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé idiíⁿ yā contra yeⁿ'e s'uūuⁿ, ní yeⁿ'é yā favor yeⁿ'ē yú.

41 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí téé yā ndís'tiī 'áará chí 'áámá vaso nuūⁿ'nīⁿ ndúúcū chí duuchí, ti ndís'tiī yeⁿ'e Cristo ndís'tiī, cuaacu níⁿ'nyúⁿ 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní véé chí ndaācā chí cuuvi yeⁿ'e yā ná va'ai chεsti nguuvi.

Yeⁿ'e dendu'ū chí diiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ diiⁿ nuuⁿndí yā

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 Tuu'mi ní caⁿ'a Jesús: 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí diiⁿ yā chí 'áámá chε chí n'gaiyāā chí i'téenu yā 'úú diiⁿ yā nuuⁿndi, n'daācā ca cáávā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cāchiichí yā 'áámá tuūu yúúúú chí

inguú 'ii'yāⁿ na daandu yā ní canuúⁿ yā 'ii'yāⁿ miiⁿ naachí yaānuúⁿ yeⁿe nuūⁿnīⁿyáⁿā.

43 Ní ndúúti chi ta'a di idiīⁿ chí dinuuⁿndi di, n'daacā ca chí 'caaca di ta'a di ní divíi di. N'daacā ca chí ndaā di ndúúcū 'aama ta'á nūuⁿ di ná vida cueⁿe daāⁿmaⁿ, ní nguéeⁿ chí caⁿ'ā di ndúúcū 'uūvī ta'a di na infierno, naachí nguūchī yaⁿ'ā miiⁿ ní nguéeⁿ ín'tuūvī.

44 Lugar miiⁿ naachi nguéeⁿ n'gii n'daāa ní nguuchi yaⁿ'ā miiⁿ ní 'āā ntéeⁿ ín'tuūvī.

45 Ndúúti chi ca'a di idiīⁿ chí dinuuⁿndi di 'caaca ntúuⁿ di ní divíi di. N'daacā ca chí ndaa di lo'ō di na vida cueⁿe daāⁿmaⁿ miiⁿ, nguéeⁿ ti chí caⁿ'ā di ndúúcū 'uuvī ca'a di na infierno naachí nguuchi yáⁿ'ā miiⁿ chí nguéeⁿ ín'tuūvī.

46 Lugar miiⁿ ní naachi nguéeⁿ n'gii n'daāa ní nguuchi yáⁿ'ā miiⁿ 'āā ntéeⁿ ín'tuūvī.

47 Ndúúti chi nduutináaⁿ di diīⁿ chí idinuuⁿndi di, tuu'mi ní tun'dáa di; ti n'dáácā ca chí ndáa di ndúúcū 'áámá nduutináaⁿ naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā, nguéeⁿ ti chí caⁿ'a di ndúúcū nduu 'uuvi nduutináaⁿ di na infierno,

48 naachi n'daāa míⁿ nguéeⁿ n'gii tī ní nguuchi yáⁿ'ā miiⁿ 'āā ntéeⁿ ín'tuūvī tan'díi nūuⁿ.

49 Ti nducyaaca 'ii'yāⁿ chí i'téenu yā canéeⁿ chí n'diichi néenⁿ yā 'cueenú yā cuuvi tan'dúúcā chí cho'ó ná nguuchi yaⁿ'ā, ní tanducuéⁿ'ē 'iiti chí 'ii'yāⁿ 'caaⁿnúⁿ yā cáávā ofrenda yeⁿ'é Ndyuūs, diíⁿ yā preparar 'iiti miiⁿ ndúúcū yiīmā.

50 Yiīmā ní n'dai. Ní nduuti chí nguεε ndaācā sabor yeⁿ'ē, ¿dé'ē cuuvi diíⁿ nī, ní cuuvi nndaācā sabor yeⁿ'ē? Ndís'tiī cuneé nī tan'dúúcā chí yiīmā, 'tíca cuneé nī, ní canéeⁿ n'daaca nī 'aama nī taama nī ndúúcū vi'ī.

10

Jesús ngi'cueen yā yeⁿ'e divorcio chi i'tεechií vi'i 'iiⁿ'yāⁿ

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Jesús can'daa yā yeⁿ'e yāāⁿ Capernaum, ní cueⁿ'e yā na yáⁿ'āa Judea ndúú^{cū} yáⁿ'āa chi canee táámá lado yeⁿ'ē yíícú Jordán. Miiⁿ ní nduvidaama ntúuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ naachi canéé Jesús miiⁿ. Jesús tuca'a yā chi'cueen yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúú^{cā} costumbre yeⁿ'e yā.

² Tuu'mi ní nduuvvi 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndaá yā nanááⁿ Jesús ti neⁿ'é yā n'diichíneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús ndúú^{ti} chi n'daācā chí saⁿ'ā n'tεechi sá n'daataá yeⁿ'ē sa.

³ Jesús miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a yā: ¿D'é'ε caⁿ'a Moisés chii sa ndís'tiī na ley yeⁿ'e yú?

⁴ Fariseos ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: Moisés miiⁿ ní 'cuūⁿ sa chi ca'a sá n'daataa miiⁿ 'áámá caaca yéⁿ'e chí i'tεechi vi'i yā. Tuu'mi ní cu'neeⁿ sa táⁿ'ā sa.

⁵ Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā fariseos: Moisés miiⁿ tee sa mandamiento 'cūū, ndís'tiī, caati ndís'tiī ní neené chεechi staava yeⁿ'é nī.

⁶ Naati ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ, taachi Ndyuūs din'dái yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū, din'dái yā sáⁿ'ā ndúú^{cū} n'daataá.

⁷ Chííⁿ chí saⁿ'ā miiⁿ cun'nééⁿ sa chiida sa ndúú^{cū} chεecu sá ní ndúūvidaama sa ndúú^{cū} n'daataá yeⁿ'ē sa,

⁸ ní nduu 'uuví yā ní nduūvī 'aama yā ndúú^{cū} ví'ī. Chííⁿ chí 'āā ntéé 'uūvi yā tí 'āā 'aama núúⁿ yā.

⁹ Chííⁿ chí saⁿ'ā miiⁿ nguéé canee chí nadivíi sa chí Ndyuūs nadaamá yā.

10 Cuayivi miiⁿ taachí 'āā snée Jesús ndúúcu discípulos yeⁿe yā chεtí 'áámá va'āī, miiⁿ discípulos nguεεcunée yā ntinguuneeⁿ yā Jesús yeⁿe nduudu 'cūū.

11 Jesús caⁿ'a yā chiī yā discípulos: Saⁿ'ā chi cu'neeⁿ sá n'daataá yeⁿ'ē sa ní 'caandivaacu sa ndúúcu táámá n'daataá, saⁿ'ā miiⁿ ní idinuuⁿndi sa chi véé táámá n'daataá yēⁿ'e sa.

12 Ní ndúúti chi 'áámá n'daataá cu'neeⁿ ta isáⁿ'ā yeⁿ'e tá ní 'caandivaacu tá ndúúcu táámá saⁿ'ā, 'tiicá ntúūⁿ n'daataá miiⁿ idinuuⁿndi tá chi véé taama isáⁿ'ā yeⁿ'e tá.

Jesús di'viicú yā dá'caiyāa

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ níndeé yā da'caiyāa nanaáⁿ Jesús, chi Jesús tuu'ví yā da'caiyāa miiⁿ; naati discípulos ní yaa'vi néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ndéε da'caiyāa s'eeⁿ.

14 Taachí Jesús n'diichi yā chuū, yaa'vi néeⁿ yā ní caⁿ'a yā chiī yā discípulos: 'Cuaaⁿ nī chiī da'caiyāa nanaáⁿ, ní nguée ndiví nī yeⁿ'é, ti na va'ai chεeti nguuvi naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ní yeⁿ'ē da'caiyāa s'tíi, 'tíicā.

15 Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tiī, 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée cu'téenu yā yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā tan'dúúca chi i'teenú 'aama dá'caiyāa, nguée cuuví cundaa yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā.

16 Ní Jesús sta'á yā da'caiyāa miiⁿ ní ca'nuú yā ní di'viicú yā. Ní s'neeⁿ yā sn'duū tá'a yā vmaaaⁿ yeⁿ'ē.

Yeⁿ'e saⁿ'a 'díiⁿ chi 'cuiica

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Taachí Jesús candií yā yúúni ye^{n'}é yā, ndaā 'áámá sá^{n'}ā. Ngeenu sa nanááⁿ Jesús ní chíintii'ya sa nanááⁿ yā ní ntínguuneēⁿ sa: N'diī Maestro chí n'dáí nī, ¿de'ε diiⁿ ní ndaacá vida cue^{n'}e daāⁿmaⁿ chí cuuvi ye^{n'}é?

18 Jesús ca^{n'}a yā chii yā sa^{n'}ā: ¿De'ē cúúví chí nga^{n'}ā dí chí n'dai 'úú? Mar 'áámá 'ii^{n'}yāⁿ nguéé n'dai yā tí dámaaⁿ Ndyuūs.

19 Dii ní deenu di chí canéé nguūⁿ na ley chí 'tuucā: Nguéé ca^{n'}a di ndúúcū tááma n'daataá chí nguéé ye^{n'}e di. Nguéé 'caā^{n'}nuⁿ di. Nguéé diduucú di. Nguéé caa^{n'}maⁿ nduudu yaadi ye^{n'}e mar 'áámá 'ii^{n'}yāⁿ. Nguéé cannche'ei di 'ii^{n'}yāⁿ. Diné^{n'}e di chiida di ndúúcū cheεcu di.

20 Sa^{n'}ā miiⁿ ní nan'guεεcúta^{n'}ā sa: N'diī Maestro, tanducué^{n'}ē chuū 'āā idiíⁿ ndíi taachi sa^{n'}ā 'líiⁿ 'úú.

21 Jesús ní ch'iinu yā sa^{n'}ā 'díiⁿ ní diné^{n'}e yā sa^{n'}ā. Ní ca^{n'}a yā: Véé táámá chí indái ye^{n'}ē di. Cuén'é dí n'diīcuí dí tanducué^{n'}ē chí véé ye^{n'}ē di, ní ca'a di 'ii^{n'}yāⁿ chí nguéé ye^{n'}e yā. Tuu'mi ní ndaācā chí véé vaadi 'cuiica ye^{n'}e na va'ai cheeti nguuvi chí cuuvi ye^{n'}ē di. Tuu'mi ní cutá'a di cruz ye^{n'}ē di chí ye^{n'}ē chí 'cueenu di cuuvi ní cuchii di ní ca^{n'}a di nduucú.

22 Naatí taachi ch'iindiveeⁿ sá chuū, nééné s'neeⁿ ya'āi 'iinu sa ní neene ndaachi 'iinú sa. Ní cuna^{n'}a sa ti neené 'cuiica sa.

23 Tuu'mi ní Jesús ch'iinu yā cuaaⁿ 'diitúú yā ní ca^{n'}a yā chii yā discípulos ye^{n'}e yā: De'ē chúúcā ngí^{n'}i chí cundaā 'ii^{n'}yāⁿ 'cuiica naachí Ndyuūs nga^{n'}a ntii^{n'}nyúⁿ yā.

24 Discípulos ní nge'e yiinu yā ye^{n'}e nduudu ye^{n'}e yā; naati Jesús ní ca^{n'}a ntúuⁿ yā: Ndís'tiī daiyá, de'ε chúúcā ngí^{n'}i chí 'ii^{n'}yāⁿ chí idiné^{n'}e ca yā chí

vée yeⁿe yā chí cundaa yā naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā.

25 Nguéé ngíⁿī cá chi 'áámá 'iiti camello, chí ch'εεε cá nguéé ti 'yúúdūu chí cho'ó tī na nduutinááⁿ 'iini, chí cheendi va'ai lííⁿ nguéé ti 'áámá 'iiⁿyāⁿ 'cuiica i'téenu yā Ndyuūs ní cundáa yā naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā.

26 Taachí discípulos ch'iindiveéⁿ yā chuū, nadicádíínuuⁿ taavi ca yā ní nguaaⁿ maaⁿ yā ntíínguunééⁿ yā ví'ī. Tuu'mi ní ngaⁿa yā: ¿Du'ú cuuvi nanguaⁿāī?

27 Jesús miiⁿ ch'iinu yā discípulos ní caⁿa yā: Saⁿā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé cuuvi diiⁿ sa chuū, naati Ndyuūs cuuvi diíⁿ yā caati nanááⁿ Ndyuūs nguéé de'ε vεε chí nguéé cuuvi diiⁿ yā.

28 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ tuca'a sa caⁿa sa ní caⁿa sa chí sa 'iiⁿyāⁿ: Nús'uu ní s'neéⁿ 'nū tanducuéⁿē chí vée yeⁿé 'nū, ní cuchii' nū nduucú nī.

29 Jesús nan'guεεcútaⁿa yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tiī. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cu'neéⁿ yā vaacu yā, o 'díínu yā, o ví'ī, o chεεcú yā, o chiidá yā, o n'daataá yeⁿé yā, o daiya yā, o yáⁿāa yeⁿe yā, cáávā 'úú ní cáávā chí candεε yā nduudu chí nguaⁿai 'iiⁿyāⁿ,

30 cuta'á yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'áámá ciento cúúví cá chí n'dee ca dendu'ū yeⁿe va'ai s'eeⁿ ndúúcū 'díínu yā ndúúcū 'cεε'vε yā ndúúcū ví'i yā, ndúúcū chiidá yā, ndúúcū chεεcú yā, ndúúcū daiya yā, ní yeⁿé yáⁿāa yeⁿe yā. Ní canéé chí n'géénú yā ngii chí 'iiⁿyāⁿ idiíⁿ yā naati ná iⁿ'yeeⁿdí chí cuchii ndaācā vida cuen'e daāⁿmaⁿ yeⁿe yā.

31 Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí maaⁿ snée yā cuaaⁿ vm-naaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'cuεetinée yā cuaaⁿ chí cuayiivi.

Ní neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi maaⁿ snée yā cuaaⁿ chí cuayiiⁿvi, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuεεtinée yā vmaaⁿ.

Jesús ngaⁿ'a ntúuⁿ yā yeⁿ'e chí 'cuūví yā
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Jesús ndúú^{cū} discípulos yeⁿ'e yā snúúⁿ yā yúúⁿí ní cucheε yā na yāāⁿ Jerusalén. Jesús cueⁿ'é yā vmnááⁿ discípulos. Ní discípulos nadicádííⁿuuⁿ yā ní cueⁿ'e yiínú yā ní 'va'á yā. Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nguεεcunée yā ní yaaⁿ'vi ndiichúúⁿví discípulos yeⁿ'e yā ní tuca'a yā caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e chí canée chí 'cuūví yā.

³³ Ní caⁿ'a yā Cun'diichí ní, caa yú na yāāⁿ Jerusalén, naachí 'úú chí Saⁿ'a chí Daiya Dendyuūs miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú chiiduú n'gεεε ndúú^{cū} maestros yeⁿ'e ley. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caacá yā yeⁿ'e 'úú chí 'cuūví. Ní nca'á yā 'úú 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeé ndaata yeⁿ'é Israel.

³⁴ Ní 'caaⁿnyuⁿ néeⁿ yā 'úú. Ní 'cueⁿ'é yā 'úú ní ca'a neeⁿ daiⁿ yā 'úú. 'Cuiinu chuū ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'úú. Naati ndiichi ndii 'ííⁿú nguuví miiⁿ, nduuchí yeⁿ'é nguaaⁿ tináⁿ'ā.

Jacobo ndúú^{cū} Juan ngíí^{cá} sá 'áámá favor
(Mt. 20.20-28)

³⁵ Tuu'mi ní Jacobo ndúú^{cū} Juan, chí daiya Zebedeo, ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'dií Maestro, neⁿ'é 'nū chí dííⁿ ní 'áámá favor chí ngiica 'nū.

³⁶ Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneéⁿ yā: ¿De'ε neⁿ'e ní chí dííⁿ?

³⁷ Tuu'mi ní caⁿ'a sa chii sa Jesús miiⁿ: 'Cuááⁿ dí chí 'cuεēté 'nū 'áámá 'nū lado tá cuaā^{cú} di ní táámá

'nū ní lado tá 'cueēe di taachi 'āā ndaá hora yeⁿe chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ dí yeⁿe nducuéⁿ'ē.

38 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā: Ndís'tiī nguéé déenu nī de'ē chi ngiica nī. ¿'Áá cuuvi diiⁿ di cu'u nuúⁿ nī yeⁿ'ē chí n'geēⁿ chεeti vaso chi yeⁿe chi 'cueenú cuuvi? ¿'Áá cuuvi cuta'á nī maaⁿ chi ngεdínuūⁿnī chí cuta'á?

39 Juan ndúúcū Jacobo miiⁿ ní nan'guεcútaⁿ'a yā: Cuuvi diiⁿ 'nū. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿnyúⁿ canéé chí cu'ú nī yeⁿ'e vaso chi yeⁿ'e chí 'cueenú cuuvi ní canéé chí cuta'á nī chí ngεdínuūⁿnī chí 'úú ita'á.

40 Caati nguéé ituneeⁿ 'úú chí ca'á du'ū chí 'cuūndī lado tá cuaacú o lado ta 'cueéé. Lugar 'cūū ní Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ chí Ndyuūs diiⁿ yā 'cundiyaáⁿ yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ.

41 Taachí ch'iindiveéⁿ ndu'u ndiichí discípulos chuū, nduuvi taáⁿ yā ndúúcū Jacobo ndúúcū Juan miiⁿ.

42 Jesús ní yaa'vi yā discípulos ní caⁿ'a yā: Tan'dúúcā chí ndís'tiī deenu nī, 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e naciones véé poder yeⁿ'é yā nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e nación yeⁿ'e yā ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'gεεε cá yeⁿ'ē naciones ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

43 Naati nguaaⁿ ndís'tiī, nguεε 'tíicā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e cuuvi ch'εεε yā nguaaⁿ ndís'tiī canéé chí dichíí'vε yā 'iiⁿ'yāⁿ.

44 'Āā du'ú nūuⁿ ndís'tiī chí neⁿ'e nī cunee nī cuaaⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e ndís'tiī canéé chí dichíí'vε nī nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

45 Naati Sáⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs nguéé ndaā sa chí 'iiⁿ'yāⁿ dichíí'vε yā saⁿ'ā, ti maaⁿ sa dichíí'vε

sa nducyaaca 'iiⁿyāⁿ, ní ca'a sa vida yeⁿ'e maāⁿ sa tan'dúú^cā precio yeⁿ'ē nuuⁿndi cáá^vā chí nanguaⁿ'ai yā n'dee^e n'daí 'iiⁿyāⁿ.

*Jesús n'guaáⁿ yā nduutinááⁿ saⁿ'ā Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)*

46 Tuu'mi ní ndaā Jesús ndúú^cū discipulos na yāⁿ Jericó. Ní taachí can'daa yā yāⁿ Jericó ndúú^cū 'yaaⁿ n'daí 'iiⁿyāⁿ 'áámá sáⁿ'ā chí ngueenááⁿ chí nguuvi Bartimeo, daiya Timeo, véé sá niiⁿnuúⁿ cyúúⁿí ní ngiica sá limosnas.

47 Ní taachí ch'iindiveeⁿ sa chí Jesús yeⁿ'e yāⁿ Nazaret cho'o yā miiⁿ, saⁿ'a ngueenááⁿ miiⁿ tuca'a sa 'caí sa ní caⁿ'a sa: Jesús, Daiya David, nnéé ya'āi 'iinú nī 'úú.

48 Nééné 'yaaⁿ yā yaa'vi neeⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ chí cunēē 'díiⁿ sa cheendí sa, naati saⁿ'ā miiⁿ ní n'gaí yiicú cá sá: N'diī Daiya David, nnéé ya'āi 'iinu nī 'úú.

49 Tuu'mi ní Jesús cheendii yā ní caⁿ'a yā: Yaa'vi nī saⁿ'ā chí cuchii sa 'muuⁿ. Ní cheⁿ'é yā ní chíi yā saⁿ'ā chí ngueenááⁿ miiⁿ: Canéé diitu di ní cááni^cū di ndú^cueeⁿ di ti Jesús n'gaí yā dii.

50 Tuu'mi ní sn'dáa sa cotón yeⁿ'ē sa ní nadacueeⁿ sa ní chéⁿ'é sa ndaā sa nanááⁿ Jesús miiⁿ.

51 Tuu'mi ní Jesús ntiinguunéⁿ yā saⁿ'ā: ¿De'ē neⁿ'é di chí díⁿ ndúú^cū dii? Sáⁿ'ā chí ngueenááⁿ miiⁿ ní caⁿ'a sa: N'diī Maestro díⁿ nī chí snaáⁿ.

52 Jesús caⁿ'a yā: Cunaⁿ'ā di. 'Āā inaaⁿ di, ti s'ténu di. Hora 'cūū nūuⁿ chí ngueenááⁿ miiⁿ ní snaaⁿ sa ní cueⁿ'e sá ndúú^cū Jesús miiⁿ na yúúⁿí.

11

Jesús ndaa yā na yāān Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Taachí Jesús ndúúcū discípulos ndaa yā niiⁿnuúⁿ na yāān Jerusalén, ndaa yā na yāān Betfagé, ndúúcū yāān Betania, niiⁿnuúⁿ na yīicū chi nguuvi Olivos. Ní Jesús dichó'o yā na 'uūvī discípulos yeⁿe yā.

² Ní caⁿ'a yā: Cuéⁿ'e nī na yāān 'lííⁿ chi canéé niiⁿnuúⁿ ní taachí ndaa nī miiⁿ ndaaca nī 'áámá burro n'dεēchiīchí tī. Burro miiⁿ ní mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'aā cuééⁿ cunduú yā 'iiti. N'daatí nī 'iiti ní candéε nī 'iiti 'múúⁿ.

³ Ndúúti chi 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ tínguuneeⁿ yā ndís'tiī: ¿De'ε cúúví chí 'tíicā idiíⁿ nī? Caaⁿ'maⁿ nī cuuvi nī 'iiⁿ'yāⁿ tí Señor yeⁿ'e yú neⁿ'e yā 'iiti miiⁿ. Ní caama nadicho'ó yā 'iiti.

⁴ 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'tíicā cheⁿ'e yā, ní ndaāca yā burro miiⁿ n'dééchiīchí tī na cyúúní niiⁿnuúⁿ cheendiva'aī. Ní n'daātí yā 'iiti.

⁵ N'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: ¿De'ε idiíⁿ nī? ¿De'ε cúúví chí in'daatí nī burro?

⁶ Tuu'mi ní discípulos ní nan'guεεcútaⁿ'a yā tan'dúúicā chi Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní 'cuuⁿ yā chi discípulos cueⁿ'e yā ndúúcū burro miiⁿ.

⁷ Tuu'mi ní cueⁿ'e yā ndaá yā ndúúcū burro miiⁿ nanáán Jesús miiⁿ. Ní sn'duú yā cotón yeⁿ'e yā vmnáán yeⁿ'e burro miiⁿ ní Jesús canduú yā 'iiti.

⁸ Taachí 'aā cueⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúní miiⁿ, nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ n'doó yā cotón yeⁿ'e yā cuaaⁿ cyúúní miiⁿ. Taná'a yā ch'iicá yā dúuⁿnē yáⁿ'á ní chintaaví yā cuaaⁿ cyúúní.

9 Nééné 'yaaⁿ ca yā chí cueⁿ'e yā cuááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ yeⁿ'e Jesús ndúú^{cū} 'yaaⁿ n'daí yā chí cuchii yā cuaaⁿ daami yā 'caí yā: De'ē chúú^{cā} ch'εεε Ndyuūs. Ndyuūs di'viicú yā 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchii yā ndúú^{cū} chí dúú^{chí} Señor miiⁿ.

10 De'ē chúú^{cā} n'dai naachi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ Ndyuūs. Cúchiī tiempo maaⁿ chí tan'dúú^{cā} yeⁿ'ē chiida yú David ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Hosanna. Nduudu miiⁿ ní nduudu Israel chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ na nduudu yeⁿ'e yú, chí ch'εεε n'dai Ndyuūs chí canéé na va'ai chεεti nguuvi.

11 'Tíicā sndaā Jesús na yáāⁿ Jerusalén. Ní ndaá yā na yaacū templo yeⁿ'ē yáāⁿ Jerusalén miiⁿ. Ch'íinu yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū nuuⁿmáⁿ cuaaⁿ 'diituú yā. Cueⁿ'e ntúuⁿ yā na yáāⁿ Betania ndúú^{cū} ndu'ū ndiichuuví discípulos caati 'āā chí chiiⁿnū.

Jesús ngaⁿ'a yā ngii yā yáⁿ'á n'guídīi yaaⁿ nguuví miiⁿ

(Mt. 21.18-19)

12 Chidεεεε táámá nguuvi miiⁿ, taachí Jesús ndúú^{cū} discípulos yeⁿ'é yā can'daa yā na yaāⁿ Betania, Jesús miiⁿ chí cuiicu yā.

13 Ní n'diichi yaⁿ'ái yā 'áámá yáⁿ'á yeⁿ'e n'guídīi yaaⁿ nguuvi chí véé tá'āa. Ní cueⁿ'é yā n'diichi yā chí 'áá snéé n'gui'i yeⁿ'ē. N'diichí yā chí nguéé ndaācā n'gui'i yeⁿ'ē ti ta'á nūuⁿ, ti nguéé tiempo yeⁿ'ē.

14 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí yā yáⁿ'á míiⁿ, 'túú^{cā}: Dii yáⁿ'á, mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéé ché'e yā n'gui'i yeⁿ'ē di, tanducuéⁿ'ē tiempo. Discípulos yeⁿ'e yā ch'iindiveéⁿ yā tanducuéⁿ'ē chí caⁿ'a yā.

Jesús nadεεvé yā yaācū ch'εεε
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Cuayiivi miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaá yā na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. Taachí Jesús ndaá yā na yāacū templo miiⁿ, tucá'a yā tun'dáa yā 'iiⁿ'yāⁿ na yaācū miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ chí in'diicui yā ndúú^{cū} 'iiⁿ'yāⁿ chí ngai yā. Ch'εεcundáa yā mesas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dáaⁿ yā tuūmī. Ní ch'εεcundáa yā sillas yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí in'diicui yā palomas.

16 Ní diiⁿ yā chí 'āā ntéé candée 'iiⁿ'yāⁿ na yaācū miiⁿ mar 'áámá cosa.

17 Ní chí'cuéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā: Naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs ní 'túú^{cā} ngaⁿ'ā: Va'ai yeⁿ'é canéé chí duuchi va'ai naachi caaⁿ'maⁿngua'á 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē nducuéⁿ'ē nación. Naati ndís'tiī ní diiⁿ nī chí yīive yáá^{vá} yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí diduucu.

18 Chiiduú n'gεεε chí ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ ndúú^{cū} maestros yeⁿ'e ley ch'iindiveéⁿ yā chuū, ní tucá'a yā n'nuuⁿ yiinú yā taacā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Jesús, naati 'va'á yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ ngeⁿ'e yiinú yā yeⁿ'ē chí ngi'cueeⁿ Jesús miiⁿ.

19 Taachí chí 'da'a, Jesús miiⁿ can'dáa yā na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ ní cueⁿ'é yā táámá yāāⁿ 'líiⁿ chí niiⁿnuúⁿ.

Yáⁿ'á in'guíídū miiⁿ ntí'i
(Mt. 21.20-22)

20 Chidεεε táámá nguuvi, ní Jesús ndúú^{cū} discípulos cho'ó yā na yúúní ní n'diichí yā 'áámá yáⁿ'á n'guíídii yaaⁿ nguuvi chí 'āā ntí'i ndii díí'yú yeⁿ'ē.

21 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nn'gaacu sa chí 'āā chó'ōo ní caⁿ'a sa chíi sa Jesús miiⁿ: N'dii Maestro,

cuin'diichí nī. N'guídī chi nguée n'daācā caⁿ'a nī yeⁿ'e 'āā ntí'i.

22 Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī, cuuvi cūnee chi véé confianza yeⁿ'e nī ndúúcū Ndyuūs.

23 Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tiī: 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā yiīcū 'cūū 'tíicā: Dii yiīcū, cuví di 'muuⁿ ní cundaā di nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿ'ā. Ní nduuti chi nguée 'uūvī vaan-icádiīnūⁿ yeⁿ'e yā ní i'téenu yā chí chíⁿ chi ngaⁿ'á yā chí cuuví cuaacu, tuu'mi ní cuuvi 'tíicā.

24 Chíⁿ chí maaⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tiī: Tanducuéⁿ'ē chi ndís'tiī ngiicá nī Ndyuūs taachi ngaⁿ'angua'á nī, nduuti chí cu'téenu nī chí ndaācā yeⁿ'e nī, tuu'mi ní tanducuéⁿ'ē ní ndaāca nī.

25 Ní taachí ngaⁿ'angua'á nī, nduuti chí 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ idinuuⁿndí yā contra yeⁿ'é nī, nadach'εεcú nī yeⁿ'e yā, 'tiicá ntúūⁿ Chiida yú chí canée yā na va'ai cheeti nguuvi nádich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'é nī.

26 Ndúúti ndís'tiī nguée nadich'εεcú nī nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ Chiida yú chí canée yā na va'ai cheeti nguuvi nguée nadich'εεcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nī.

*Jesús ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)*

27 Tuu'mi ní Jesús ndúúcū discípulos nndaa yā na yāāⁿ Jerusalén. Taachí Jesús chiicá yā na yaācū templo, chiiduú n'gεεte ndúúcū maestros chí ngi'cuéⁿ ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúū chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yaācū miiⁿ chindaá yā n'diichí yā Jesús.

28 Ní ntinguuneeⁿ yā Jesús: ¿Du'ú 'iiⁿntyēⁿē diīⁿ nduucú nī chuū? O ¿du'ú tee poder dii chí idiiⁿ nī chuū?

29 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: 'Úú ntúūⁿ ní tiingu-uneéⁿ ndís'tiī, ní ndúúti chi cuuví n'guεεcútaⁿ'a nī yeⁿ'é, tuu'mi ní cuuví ndís'tiī du'ú 'iiⁿntyēⁿē tee yā poder 'úú chi idiīⁿ dendú'u 'cūū.

30 Chí ngeεdínuuⁿnī Juan miiⁿ ¿tií chíicā chíi? ¿'Áá yeⁿ'e sán'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū o yeⁿ'ē va'ai cheeti nguuví? Nan'guεεcútaⁿ'a nī yeⁿ'é.

31 Tuu'mi ní tucá'a yā caⁿ'a yā nguáán maán yā ní caⁿ'a yā chíi yā vi'ī: ¿Taacá caaⁿ'maⁿ yú? Ndúúti chí caaⁿ'maⁿ yú chí yeⁿ'ē nanguuvi, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē yú 'tíicā: ¿De'ē cúúví chí nguéé i'téenu nī?

32 Ní ndúúti chi caaⁿ'maⁿ yú, chí yeⁿ'ē san'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū tuu'mi ní 'va'a yú 'iiⁿ'yāⁿ s'een caati nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ deenu yā chí Juan chí cheεdínuuⁿnī miiⁿ ní 'áámá profeta chí cuaacu.

33 Ní nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Nguéé cuuví nī n'diī. 'Tíicā caⁿ'a yā chíi yā Jesús: Nguéé deenú 'nū. Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'een: 'Tiicá ntúūⁿ 'úú nguéé cuuví ndís'tiī du'ú 'iiⁿntyéⁿē idiiⁿ ndúúcū chuū.

12

Ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé n'daācā diīⁿ yā ntiīⁿnyuⁿ

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Jesús miiⁿ tucá'a yā caⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'een ndúúcū ejemplos chí 'téé nguéé dáámá. Ní caⁿ'a yā: V'éé 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí chíinu yā dí'yú uvas na yáⁿ'āa

ye^{n'}é yā. Ní din'dái yā 'áámá cheēⁿ ye^{n'}ē yá^{n'}āa 'lííⁿ. Ní din'dái yā 'áámá tanque naachí cuuvi tun'dáa yā nuūⁿnīⁿ ye^{n'}e uvas miiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá torre nguaaⁿ yá^{n'}āa uvas naachi mozos ye^{n'}é yā 'cuεεtinée sa diiⁿ sa cuidado n'gui'i uvas miiⁿ. Cuayiivi ní ca'a ya yá^{n'}āa miiⁿ mozos chi diíⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'}e yá^{n'}āa, ní cue^{n'}e yá^{n'}ái yā.

² Taachí ndaā tiempo ye^{n'}e cosecha ye^{n'}e uvas miiⁿ, dueño miiⁿ dichó'o yā 'aama mozo ye^{n'}é yā nanááⁿ mozos chi idiíⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ ye^{n'}e yá^{n'}āa ye^{n'}é yā chi nguai nca'a sa n'gui'i uvas parte ye^{n'}e cosecha chí ítuneeⁿ dueño miiⁿ.

³ Mozo miiⁿ ní cue^{n'}e sa, naati mozos ní sta'a sa mozo miiⁿ ní ch'e^{n'}e sa ní nadacho'o sa mozo miiⁿ ní nguéeⁿ dε'ε vεε ca'a sa mozo.

⁴ Tuu'mi ní dueño ye^{n'}ē yá^{n'}āa miiⁿ nguεεcunée yā dichó'o yā taama mozo. Mozos ní chií tuu sa mozo miiⁿ ní 'nuūca'ai sa tiíⁿ sa ní chii taaⁿ sa sa^{n'}ā miiⁿ.

⁵ Dueño ye^{n'}e yá^{n'}āa miiⁿ dichó'o yā táámá mozo. Mozo miiⁿ, mozos chi diiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yá^{n'}āa miiⁿ ch'iiⁿnuⁿ sa. Cuayiivi miiⁿ ní 'yaaⁿ n'dái mozos dichó'o yā. Mozos ní ná^{n'}a mozos miiⁿ ní ch'e^{n'}e sa sa^{n'}ā, taná^{n'}ā sa ní mozos miiⁿ ch'iiⁿnuⁿ sa sa^{n'}ā.

⁶ Cánée cá daiya yā chí ne^{n'}e taavi yā. Cuayiivi mííⁿ ní dueño miiⁿ dichó'o yā daiya yā ní nadi-cadíínuuⁿ yā 'tíicā. Sa^{n'}ā daiyá ní diiⁿ sa honrar daiyá.

⁷ Naati mozos chi idiíⁿ sa ntííⁿnyuⁿ na yá^{n'}āa ye^{n'}é yā ca^{n'}a sa nguaaⁿ maaⁿ sa: Sá^{n'}a 'cūū chí canee chí cuuví ye^{n'}ē sa yá^{n'}āa herencia 'cūū. 'Caā^{n'}nuⁿ yú sa^{n'}ā ní cúúví ye^{n'}ē yú yá^{n'}āa ndúúccū chí véé ye^{n'}ē.

⁸ 'Tíicā ní sta'a sa sa^{n'}ā ní ch'iiⁿnuⁿ sa sa^{n'}ā ní

tun'daa sa cuerpo yeⁿ'ē sa 'áamá lado yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ.

9 Tuu'mi ní Jesús ntiinguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē ra diiⁿ dueño yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'cūū? Ndaá yā ní 'caāⁿ'núⁿ yā mozos chi idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ, ní ca'á yā yáⁿ'āa tánaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ.

10 ¿'Áá nguéé n'geeⁿ ndís'tiī naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs? Ngaⁿ'a 'túúcā:

Tuūu chi 'iiⁿ'yāⁿ din'dái yā va'ai miiⁿ ní sta'á yā ní ch'εεcú yā 'áamá lado ti nguéé neⁿ'e yā. Tuūu 'cūū chí tuūu ch'εεε ní canéé tuūu ch'εεε yeⁿ'ē na esquina yeⁿ'e va'ai.

11 Chuū ní Señor Ndyuūs diíⁿ yā, chuū ní 'áamá cosa chí ngeⁿ'e yiinu yú taachi inaaⁿ yú yeⁿ'ē.

12 Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nadacádínuuⁿ yā chi cuta'á yā Jesús miiⁿ ní diíⁿ yā preso 'iiⁿ'yāⁿ ti déenu yā chi Jesús miiⁿ caⁿ'a yā ejemplo 'cūū chí 'téé nguéé dáámá chí yeⁿ'e yā. Naati 'va'á yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ miiⁿya, ní s'néeⁿ yā Jesús ní cueⁿ'e yā.

Chúū chí yeⁿ'ē impuestos

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Cuayivi miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū dicho'ó yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Herodes ndúúcū n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ fariseos nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní neⁿ'é yā chí Jesús castáⁿ'a yā nduudu yeⁿ'e yā ní caaⁿ'mán yā 'áamá nduudu yaadi.

14 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā: N'diī Maestro, déenu 'nū chí n'diī ní ngaⁿ'a nī nduudu cuaacu ní nguéé diíⁿ nī cuenta yeⁿ'e chí ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē. Ní nguéé ndeé nī cuidado táácā idinááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naati ngi'cueeⁿ nī ndúúcū nduudu cuaacu yúúní yeⁿ'é Ndyuūs.

¿'Áá canéé chí nadí'vε 'nū na emperador César tuūmī yeⁿe recaudación yeⁿe yáⁿ'āa o nguéé?

15 Jesús miiⁿ ní déénu yā chí nguéé n'daācā chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ diiⁿ yā. Ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē cúúví chí neⁿ'é nī chí castaⁿ'á nī nduudu yeⁿ'é? Candéε nī 'áámá tuūmī, chí snaáⁿ.

16 'Iiⁿ'yāⁿ ndéé yā tuūmī. Ní Jesús miiⁿ n'diichí yā ní tiinguuneeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿Dú'u naaⁿ chuū? ¿Du'ū chí duuchi canéé nguūⁿ? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'guεεcútaⁿ'a yā: Nááⁿ emperador César cānee.

17 Tuu'mi Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Nca'á nī tuūmī yeⁿe recaudación o impuestos chí yeⁿe emperador César miiⁿ chíiⁿ chí yeⁿ'ē sa, ní nca'a nī Ndyuūs chí yeⁿ'é yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yiinú yā yeⁿ'ē chí n'guεεcútaⁿ'a Jesús miiⁿ.

'Iiⁿ'yāⁿ ntíngúúneeⁿ Jesús yeⁿ'ē chí iiⁿ'yāⁿ nduuchi yā nguaaⁿ tináⁿ'a

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Tuu'mi ní ndaā n'duuvi 'iiⁿ'yāⁿ saduceos nanááⁿ Jesús. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguéé s'teenú yā chí tináⁿ'ā ní nduuchi yā. Ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús chuū:

19 N'dií Maestro, Moisés miiⁿ ní s'neeⁿ nguuⁿ yā yeⁿ'e s'uuúⁿ tí chuū: Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā 'cuūví sa ní cu'neeⁿ sa n'daataá yeⁿ'ē sa ní nguéé daiya sa, tuu'mi ní 'diiⁿu sā cuuví 'caandavaacu sá ndúúcu n'daataá miiⁿ. Ní saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuūndī daiya sa lado yeⁿ'ē 'diiⁿū tináⁿ'ā.

20 'Áámá saⁿ'ā véé ndεεchē 'diiⁿū sa ndúúcu sa. Saⁿ'ā miiⁿ chí vnnááⁿ vnnaaⁿ ch'iidivaacu sá ní ch'iī sa ní nguéé ch'iīndī daiya sa ndúúcu n'daataá yeⁿ'ē sa.

21 Saⁿā ndii chííⁿ ndii 'úúví mííⁿ ch'iindivaacu sa ndúúcu n'daataá yeⁿē tináⁿā ní saⁿā miiⁿ ch'ií ntúuⁿ sa ní nguéeⁿ ch'iindi daiya sá ndúúcu n'daata miiⁿ. 'Tiicá ntúuⁿ ch'εenu saⁿā ndii chííⁿ ndii 'ííú.

22 Ndu'ū ndεēche sá ch'iindivaacu sá ndúúcu tá ní mar 'áámá sá nguéeⁿ s'neeⁿ sa daiya sa ndúúcu tá. Cuayiivi ní ch'ií ntúuⁿ n'daataá miiⁿ.

23 Tuu'mi ní taachí nduuchí yā nguaaⁿ tináⁿā, ¿chéé yā chí n'daataá yeⁿé yā taⁿā miiⁿ, caati ndu'u ndεēche yā ch'iindivaacú yā ndúúcu tá?

24 Tuu'mi ní Jesús mííⁿ nan'guεεcútaⁿ a yā 'ii'yāⁿ s'eeⁿ: Ndis'tií ní nguéeⁿ déénu nī chí ngaⁿ a nī, ti nguéeⁿ n'diichí nī naachi canéeⁿ nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs yeⁿé chuū, ndíí nguéeⁿ ndúú n'diichi rá nī poder yeⁿé Ndyuūs.

25 Taachí 'ii'yāⁿ nanduuchí yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā, ndíí nguéeⁿ ndúú n'daataá rá, ndíí nguéeⁿ ndúú saⁿā rá 'caandavaacu sa. 'Ii'yāⁿ s'eeⁿ 'cuεetinée yā tan'dúúcā ángeles yeⁿē va'ai cheeti nguuvi chí nguéeⁿ ch'iindivaacu yā.

26 Chuū chí yeⁿē tináⁿā miiⁿ chí nanduuchi yā nguaaⁿ tináⁿā, ¿'áá nguéeⁿ n'geēⁿ ndis'tií na libro yeⁿé Ndyuūs chí dinguuⁿ Moisés tan'dúúcā Ndyuūs yaa'ví yā Moisés, ndíí taachi canee sa nanááⁿ yáⁿá 'lííⁿ chí ngiichi? Ní 'túúca caⁿa Ndyuūs chii yā Moisés miiⁿ: 'Úú ní Ndyuūs yeⁿe Abraham, ndúúcu Isaac, ndúúcu Jacob.

27 Ndyuūs miiⁿ nguéeⁿ Ndyuūs yeⁿē tináⁿā ti yeⁿe 'ii'yāⁿ chí sндуuchi. Chííⁿ chí ndis'tií nguéeⁿ déénu nī chí ngaⁿ a nī.

*Mandamiento chí ch'εεε ca
(Mt. 22.34-40)*

28 'Áámá maestro yeⁿe ley chí ch'iindiveéⁿ yā chí ndeē 'iiⁿ'yāⁿ saduceos s'eeⁿ, déenu yā chí Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿ'a n'daaca yā. 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús: ¿Chεé mandamiento chí canee nguūⁿ chí ch'εετε n'dai ca?

29 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: Mandamiento vm-nááⁿ vmnaaⁿ miiⁿ ní chuū: 'Caandiveéⁿ nī, ndís'tiī 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe Israel miiⁿ, Señor Ndyuūs yeⁿ'ē yú ní 'áámá n'dyáⁿ'ā Señor miiⁿ.

30 Canéé chí dineⁿ'é nī Señor Ndyuūs yeⁿ'é nī ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'é nī, ndúúcū nuuⁿmaⁿ alma yeⁿ'e nī, ndúúcū nuuⁿmaⁿ vaanicadínūuⁿ yeⁿ'e nī, ndúúcū nducuéⁿ'ē fuerzas yeⁿ'e nī. Chuū chí mandamiento chí vmnááⁿ vmnaaⁿ.

31 Mandamiento chí canéé nguūⁿ chí ndii chííⁿ ndii 'úúví mííⁿ tan'dúúcā chí vmnááⁿ vmnaaⁿ 'āā 'tiicá ntúūⁿ: Dinéⁿ'e di 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú di tan'dúúcā chí neⁿ'e dí maāⁿ di. Nguéé 'áámá mandamiento chí canéé nguūⁿ chí ch'εετε ca nguéé ti mandamientos s'uuⁿ.

32 Tuu'mi ní maestro yeⁿ'e ley caⁿ'a yā chii yā Jesús miiⁿ: N'diī Maestro, cuáácú ngaⁿ'a nī. Cuaacu nííⁿnyúⁿ chí ngaⁿ'a nī chí vεε 'aama n'dyáⁿ'ā Ndyuūs. Nguéé táámá 'āā tanduu rá 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ.

33 Níícú 'iiⁿ'yāⁿ canéé chí dinéⁿ'e yā Ndyuūs ndúúcū nuuⁿmaⁿ staava yeⁿ'e yā, ndúúcū nuuⁿmaⁿ vaanicadínūuⁿ yeⁿ'e yā, ndúúcū nuuⁿmaⁿ alma yeⁿ'e yā, ndúúcū tanducuéⁿ'ē fuerzas yeⁿ'e yā. Ní dineⁿ'e yā 'iiⁿ'yāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú yā tan'dúúcā chí neⁿ'é yā maáⁿ yā. Chuū chí n'daācā ca nguéé ti n'giiⁿ'núⁿ 'iiti chí ngaⁿ'a yā 'iiti lado yeⁿ'e ofrenda yeⁿ'é Ndyuūs ní yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē ofrenda chí ngi-cyáⁿ'ā nátai.

34 Tuu'mi ní taachi ch'iindiveeⁿ Jesús tan'dúúcā chi n'guεεcutaⁿa cuaacu sa chí caⁿ'a sa, Jesús caⁿ'a yā chiī yā saⁿ'ā miiⁿ: Nguéé yaⁿ'ai canee di yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Cuayiivi miiⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ 'āā ntεε candii cá yā ntiinguuneeⁿ ca yā Jesús mar 'áámá.

¿Du'u chiī Daiya Cristo miiⁿ?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Jesús ngi'cueeⁿ yā chεεti yaācū templo ní ngaⁿ'a yā: ¿Dε'ē cúúví chí maestros yeⁿ'e ley ngaⁿ'á yā chi Cristo miiⁿ ní daiya David?

36 Caati maaⁿ David miiⁿ caⁿ'a sá taachi yaa'vi Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs chuū chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs:

Señor miiⁿ caⁿ'a yā chiī yā Señor yeⁿ'é: 'Cuundi dí lado ta cuaācú chi lado yeⁿ'e honor, ndíi taachi 'úú cu'neéⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí contra yeⁿ'e di ndiī cuaaⁿ ndiyya maaⁿ ca'ā di tan'dúúcā chi 'aama banco 'lííⁿ, 'tiicá yā.

37 David miiⁿ ngaⁿ'a sa chuū yeⁿ'e Señor yeⁿ'é yā. Maaⁿ ní ¿táácā cuuví chiī chí Cristo miiⁿ ní daiya David miiⁿ? Nééné n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ ch'iindiveeⁿ yā yeⁿ'e Jesús ndúúcū vaadī yeenú.

Jesús ngaⁿ'a yā nuuⁿndi yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi ngi'cuéeⁿ yā yeⁿ'e ley

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesús ngaⁿ'a yā chuū taachi ngi'cueeⁿ yā: Cundéε di cuidado yeⁿ'e maestros yeⁿ'e ley. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'gεεtinéé yiinú yā chí n'geenūu catecai yā. Ní taachi chiicá yā cuaaⁿ cyúúní neⁿ'e yā chí 'iiⁿ'yāⁿ dííⁿ yā saludar 'yā ndúúcū respeto n'daācā.

39 Ní nen'é yā sillas vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e honor taachí 'cuundí yā na yaācū sinagogas ndúúcū lugar chi ch'εεε taachi cheⁿ'e yā naachi véé 'viicu chi che'é yā.

40 Ní ndivíi yā va'ai yeⁿ'e n'daataá nguá'āa. Ní 'íicú cuunuuⁿ n'dé'ei yā chí idiíⁿ yā miíⁿ nduucú neéné n'deēe ngaⁿ'angua'á yā. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ch'εεε ca castigo yeⁿ'é yā nguuvi yeⁿ'e juicio.

*Ofrenda yeⁿ'e n'daataá nguá'āa
(Lc. 21.1-4)*

41 'Áámá vmnéⁿ'ēe Jesús véé yā na yāacū templo niiⁿnuúⁿ na cajas naachí 'iiⁿ'yāⁿ n'gíi yā ofrendas. N'gíinu yā tan'dúúcā chí diíⁿ 'iiⁿ'yāⁿ táácā n'gíi yā tuumí lado yeⁿ'e ofrenda na cajas. N'diichí yā chí 'yaaⁿ n'dáí 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica neené n'deēe tuūmí ca'a yā.

42 Tuu'mi ní ndaā 'áámá n'daataá nguá'āa chí neene ndaachíi canee tá. Táⁿ'ā miíⁿ ní s'nuūⁿ tá na caja miíⁿ na 'uūvī centavos chí cobre.

43 Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíi ndís'tiī chí n'daataá nguá'āa 'cūū ch'εεε ca nga'ā tá, nguéé ti tanáⁿ'a yā chí s'nuúⁿ yā tuūmí na cajas.

44 Tí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nga'a yā yeⁿ'e chí ngaava yeⁿ'e yā; naati n'daataá miíⁿ ní neené ndaachíi canee tá ní ca'ā tá tanducuéⁿ'ē chí yeⁿ'ē tá chí che'e tá.

13

*Jesús ngaⁿ'a yā chí yaācū templo miíⁿ ní ntúúvíi
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)*

1 Taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā yaācū templo miiⁿ 'áámá discípulo yeⁿe yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: N'dií Maestro, n'diichí nī de'ē chúúcā n'geete tuūu s'eeⁿ ní de'ē chúúcā n'geete va'ai s'eeⁿ yeⁿe yaācū templo.

2 Jesús nán'guεεcútaⁿ'a yā: ¿'Áá inaaⁿ nī va'ai templo? 'Muuⁿ ní nguée cunee mar 'áámá tuūu cuaaⁿ vmnááⁿ yeⁿe vi'ī ti tanducuéⁿ'ē ní cundεεve.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē chíⁿ chí 'cuuⁿ'miⁿ taachí 'āā cuée 'cuiinu iⁿ'yēⁿdī

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Tuu'mi ní cheⁿ'é yā 'áámá yiīcū chi nguuvi Olivos, chi canée niiⁿnuúⁿ na yaācū templo miiⁿ. Ní taachi Jesús veé yā miiⁿ, Pedro ndúúcū Jacobo, ndúúcū Juan, ndúúcū Andrés ndaa yā nanáaⁿ yā chí caⁿ'a n'de'ei yā 'áámá nduudu ndúúcū Jesús.

4 Ní caⁿ'a yā: N'dií Señor, néⁿ'e 'nū chí cuuví nī nús'uu ¿tií cuaⁿ'ā cuuví chuū? ¿De'ē senal 'cuuⁿ'míⁿ nī nús'uu yeⁿ'e tiempo chí cuuvi tanducuéⁿ'ē 'túúcā?

5 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: Cundée nī cuidado chí mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguée cannche'éi yā ndís'tī.

6 Ti nééné 'yááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí yā ndúúcū chí duuchí ní cannche'éi yā 'iiⁿ'yāⁿ ní caaⁿ'máⁿ yā: 'Úú Cristo 'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cannche'éi yā 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ.

7 Taachi ndís'tī 'caandiveéⁿ nī caandaá ní 'iiⁿ'yāⁿ 'va'a yā chí chí caandaá nguée idií'yá nī cuuvi ti 'tíicā canée chí cuuvi. Naati chíⁿ ní 'āā 'cuée tiempo chí ntuuvií iⁿ'yēⁿdī.

8 Tī 'áámá nación ní 'cuuⁿ'maⁿ ndúúcū táámá nación ni 'áámá gobierno ní 'cuuⁿ'maⁿ yā ndúúcū táámá gobierno. Ní nééné n'dee cuaaⁿ nuⁿ'u

yáⁿāa. Ní ndaā vaadī 'cuiicu ndúúcu dendu'ū chi di'vaachií. Taachí cuuví dendu'ū chi 'túúca ní chiiⁿ ní cáámá cuunngá'á vaadī ya'ai.

⁹ Diíⁿ nī cuidado maán nī ndís'tiī ti 'iiⁿyāⁿ nca'a yā ndís'tiī tá'āa 'iiⁿntyéⁿ'ē. Tuu'mi ní 'cueⁿ'é yā ndís'tiī na yaācū sinagogas. Ndís'tiī ni canee chi caⁿ'á nī nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā ndúúcu reyes cáávā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'é. Ní 'íicú cuuvi caaⁿ'máⁿ nī yeⁿ'é ní 'caandiveéⁿ yā nduudu cuaacu.

¹⁰ Taachí 'āā cuéé ndaa chí 'cuiinu iⁿ'yeēⁿdī, nduudu cuaacu 'cūū canéé chi caaⁿ'maⁿ nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e naciones yeⁿ'e núúⁿ'máⁿ iⁿ'yeēⁿdī.

¹¹ Taachí candéε yā ndís'tiī chi nca'a yā ndís'tiī vmnááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē, nguéé nadicádíinuⁿ nī yeⁿ'é chi caaⁿ'maⁿ nī. Nguéé diiⁿ núúⁿ yiiⁿnuⁿ nī yeⁿ'ē. Caaⁿ'maⁿ nī tan'dúúca Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs caaⁿ'maⁿ cuuvi ndís'tiī hora miⁿ; ti nguéé ndís'tiī chí caaⁿ'máⁿ nī ti Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs.

¹² Ní yeⁿ'e tiempo miiⁿ nguaaⁿ 'díinu yā nca'a vi'i yā chí 'cááⁿ'núⁿ yā 'iiⁿyāⁿ. Ní 'íicú chiidá yā ní ca'a yā daiya yā. Ní daiya yā ní ca'a yā chiidá yā ndúúcu cheεcú yā ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿyāⁿ.

¹³ Nducyáácá 'iiⁿyāⁿ nguéé cunee yiinú yā chi ndís'tiī diíⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ caavā 'úú. Naati 'iiⁿyāⁿ chi cuchéε yā ní 'aama canéé yā ndúúcu chí i'teenu yā yeⁿ'e Ndyuūs ndíí tiempo chí 'cuúvi yā ní nnguáⁿ'ai yā.

¹⁴ Taachí ndís'tiī 'āā snaaⁿ nī dendu'ū chí 'túúca chí saⁿ'ā profeta Daniel dinguúⁿ yā na libro yeⁿ'e Ndyuūs tiempo chí chó'ōo tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ chí snée yā na yáⁿāa Judea canéé chí caⁿ'á yā caanu yā ná yiicū n'gεεε. ('Iiⁿyāⁿ chí 'cueēⁿ chuū canéé chí

cuuvi deenú yā yeⁿe chuū.)

15 Nguuvi miiⁿ ní ndúúti chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ can-duú yā tiíⁿ va'āi ní nguéé cuuvi núúⁿ nch'eeⁿ yā ní ndaa yā va'ai ní tun'dáa yā dendu'ū yeⁿe yā.

16 Ní ndúúti chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ canée yā na campo, ní nguéé cuuvi núú ndaa yā va'ai yeⁿe yā ní nta'a yā cotón yeⁿe yā.

17 De'ε chúúcā yaⁿ'ai yeⁿe n'daataá chi véé daiya tá chεeti tá ndúúcū n'daataá chí ngiicu dacuá'āa yeⁿe tá nguuvi chi cáánu yā.

18 Ndís'tiī, caaca nī Ndyuūs chi nguéé chó'ōo chuū tiempo chi 'iiche.

19 Ti nguuvi miiⁿ ní nééné 'cueenu 'iiⁿyāⁿ cuuvi tan'dúúcā chi mar 'áámá vmnéⁿ'ēe 'āā cuéé cuuvi 'tíicā ndíi taachí Ndyuūs din'dái yā íⁿyeēⁿdī. 'Āā ntéé ndúú cuayiivi ra chí snaaⁿ yā dendu'ū chi 'tíicā.

20 Ndúúti chi Señor miiⁿ nguéé nadidúú'vi yā tiempo miiⁿ mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguéé nnguaⁿ'ai yā. Naati ndiiⁿ nadidúú'vi yā cáávā 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿ'é yā ti 'iiⁿyāⁿ miiⁿ Señor ndεεvε yā.

21 Tuu'mi ní ndúútī chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā ndís'tiī: Cuín'díichí nī, 'íngaā Cristo miiⁿ, o cuín'díichí nī, miiⁿ canee Cristo miiⁿya, nguéé cu'téénu nī 'iiⁿyāⁿ miiⁿ.

22 Ti ndaa 'iiⁿyāⁿ chí cristos chí falsos yā ndúúcū 'iiⁿyāⁿ chí profetas chí falsos yā. Ní díiⁿ yā señales ndúúcū vaadī n'giinu. Ní 'íicú cuuvi canche'éi yā 'iiⁿyāⁿ, ndíi 'iiⁿyāⁿ chí Ndyuūs ndεεvε yā ndúútī chí chuū cuuvi díiⁿ yā.

23 Naati ndís'tiī ní 'cuεεtinéé yaaⁿ nī. Ngaⁿ'á ngií ndís'tiī tanducuéⁿ'ē chuū 'nááⁿ chí 'āā cuéé ndaa.

*Táácā ndáá Saⁿ'a chi Daiya Ndyuūs
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)*

24 Cho'ōo chúū ní nguuvi miiⁿ chi 'cueenu nī cuuvi, 'yáⁿ'āa miiⁿ ní cúúví maāⁿ ní 'iīyū miiⁿ ní 'āā ntéé cuuví δεενε.

25 'Iiⁿ'nyuⁿ miiⁿ ní cun'dáa yeⁿ'ē nanguuvi ní ndu-cuéⁿ'ē chi véé nanguuvi ní nuⁿ'u.

26 Tuu'mi ní snaaⁿ yā Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs chí ndaa sa nguaaⁿ meēⁿ ndúúⁿcū poder yeⁿ'ē sa chí ch'εεεε taavi ní ndεεvé n'dai ngí n'gai maāⁿ sa.

27 Tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā ángeles yeⁿ'e yā chí nadidáámá 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'é yā chi Ndyuūs ndεενε yā yeⁿ'ē núúⁿmán' íⁿ'yeeⁿdī, ndii na yáⁿ'āa ndu-cuéⁿ'ē n'dai yeⁿ'e yáⁿ'āa ndúúⁿcū ndii na nducueⁿ'e nanguuvi.

28 Maaⁿ ní 'cueén nī yeⁿ'e ejemplo yeⁿ'e n'guídīi yaaⁿ nguuvi: Taachi inguaaⁿnu duūⁿnē n'gaiyāá ní ican'daā tá'āa, 'āā déenu nī chí 'āā cuchī tiempo yaāáⁿ.

29 'Tiicá ntúūⁿ taachi snaaⁿ ndís'tiī chi cuuvi dendú'ū chi 'túúⁿcā, 'āā deenú nī chí 'āā sneeⁿ niīⁿnuⁿ tiempo chi ndaā Saⁿ'ā chi Daiya Ndyuūs. Ní 'āā nééné niīⁿnuúⁿ cánee tiempo 'cūū.

30 Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tiī: 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chi snée yā maaⁿ 'āā cuéé 'cuūví yā neⁿ'e chi 'āā cuéé cuuví tanducuéⁿ'ē chuū.

31 Nánguuvi ndúúⁿcū ná yáⁿ'āa 'cūū ní chó'ōo, naati nduudu yeⁿ'é nguéé cho'óo.

32 Naati yeⁿ'ē nguuvi miiⁿ ndúúⁿcū hora miiⁿ nguéé véé mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi deenu yeⁿ'ē. Ndíí nguéé ndúú ángeles, yeⁿ'e va'ai chεεti nguuvi ndíí nguéé ndúú Sáⁿ'ā chi Daiya Dendyuūs deenú yā

yeⁿē. Dámaāⁿ Chiida yú chi canée yā na va'ai cheeti nguuvi deenu yā.

³³ Chííⁿ chí ndís'tiī ní 'cuεetinée yaaⁿ nī. Dicuéénaaⁿ nī ní caaⁿ'maⁿngua'á nī, ti nguée déénu nī tíí cuaⁿ'ā ndaa hora miiⁿ.

³⁴ Ejemplo chuū tan'dúúcā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a yā yaⁿ'ai. Taachi 'āā cuée can'dáa yā na vaācu yā, caⁿ'a yā chii yā mozos yeⁿ'é yā chí ca'a yā ntiiⁿnyuⁿ 'áámá 'áámá mozo yeⁿ'ē sa. Ní cuuvi yā saⁿ'ā chí idiiⁿ cuidado yeⁿ'e cheendi va'āī miiⁿ chi cunée yaaⁿ sa. Ní cueⁿ'e yā.

³⁵ Maaⁿ ní ndís'tiī 'cuεetinée yaáⁿ nī, ti nguée déénu nī tíí cuaⁿ'ā ndaa dueño yeⁿ'e va'āī miiⁿ. Nguée déénu nī nduuti chi ndaá yā n'gaaⁿ, o yaaⁿ cheεε, o taachi 'cuaī tú'u, o cuaaⁿ na nguεeti yaaⁿ.

³⁶ 'Áá tiī dácanaaⁿ ndaá yā ní ndaāca yā ndís'tiī chí styaadu nī.

³⁷ Chííⁿ chí ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, ní ngii nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ: 'Cuεetinée yaáⁿ yā.

14

Saⁿ'ā s'eeⁿ nadacádiinūⁿ sa taacā cuta'a sa Jesús (Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ná 'uūvī nguūvī ní cuuvā 'viicu yeⁿ'e pascua chí 'viicu yeⁿ'ē pan chí nguée levadura yeⁿ'ē. Chiiduú n'gεεε ndúúcū maestros yeⁿ'e ley 'nuúⁿ yā taacā chí cuuvi cannche'ée yā Jesús ní cuta'á yā 'iiⁿ'yāⁿ ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'yā.

² Naati caⁿ'a yā: Nguée diiⁿ yú nguuvi 'viicu tí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén miiⁿ didáⁿ'a yā ní diiⁿ yā vaadi 'caa'va ndúúcū nús'uu.

*Áámá n'daataá n'giĩ tá aceite na cuerpo ye'n'e
Jesús*

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Jesús canee yā na yāāⁿ Betania na vaacu Simón chi canéé sá ndúúcu ca'ai chi nguuvi lepra chi in'duuti cuerpo ye'n'e sa. Taachí Jesús miiⁿ veé yā na mesa, ndaā 'áámá n'daataá nanáaⁿ yā. Tá'nā miiⁿ ní ndeē tá 'áámá frasco ye'n'e alabastro ndiituú ndúúcu aceite perfume ye'n'e nardo chí ndeενε ngeeⁿ ní neené ya'ai chí'vē. Ní 'cuūⁿ tá frasco miiⁿ ní ch'eendáa tá aceite miiⁿ na tiīⁿ Señor Jesús miiⁿ.

⁴ N'duuvi discípulos chi snée yā miiⁿ nduuvi táaⁿ yā ní ca'n'a yā nguuaⁿ maaⁿ yā: ¿De'ē cuuví chí chingéⁿ ta aceite 'cūū?

⁵ Ti cuuvi n'diicui yú ní ngo'o 'iinū ciento caadi ní cuuvi ca'a yú 'ii'n'yāⁿ chi nguéé ye'n'e yā. Ní nduuvi taāⁿ yā ndúúcu tá.

⁶ Naati Jesús miiⁿ ní ca'n'a yā: 'Āā canee ra tá. Nguéé yaa'vi nī tá'nā. ¿De'ē cúuví chí yaa'ví nī tá'nā? Tá 'tiī ní n'daācā idiiⁿ tá nduucú.

⁷ 'Ii'n'yāⁿ chi nguéé ye'n'e yā ní 'aama ca cánée yā ndúúcu nī. Ní ndís'tiī ní cuuvi din'daacá nī nduucú yā taachi nen'e nī; naati 'úú nguéé 'aama cunee ndúúcu nī.

⁸ Tá 'cūū ní diīⁿ tá tan'dúúcā chi ch'ii tá perfume cuerpo ye'n'é maaⁿ chi 'āā cuéé 'cuuví, 'tíicā diiⁿ tá. Ní 'āā nnee 'cuui ta chuū 'úú taachí 'āā cuéé 'cuεεchí.

⁹ Cuaacu ní'nyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī: 'Āā tiī nūuⁿ chí 'ii'n'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā nduudu ngai ye'n'é ye'n'e chi nanguaⁿ'ai 'ii'n'yāⁿ na núúⁿmáⁿ í'nyeeⁿdī caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ yā chí diīⁿ n'daataá 'cūū ní n'gaacú yā ye'n'e tá.

Judas Iscariote nca'a sa Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Tuu'mi ní Judas Iscariote, 'áámá chéé 'ii'yāⁿ naachi ndiichuuvi discípulos, cheⁿe sá nanááⁿ chi-iduú n'gεεε. Ní ngaⁿa sa táácā chi cuuvi nca'ā sa Jesús miiⁿ ná ta'a 'ii'yāⁿ s'eeⁿ.

¹¹ Taachí 'ii'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, neené yeenú yā, ní caⁿ'a yā chi ca'a yā tuumī Judas miiⁿ cáávā chuū. Judas ní in'nuuⁿ sa de'ε hora chi nca'a sa 'ii'yāⁿ s'eeⁿ Jesús miiⁿ.

Naachí che'e nguiñū yeⁿe Señor Jesús miiⁿ

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; I Co. 11.23-26)

¹² Ndaā nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿe 'viicu chi che'é yā pan chi nguéé levadura yeⁿē, 'viicu taachi n'giiⁿnúⁿ yā 'iiti cuūchī yeⁿe pascua miiⁿ. Ní discípulos yeⁿe Jesús miiⁿ ntiinguuneéⁿ yā Jesús: ¿Tíí neⁿe di chi caⁿ'á 'nū in'nuúⁿ 'nū chi che'e nguiñū yú yeⁿe 'viicu pascua?

¹³ Tuu'mi ní Jesús dicho'ó yā na 'uūvī discípulos yeⁿe yā, ní caⁿ'a yā chii yā 'ii'yāⁿ: Ndís'tiī cueⁿé nī yāāⁿ Jerusalén. Miiⁿ ní ndaacá nī 'áámá sáⁿā chí ndéé sa 'áámá 'cuuti cuééé nuūⁿnīⁿ. Can'dáa nī saⁿā.

¹⁴ Naachí ndaa sa va'ai miiⁿ, ní cuuví nī sáⁿā chí yeⁿē va'ai miiⁿ: Maestro yeⁿe yú ngaⁿa yā 'tíicā: ¿Tiī canéé cuarto naachi che'e nguiñū yéⁿe pascua ndúúcū discípulos yeⁿé?

¹⁵ Tuu'mi ní ch'iⁿi yā 'áámá cuarto ch'εεε ná ndiichi ndii 'úúví piso miiⁿ chí 'áá v'éé yaāⁿ. Miiⁿ ní in'nuúⁿ nī chí che'e yú.

¹⁶ Discípulos cueⁿe yā ní ndaa yā ná yāāⁿ Jerusalén miiⁿ ní ndaāca yā tanducuéⁿē tan'duucā

chi Jesús ngaⁿa yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ in'nuúⁿ yā chí che'e nguiⁿú yā yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua miiⁿ.

17 Taachí 'āā chiī chiīnū míⁿ ndaā Jesús ndúú^{cū} ndiichuuví discí^{pulos} yeⁿ'e yā.

18 Taachí vεεté yā na mesa miiⁿ chí che'e yā Jesús caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngií ndís'tiī, chí 'áámá chéé ndís'tiī chí nge'é nī nduucú diiⁿ nī entregar 'úú.

19 Tuu'mi ní discí^{pulos} ní s'nee ndaachi núúⁿ yā ní tuca'a yā tiinguunéeⁿ yā Jesús ca'áámá ca'áámá yā: ¿'Áá 'úú? Ní táámá yā ngaⁿ'a ntúuⁿ yā: ¿'Áá 'úú rá?

20 Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: 'Áámá cheε naachi ndiichúúví chí di'caāndá yā pan yeⁿ'é yā na cú'ú 'cūū nduucú caⁿ'á yā diiⁿ yā 'tíícā.

21 Cuaacu, chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs caⁿ'a sa 'cueenú sa cuuvi tan'dúú^{cā} chí ngaⁿ'a yeⁿ'é yā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs. Dε'ε chúú^{cā} ya'ai yeⁿ'e saⁿ'ā chí nca'a sa 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs. N'dáácā ca yeⁿ'e sa ndúú^{ti} chí nguεε chi'iindiyāⁿ sa.

22 Taachí vεεté yā nge'e yā, tuu'mi ní Jesús sta'á yā pan, ní nca'a yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discí^{pulos}. Ní caⁿ'a yā: Che'é nī pan caati tan'dúú^{cā} cuerpo yeⁿ'é 'tíícā.

23 Ní Jesús sta'á yā taza ndúú^{cū} nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e uvas. Ní taachi nca'a yā gracias Ndyuūs, ca'a yā discí^{pulos} yeⁿ'é yā. Ní caⁿ'a yā. Nducyaaaca ndís'tiī cu'ú nī nuūⁿnīⁿ uvas yeⁿ'e taza 'cūū.

24 Ní caⁿ'a yā chiī yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ tan'dúú^{cā} yuūⁿ yeⁿ'é, ní yeⁿ'e 'áámá compro-

miso chi ngai ye^{n'}é. Yuūⁿ ye^{n'}é chí cungeeⁿ ní cáávā 'yaaⁿ n'dáí 'ii^{n'}yāⁿ.

25 Cuaacu ní^{n'}nyúⁿ nga^{n'}á ngíí ndís'tiī, chí 'āā ntéé cu'ú nuūⁿnīⁿ ye^{n'}e uvas na i^{n'}yeeⁿdí 'cūū ndíí nguuvi chí cu'ú naachí Ndyuūs nga^{n'}a ntii^{n'}nyúⁿ yā.

Jesús nga^{n'}a yā chí Pedro ní caa^{n'}maⁿ sa chí nguéé in'diichi sa Jesús

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Taachí ch'iinu chiita yā himno, chí canción ye^{n'}e Ndyuūs nan'dáa yā va'āī ní cue^{n'}é yā na yiicū chí nguuvi Olivos.

27 Tuu'mi ní Jesús ca^{n'}a yā chíi yā discípulos: Nducyaaca ndís'tiī cuuví 'cuinaáⁿ nī ye^{n'}é 'úú maaⁿnguúinū caati nga^{n'}a naachi canéé nguūⁿ na libro ye^{n'}é Ndyuūs 'túúcā: 'Nuúca'ai yā 'caa^{n'}núⁿ yā sa^{n'}ā chí idiiⁿ sa cuidado 'iiti cuūchī ní 'iiti cuūchī s'eeⁿ ní ca^{n'}á 'muuⁿ ca^{n'}á miiⁿ tī.

28 Taachi 'úú nduuchí ye^{n'}e nguaaⁿ tiná^{n'}ā, ca^{n'}á vmnaaⁿ ye^{n'}é ndís'tiī na yá^{n'}ā Galilea.

29 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní ca^{n'}a sa chíi sa 'ii^{n'}yāⁿ: 'Áará chí nducyaaca yā cuuví 'cuinaáⁿ yā, 'úú ní nguéé cuuví 'cuinaáⁿ.

30 Tuu'mi ní Jesús ní ca^{n'}a yā chíiya Pedro: Cuaacu ní^{n'}nyúⁿ nga^{n'}á ngíí dii chí maaⁿnguúinu taachi 'āā cuéé 'cuaī tusá^{n'}ā 'uūvī cuuvi, 'iinū cuuvi cuee^{n'}díitu di nga^{n'}a di ye^{n'}é 'úú chí nguéé in'diichi di 'úú.

31 Naati Pedro miiⁿ ní cheeⁿdiitū ca^{n'}a sa: 'Áará chí 'cuūví ndúúcu nī, Maestro, nguéé nga^{n'}á chí nguéé in'diichí N'diī. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicá ntúūⁿ ca^{n'}a yā.

Jesús ngaⁿ'angua'á yā na jardín chi nguuvi Getsemani

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Tuu'mi ní ndaá yā na 'áámá jardín chi nguuvi Getsemani, ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos yeⁿ'e yā: 'Cuεεté nī 'muuⁿ, neⁿ'e chí 'úú caⁿ'á caaⁿ'māⁿngua'á.

³³ Ní Jesús candée yā Pedro, ndúúcu Jacobo, ndúúcu Juan. Ní neené nadicádiinuuⁿ Jesús ní neené s'neeⁿ ndaachí yiinú yā.

³⁴ Ní caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Alma yeⁿ'é neené ndaachí yiinú chí ya'āi chí 'cuūví. 'Āā snéé núúⁿ nī 'muuⁿ, ní nguéeé 'cuεeti yaadú nī.

³⁵ Tuu'mi ní Jesús cueⁿ'e yā ta 'líiⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ, ní candiitín'dii yā na yáⁿ'āa ní caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, ndúúti chí cuuví ní nguéeé díiⁿ nī yeⁿ'e chí 'cueenú cuuvi yeⁿ'e prueba 'cūū chí canéé chí cuuvī hora chí cuchī.

³⁶ Tuu'mi ní naachí caⁿ'angua'á yā ní caⁿ'a yā: N'diī Chiidá, n'diī cuuvi díiⁿ nī tanducuéⁿ'ē. Nadinguáⁿ'ai nī 'úú yeⁿ'e chí 'cueenú cuuvi prueba 'cūū. Naati nguéeé cuuví tan'dúúccā chí 'úú neⁿ'é, naati tan'dúúccā chí n'diī neⁿ'e nī.

³⁷ Tuu'mi ní ndaa ntúuⁿ yā naachi snee discípulos yeⁿ'é yā, ní ndaāca yā discípulos chí stiyaadú yā. Ní Jesús caⁿ'a yā chíi yā Pedro miⁿ: Díi Simón, ¿Áá cyaadu di? ¿Áá nguéeé ichεē di cánduuchi di mar 'áámá hora?

³⁸ Ndís'tiī 'cuεeti nduuchí nī ní caaⁿ'maⁿngua'á nī ní nguéeé díiⁿ nī nuuⁿndi. Cuaacu níⁿ'nyúⁿ espíritu yeⁿ'e nī neⁿ'e diiⁿ n'daacā, naati cuerpo yeⁿ'é nī ní 'āā duūvā.

39 Tuu'mi ní Jesús cueⁿ'e ntúuⁿ yā ní ngaⁿ'angua'a yā, ní caⁿ'a ntúuⁿ yā tan'dúúcā chí caⁿ'a yā vmnaaⁿ.

40 Ní nguεεcunée yā ndaa ntúuⁿ yā naachi snée discípulos, ní ndaaca ntúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ stiyaadú yā. Ní 'āā ntéé ngii ichεε yā ndúúcū yaaⁿ ti nduutináaⁿ yā chí yaaⁿ náaⁿ yā. Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nguée déenu yā chí n'guεεcútaⁿ'a yā.

41 Cueⁿ'é yā ndii chiiⁿ ndii 'íínú cuuvi, ní ngaⁿ'angua'á yā. Ní taachi ndaa yā naachi snee discípulos, caⁿ'a yā: Ndís'tiī 'cuεεtiyaadú nī ní ntaavi'tuunúúⁿ nī. 'Āā tiiní cā. 'Āā ndaā hora chí 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs na tá'ā saⁿ'ā s'eeⁿ chí dinuuⁿndi.

42 Nducueeⁿ ndís'tiī ní cuⁿ'ū yú. 'Āā cuchii niiⁿnuúⁿ saⁿ'ā chí nca'a 'úú.

*Chiichí yā Jesús ní candée yā 'iiⁿ'yāⁿ preso
(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)*

43 Naaⁿ chí Jesús indée yā ndaa Judas chí saⁿ'ā 'áámá yeⁿ'ē ndiichuuví discípulos. Ní ndaa sa ndúúcū n'dee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū machete 'uūví lados 'caāiⁿ ndúúcū yáⁿ'á. Chiiduú n'gεεte ndúúcū maestros yeⁿ'e ley, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicū chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū dichó'lo yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

44 Judas miiⁿ chí nca'a sa Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ní ca'a sa 'aama seña. Ní caⁿ'a sa 'túúcā: 'Iiⁿ'yāⁿ chí 'úú chí'neeⁿ cheendí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chíí. Cuta'á nī 'iiⁿ'yāⁿ ní candée nī 'iiⁿ'yāⁿ ní din'daacá nī seguro 'iiⁿ'yāⁿ.

45 Taachí ndaā Judas nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a sa: N'dií Maestro, Maestro. Ní 'neeⁿ cheendi sa 'iiⁿ'yāⁿ.

46 Tuu'mi ní sta'á yā Jesús ní candée yā preso 'iiⁿ'yāⁿ.

47 Naati 'áámá ch'éé 'iiⁿyāⁿ chi snéé miiⁿ itun'dáa yā machete chi 'uuvi lados 'caāiⁿ yeⁿe yā ní 'nuucá'ai yā mozo yeⁿe chiiduú ch'εεε ca ní ch'iica sa veēeⁿ mozo miiⁿ.

48 Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áá can'daā ndís'tiī ndúúcū machete chi 'uūvī lados 'caāiⁿ ndúúcū yáⁿ'á chí cuta'á ní 'úú tan'dúúcā chi 'úú 'áámá duucu 'úú?

49 Nguuvi nguuvi canéé na yáacū templo miiⁿ nguaaⁿ ndís'tiī chi ngi'cueéⁿ ní ndís'tiī ní nguεε sta'á ní 'úú. Chúū canéé chí cuuvi ní cuuvi cunnuū ca'ā naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs.

50 Tuu'mi ní nducyaaca discípulos s'nééⁿ yā Jesús miiⁿ dámaáⁿ yā ní cheenu yā.

Saⁿ'ā 'díí chí cueⁿ'e ngéénū

51 Naati 'áámá saⁿ'ā 'dííⁿ ndaā sa ní cueⁿ'e sa ndúúcū 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ndεεcu sa 'áámá n'dyáⁿ'ā sávana. 'Áámá yā sta'á yā saⁿ'a 'díí miiⁿ.

52 Naati saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ ní s'neeⁿ sa sávana ní cueⁿ'ē sa dácaa yuūcú sa.

*Jesús nanááⁿ 'iiⁿntyéⁿ'ē chí n'gεεε ca yeⁿ'e yaācū
(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)*

53 Tuu'mi ní candéε yā Jesús miiⁿ nanááⁿ chiiduú ch'εεε ca. Ní miiⁿ nduuvidaamá yā nducyaaca chiiduú n'gεεé ndúúcū 'iiⁿyāⁿ ndiicū chi ngaⁿ'a ntiinnyuⁿ yeⁿ'e yaācū ndúúcū maestros yeⁿ'e ley.

54 Pedro miiⁿ ní cueⁿ'ē yaⁿ'ai sa n'dáa sa Jesús miiⁿ. Ní ndaa sa ndii chuva'āi yeⁿ'e va'ai chiiduú ch'εεε ca ní ch'iīndī sa ndúúcū policías ní in'taavi cuutú sa dáámá ndúúcu yā ti miiⁿ ní ngiichi yaⁿ'ā yeⁿ'é yā.

55 Chiiduú n'gεεε ndúúcū nducyaaca yā chí ndu-
uvidaama in'nuúⁿ yā 'áámá prueba contra yeⁿe
Jesús miiⁿ chí diíⁿ yā condenar Jesús chi 'caaⁿ'núⁿ
yā Jesús; naati nguéeé ndaaca yā.

56 Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ngaⁿ'a yā nduudu yaadi
yeⁿe Jesús miiⁿ naati mar 'áámá yā nguéeé dáámá
ngaⁿ'a yā.

57 N'duuví yā ní ncueeⁿ yā ní caⁿ'a yā nduudu
yaadi, ní caⁿ'a yā:

58 Nús'uu ní ch'iindiveéⁿ 'nū chí Jesús caⁿ'a yā
'túúcā: 'Úú ní nadituūví yáacu 'cūū chi saⁿ'ā yeⁿe
in'yeeⁿdí 'cūū din'dái sa. Ní cheεti 'iinū ngu-
uvi nadin'dái taama chí nguéeé saⁿ'ā in'yeeⁿdí 'cūū
din'dái sa.

59 Naati nguéeé nduuvidadáámá nduudu yā yeⁿe chí
ngaⁿ'a yā.

60 Tuu'mi ní chiiduú ch'εεε ca chí ngaⁿ'a
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe tanáⁿ'ā chiidūu, ndúcueeⁿ yā nguaaⁿ
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús
miiⁿ: ¿'Áá nguéeé de'ē vεε nan'guεεcútaⁿ'a nī? ¿De'ē
chí ngaⁿ'á yā yeⁿe nī? ¿De'é ngaⁿ'a nī maáⁿ nī yeⁿe
nī?

61 Jesús míiⁿ 'āā ntéeé caⁿ'a yā. Ní nguéeé
n'guéeécútaⁿ'a yā yeⁿe mar 'áámá. Chiiduú ch'εεε
ca miiⁿ ntiinguunééⁿ ntúuⁿ yā Jesús, ní caⁿ'a yā:
¿'Áá dii Cristo, Daiya Dendyuūs chí n'dai taavi?

62 Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: 'Tíicā
'úú. Ndís'tiī ní caⁿ'a nī snaaⁿ nī Saⁿ'ā chí Daiya
Dendyuūs chí 'cuūndī sa lado yeⁿe honor yeⁿe
Ndyuūs chí véeé tanducuéⁿ'ē poder yeⁿe yā. Ní ndaa
sa nguaaⁿ meéeⁿ yeⁿe nanguuvi.

63 Tuu'mi ní chiiduú ch'εεε ca chíín'cuūⁿ sa cate-cai sa, ní ca^{n'}ā sa: ¿De'ē ca diiⁿ yú testigos chí n'nuuⁿ yú?

64 'Āā ch'iindiveéⁿ nī dendu'ū chi nga^{n'}ā sa contra Ndyuūs. ¿Táácā tuumicadiíⁿnuuⁿ nī? Nducyaaca 'iiⁿyāⁿ nga^{n'}a yā chi condenado Jesús chi 'cuuví yā.

65 Tuu'mi ní n'duuví yā ní ca'a nee daíⁿ yā Jesús ní n'gaadí yā nduutináⁿ yā ndúúcū tíínūⁿ. Ní policíās ndúúcū ta'á yā ch'e^{n'}e yā naaⁿ Jesús. Ní ca^{n'}a yā: Caa^{n'}maⁿ dí ¿du'ū ch'e^{n'}e dii?

Pedro miiⁿ ní nga^{n'}ā sa chi nguéé n'diichi sá Jesús (Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

66 Pedro miiⁿ ní canee sa chuva'ai cuaaⁿ ndiiyā. Ní ndaā 'áámá n'daataá chí diiⁿ mandado ye^{n'}e chiiduú ch'εεε ca nanááⁿ Pedro miiⁿ.

67 Ní n'diichi tá chí in'taavi cúutū sa na ya^{n'}ā. Ní cānee tá^{n'}ā miiⁿ ní ch'iīnu tá Pedro. Tuu'mi ní ca^{n'}a tá: Diī ntúūⁿ di canee dí ndúúcū Jesús ye^{n'}e yāāⁿ Nazaret.

68 Naati Pedro miiⁿ cheeⁿdiitū sa, ní ca^{n'}ā sa: 'Úú ní nguéé in'diichí 'iiⁿyāⁿ, ndí nguéé deenú chí nga^{n'}ā di. Ní can'dáa sa cuaaⁿ chuva'āī naachi indaa yā. Tuu'mi ní 'caī tusá^{n'}ā.

69 Tá^{n'}ā chi idiiⁿ mandado miiⁿ ch'íínú ntuūⁿ ta sá^{n'}ā, ní ca^{n'}a tá chí tá 'iiⁿyāⁿ chí snée yā miiⁿ: Sá^{n'}a 'cūū 'áámá chéé sa^{n'}ā chí cachiica ndúúcū Jesús.

70 Naati Pedro miiⁿ ní nnguεεcunée sa cheeⁿdíítu sa. Cuayiivi miiⁿ ní 'iiⁿyāⁿ chí snée yā miiⁿ ní ca^{n'}a ntúūⁿ yā Pedro: Cuaacu chí dii ní dáámá chí cachiica di ndúúcū Jesús ti dii ní ye^{n'}e yá^{n'}ā Galilea, ní nduudu ye^{n'}e di tan'dúúcā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

71 Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní 'caa'va sa, ní cunncáā caⁿā sa. Ní 'cái sa “por Ndyuūs”: Nguéé n'diichí 'íín'yaⁿ 'cū.

72 Tuu'mi ní túsaⁿā miiⁿ 'cai ntúuⁿ tī ndii 'úúví cuuvi. Ní Pedro miiⁿ ní n'gaācu sa chi Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā: 'Naaⁿ chi 'āā cuéé 'cuaī túsaⁿā 'uūví cuuvi, 'āā 'íínú cuuvi cheeⁿdiitu di chí ngaⁿ'a di chí nguéé n'diichi di 'úú. Taachi nádicādíínuuⁿ sa chuū, ní chēcū sa.

15

Jesús nanááⁿ Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Taachí chidεενε, chiiduú n'geeté ní nduuvi daamá yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndiicūū chi ngaⁿ'a ntiⁿnyuⁿ yeⁿ'e yaācū, ndúúcū maestros yeⁿ'e ley, ndúúcū nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ n'geete. Ní ndēē chiichí yā Jesús ní candée yā 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ gobernador Pilato.

2 Tuu'mi ní Pilato miiⁿ intiinguuneeⁿ yā Jesús: ¿'Áá díí Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel s'eeⁿ chi judíos? Ní Jesús nan'guεεcútaⁿ'a yā: N'diī ngaⁿ'a cuaacú nī ti 'tíicā.

3 Chiiduú n'geete ní neené n'deeé nááⁿ chi ngaⁿ'á yā contra yeⁿ'e Jesús naati Jesús nguéé nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'ē mar 'áámá.

4 Tuu'mi ní Pilato miiⁿ ní nan'guεεcunée yā ntiinguunéeⁿ yā Jesús miiⁿ: ¿'Áá nguéé de'ē νεε nán'guεεcútaⁿ'á nī? 'Cuin'díichí nī yeⁿ'é tanducuéⁿ'ē chí nguéé n'daacā ngaⁿ'á yā yeⁿ'e nī.

5 Naati Jesús miiⁿ ní nguéé de'ē νεε nan'guεεcútaⁿ'á yā. Chíⁿ chí Pilato miiⁿ cheⁿ'e yiinú yā ní nguéé déenu yā de'ē nadicādíínuuⁿ yā.

Pilato ca'n'a yā chi 'íi'n'yān s'ee'n candéé yā Jesús chi 'caan'nú'n yā 'ii'n'yān

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶ Canéé 'áámá costumbre ye'n'e 'ii'n'yān Israel s'ee'n chí n'dεεchi yā 'áámá sa'n'ā chi canuu'n vácūū ngu-uvi 'viicú ye'n'e pascua. 'Áámá sa'n'ā chi preso sa chi 'ii'n'yān Israel ne'n'e yā, 'tíicā canee chí dii'n Pilato mii'n.

⁷ Ní canuu'n 'áámá sa'n'ā vácūū chí nguuvi Barrabás ndúúcū ta n'duuví sa'n'ā chí 'nii'n'nu'n sa 'ii'n'yān taachi 'āā dii'n caandá yā contra gobierno mii'n.

⁸ Ní 'ii'n'yān Israel s'ee'n ní ndaa yā nanáán Pilato mii'n, ní chiica yā chí Pilato ní dii'n yā tan'dúúcā costumbre ye'n'e yā.

⁹ Ní Pilato mii'n nan'guεεcúta'n'a yā: ¿'Áá ne'n'e nī chí n'dεεchí Rey ye'n'e 'ii'n'yān Israel?

¹⁰ Tí Pilato mii'n deenu yā chí chiiduú n'gεεte nca'á yā Jesús mii'n cáávā vaadī gneeé.

¹¹ Naati chiiduú n'gεεte chinuú yā 'ii'n'yān ye'n'e yáán Jerusalén chí caaca yā Barrabás ti n'dáacā chí n'dεεchii yā sa'n'ā chí nguuvi Barrabás.

¹² Tuu'mi ní Pilato mii'n intiinguunéen yā: ¿De'é ne'n'e nī chí dii'n ndúúcū 'ii'n'yān chí ndís'tiī nga'n'a nī Rey ye'n'e 'ii'n'yān Israel?

¹³ 'Ii'n'yān s'ee'n nan'guεεcúta'n'a yā ní 'cai yiicú yā: Cu'nee'nga'á nī 'ii'n'yān.

¹⁴ Pilato mii'n ní ca'n'a yā chii yā 'ii'n'yān s'ee'n: ¿De'ē chí nguéé n'daacā n̄dii'n sá'n'a 'cūū? Naati 'ii'n'yān s'ee'n ní nan'guεεcúnée yā 'cai yā: Cu'nee'nga'á nī 'ii'n'yān.

¹⁵ Tuu'mi ní Pilato mii'n chí nguéé ne'n'e yā chí nduuvi táa'n 'ii'n'yān s'ee'n ye'n'é yā, n'dεεchii sá

Barrabás miiⁿ. Cuayiivi ní caⁿ'a ntiⁿnyuⁿ sa chi 'cueⁿ'é yā Jesús miiⁿ. Ch'iinu ch'eⁿ'é yā Jesús miiⁿ ní nca'a sa Jesús miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí cu'néⁿ'nga'á yā.

16 Tuu'mi ní soldados romanos candéε sa Jesús vaacuyáāⁿ na cuarto yeⁿ'e palacio miiⁿ chi nguuvi Pretorio, ní yaa'ví yā tanáⁿ'ā soldados ní nduuvidaamá yā miiⁿ.

17 Ní s'nuúⁿ yā catecai morado cuá'āa Jesús miiⁿ. Ní s'nuúⁿ yā tiiⁿ Jesús miiⁿ 'áámá corona chi ndeenyú ndúúⁿcū yaaⁿ.

18 Tuu'mi ní tucá'a yā 'cai yā: Cunduuchi nī n'diī, Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel.

19 Ní ch'eⁿ'é yā tiíⁿ yā ndúúⁿcū 'áámá taaⁿ nduu. Ní ca'a nee dáíⁿ yā Jesús ní nchiintii'yá yā nanáaⁿ yā, ní diíⁿ yā honrar 'iiⁿ'yāⁿ.

20 Ch'iinu ch'iiⁿnyuⁿ'néⁿ yā yeⁿ'e Jesús 'tíica, ndivíi yā catecai chí morada ní 'nuuⁿ 'nuūⁿ ntúuⁿ yā catecai maáⁿ yā. Cuayiivi tun'dáa yā Jesús ní s'neeⁿ'nga'á yā 'iiⁿ'yāⁿ.

S'néⁿ'nga'á yā Jesús

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 'Áámá saⁿ'ā yeⁿ'e yáⁿ'āa Cirene chi nguuvi sa Simón, chí chiidá Alejandro ndúúⁿcū Rufo, ndáa sa cheⁿ'e sa cuεεti. Taachí cho'o sa cyúúⁿí miiⁿ, soldados a fuerza di'cuíitu yā saⁿ'ā chí candéε sa cruz yeⁿ'e Jesús miiⁿ.

22 Ní candéε yā Jesús 'áámá lado yeⁿ'e yáāⁿ Jerusalén na lugar chí nguuvi Gólgota chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudu yeⁿ'e yú, Lugar ní 'Iini Nga'ai Tiíⁿ.

23 Ní ca'á yā chí chi'i Jesús vino chi sta'n'a yā ndúúcū yaātā yaāa chi nguuvi mirra, naati Jesús nguéeé chi'i yā.

24 Tuu'mi ní chi'neeⁿnga'á yā Jesús. Ní soldados ní tun'dáa yā suertes yeⁿ'é yā ndúúcū na catecai Jesús miiⁿ, ní n'diichí yā cheē chí candēē 'aama 'aama yā.

25 N'gεεcú nuuⁿ yeⁿ'ē ngeetiyaan miiⁿ taachi s'neeⁿnga'á yā 'iiⁿ'yāⁿ.

26 Ni s'néeⁿ yā 'áámá letrero na tiiⁿ cruz yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Ní letra chí cánéeé nguūⁿ na tabla miiⁿ ní ngaⁿ'ā yeⁿ'e nuūⁿndi yeⁿ'e yā. Ní cánéeé nguūⁿ chuū: Rey yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e ndaata Israel.

27 Dáámá ndúúcū Jesús s'neeⁿnga'á yā 'uūvī sán'ā chí duucu. 'Áámá ní lado tá cuaacú yā táámá ní lado ta 'cueé yā.

28 'Tíicā ní chí cuaacu naachi canéeé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā: Chídídúúché yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí véeé nuuⁿndi yeⁿ'e yā.

29 'Iiⁿ'yāⁿ chí ngo'ó yā nanááⁿ cruz miiⁿ cuncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'ē Jesús. Idi'núⁿ'u yā tiiⁿ yā ní cuncáa n'dai cheendi yā ní ngaⁿ'a yā: Díí chí ndiituū'ví di yaācū ní nadacueéⁿ di cheeti 'iinū nguuvi,

30 nadanguáⁿ'āī maāⁿ di. Dii ní nch'eeⁿ di na cruz.

31 'Tiicá ntúūⁿ chiiduú n'gεεte ndúúcū maestros yeⁿ'e ley duuchinéeⁿ yā Jesús. Ní ngaⁿ'a yā nguaan maāⁿ yā: 'Iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nadinguáⁿ'ai yā táámá 'iiⁿ'yāⁿ naati maaⁿ ní nguéeé ngíí nadinguáⁿ'ai yā maāⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ.

32 Ndúúti chí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí Cristo miiⁿ snaan yú 'iiⁿ'yāⁿ nch'éeⁿ yā na cruz maaⁿ. Tuu'mi ní cu'téenu yú. Ní ndíí 'iiⁿ'yāⁿ chí ca'neeⁿnga'á yā

daama ndúúcū Jesús miiⁿ ní cunncáā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e yā.

Jesús ch'ii yā

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Taachí chii maⁿ'a nguuvi miiⁿ chi maáíⁿ núúⁿmaⁿ íⁿ'yeeⁿdī ndii ná n'gεεcu 'íínú chiīnū.

³⁴ 'Āā táanduū n'gεεcu 'iinu Jesús miiⁿ ní 'cai yiicú yā: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ nduudu yeⁿ'ē yú: N'dií Ndyuūs yeⁿ'é, n'dií Ndyuūs yeⁿ'é, ¿de'ē cuuvi chí s'neé nī maaⁿ 'úú dámaáⁿ?)

³⁵ N'dúú'vī 'iiⁿ'yāⁿ chi snee yā miiⁿ ní ch'iindiveéⁿ yā ní caⁿ'a yā: 'Caandiveéⁿ nī, n'gai yā yeⁿ'e profeta Elías miiⁿ.

³⁶ Ní ndaā 'áámá soldado ngeenu yā ní taachi chiītu 'áámá esponja yeⁿ'e vinagre s'néeⁿ yā esponja miiⁿ na 'áámá ndúú ní ca'a yā chí chí'i Jesús. Ní caⁿ'a yā: 'Āā canee rá yā. N'diichi yú nduuti chí 'áá chíī profeta Elías miiⁿ ní nádich'eēⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ.

³⁷ Tuu'mi ní Jesús 'cai yiicú yā ní ch'ii.

³⁸ Ní cortinas yeⁿ'e yaacū templo chíī 'uuvi taāⁿ, steēⁿ naavtáⁿ'ā ndíí cuááⁿ 'niⁿ'núⁿ ndíí cuááⁿ ndi-iyā.

³⁹ Ní 'áámá saⁿ'ā romano chí ngaⁿ'a ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'ē cien soldados chééndii sa nanááⁿ Jesús miiⁿ. Taachí n'diīchī sa ní ch'iindiveēⁿ sa taacá 'cai Jesús ní taacá ch'ii yā, soldado miiⁿ ní caⁿ'a sa: Cuaacu nííⁿ'nyúⁿ chí sáⁿ'a 'cūū ní Dáíyá Dendyuūs saⁿ'ā.

⁴⁰ Snée ntūūⁿ n'duuvi n'daataá n'giinu yaⁿ'ai tá. Ní ndúúcū n'daata s'eéⁿ mííⁿ canee ta María yeⁿ'e yāāⁿ Magdala, ndúúcū tá María chí chεεcuú

José ndúúcū Jacobo chí nguuví Menor, ndúúcū n'daataá chí nguuví Salomé.

41 N'daata s'ééⁿ ní can'dáa yā Jesús miiⁿ ní dichíí'vε yā Jesús taachi cachiicá yā yáⁿ'āa Galilea. Ní neené 'yaaⁿ ca n'daataá snée yā miiⁿ, n'daataá chí ngaⁿ'a yā daama ndúúcū Jesús miiⁿ na yáāⁿ Jerusalén.

Ch'iichí yā cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Taachí chiinū nguuví miiⁿ chí viernes chí ch'iindiyaáⁿ yā cáávā 'viicu pascua miiⁿ nguuví chí cuuvi dεεε nguuví chí ntaavi'tuunúúⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ,

43 ndaā José yeⁿ'e yáāⁿ Arimatea. Saⁿ'ā miiⁿ ní saⁿ'a ch'εεε yeⁿ'e Junta Ch'εεε yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel. Ní cunee ngiinu sa nguuví chí Ndyuūs ndaa yā ní ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yā. Ní ndúúcū valor ndaā sa nanááⁿ gobernador Pilato miiⁿ. Ní caⁿ'a sa Pilato miiⁿ chí nca'a yā cuerpo yeⁿ'e Jesús.

44 Pilato miiⁿ ní cueⁿ'e yiinú yā chí 'āā ch'ií Jesús miiⁿ ní yaa'vi yā saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿ'e soldados chí cuchii sa nanáaⁿ yā. Taachí ndaa sa ní 'iicu tiinguuneeⁿ yā saⁿ'ā: ¿'Áá cuaacu chí ch'ií Jesús?

45 Taachí soldado centurión miiⁿ ngaⁿ'a sa chí cuaacu, tuu'mi ní Pilato miiⁿ ca'a yā orden chí ca'a sa cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ José miiⁿ.

46 Cuayiivi ní José cái sa 'áámá sávana chí fina ní nadicheeⁿ sa cuerpo miiⁿ ní sta'a sa ní ch'εēcū sa cuerpo miiⁿ ná sávana miiⁿ. Ch'iinu maaⁿ ní s'nuūⁿ sa ch'εeti 'áámá yáinyāⁿ ní níⁿnuúⁿ canee 'áámá tuūu ch'εεé. Ní s'nuúⁿ yā tuūu ch'εεε cheendi yáinyāⁿ miiⁿ.

47 Tá María Magdalena ndúúcū María chi chεεcuú José cueⁿé yā ní n'diichí yā naachí ch'εéchi Jesús miiⁿ.

16

Jesús nduuchi yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Taachi chó'ōo sábadó, nguuvi chi ntaavi'tuunúúⁿ yā, María yeⁿe yāāⁿ Magdala, ndúúcū María chí chεεcuú Jacobo, ndúúcū n'daata chi Salomé cai yā perfumes chi cueendái yā vmnááⁿ yeⁿē cuerpo yeⁿē Jesús miiⁿ ní cueⁿe yā.

2 Neené tyaaⁿ yeⁿē nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿé ndεēte chi domingo taachí can'dáá 'yáⁿā n'daatā s'eeⁿ ndaá yā na yáinyāⁿ miiⁿ.

3 Ní ngāⁿ'a yā nguááⁿ maáⁿ yā: ¿Du'ū ndivíi tuūu yeⁿē yú taachí ndaā yú cheendi yáinyāⁿ?

4 Taachí ndaa yā, tuu'mi ní n'diichí yā chi tuūu ch'εεté n'dai miiⁿ 'āā ntéé canéé na lugar yeⁿē.

5 Ní taachí ndaa yā chεεti yáinyāⁿ, miiⁿ n'diichí yā 'áámá saⁿ'ā 'díiⁿ vεε sa lado tá cuaácú ní canúúⁿ sá catecai ch'éenūu sa ní cuéé. Ní n'daata s'eeⁿ dii'yá yā chiī.

6 Sáⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā sa: Nguéé dii'yá nī cuuvi. Ndís'tiī ní in'nuúⁿ nī cuerpo yeⁿe Jesús yeⁿe yāāⁿ Nazaret, 'iiⁿ'yāⁿ chí iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ca'nééⁿnga'a yā. Nááti 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní 'āā ndúúchí yā yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā ní nguéé yā 'muuⁿ. Cuiⁿ'diichí nī naachí canuúⁿ yā.

7 Ndís'tiī cuinaⁿ'á nī ní cuuvi nī discípulos yeⁿe yā, ndúúcū Pedro, chi Jesús miiⁿ ní caⁿ'á yā vmnááⁿ ndís'tiī na yáⁿ'āa Galilea. Míiⁿ snaáⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ

tan'dúúcā chi Jesús ca'n'a yā chii yā ndís'tiī ndúúcū taná'n'ā 'ii'n'yā'n.

⁸ N'daata s'ee'n ní cuna'n'á yā ngeenu yā ye'n'e na yáinyā'n, ti neené cue'n'e yiinú yā ní yiinduuví yā. Nguéé dε'ε vεε ca'n'á yā chii yā mar 'áámá 'ii'n'yā'n, ti 'va'á yā.

*Jesús che'enaán yā ye'n'e ta María Magdalena
(Jn. 20.11-18)*

⁹ Taachí Jesús nduuchi yā chidεεvε nguuvi domingo chi nguuvi vmnáán vmnaa'n ye'n'e ndεētē mii'n, vmnáán vmnaa'n che'enaán yā nanáán María Magdalena, n'daataá chí nn'divií yā ndεēchē espíritus ye'n'e yáá'n'nguiniūu'n ye'n'e ta.

¹⁰ Tá'n'ā mii'n ní ca'n'a tá ní chii tá 'ii'n'yā'n chí chiicá yā ndúúcū Jesús mii'n. Ní ngεεcú 'ii'n'yā'n s'ee'n chí neené ndaachii yiinu yā.

¹¹ Ní taachí 'ii'n'yā'n s'ee'n ch'iindiveé'n yā chi Jesús mii'n nduuchi yā ye'n'e nguaa'n tiná'n'ā ní chí tá'n'ā mii'n n'diichi tá Jesús, nguéé s'teenú yā.

*Jesús che'enaán yā ye'n'ē 'uūvī discipulos yē'n'e yā
(Lc. 24.13-35)*

¹² Cho'ōo chúū, ní Jesús che'enaán yā ye'n'ē 'uuvi 'ii'n'yā'n chi cue'n'é yā na yúúní. Ní Jesús díí'n yā tan'dúúcā chi nguεε déénu yā ye'n'e chí chó'ōo.

¹³ Ní cuayivi 'ii'n'yā'n s'ee'n ní cúna'n'á yā ní ca'n'a yā chii yā taná'n'ā discipulos. 'Tiicá ntúū'n discipulos ní nguéé s'teenú yā.

*Jesús idichó'o yā 'ii'n'yā'n apóstoles ye'n'e yā
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)*

¹⁴ Chiī ch'íinū nguuvi domingo mii'n, ní Jesús che'enaán yā ye'n'ē ndu'ū ndiicháámá discipulos

yēⁿe yā, taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ vεēté yā na mesa. Ní Jesús tuūvi iinú yā ndúúcu yā ti discípu^los nguéé s'teenu yā ní chεεchi staava yeⁿ'é yā ti discípu^los nguéé s'teenú yā 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a yā chí n'diichí yā Jesús chí 'āā nduuchí yā yeⁿ'ē nguaaⁿ tínáⁿ'ā.

15 Ní caⁿ'a yā chí yā discípu^los: Cuéⁿ'e nī núúⁿmáⁿ nación yeⁿ'e ín'yeeⁿdī ní caaⁿ'máⁿ nī ndúúdú cuaacu yeⁿ'ē chí nanguáⁿ'ai yā nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

16 'Iiⁿ'yāⁿ chí i'teenú yā ní ngεεdínúúⁿ'niⁿ yā, ní nanguaⁿ'ai yā yeⁿ'e nuuⁿndi yeⁿ'e yā. Naati 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā cuuví yā condenado.

17 Níicú señales yeⁿ'e poder miiⁿ canéé ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā 'úú. Ndúúcū chí duūchí tun'daá yā espíritus yeⁿ'e yááⁿ'n'guiinūⁿ yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ní cuuví caⁿ'á yā táámá davaacu chí ngai.

18 Ní nduuti chí cuta'á yā ndúúcū ta'a yā 'áámá cúú ní nguéé dε'ē daño diiⁿ tī ndúúcu yā. Ní nduuti chí cu'ú yā dε'ē chí veneno miiⁿ nguéé diiⁿ daño 'iiⁿ'yāⁿ. Ní cun'duú yā ta'a yā vmnaaⁿ yeⁿ'ē 'iiⁿ'yāⁿ chí ngíitā ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nduūvā yēⁿ'e yā.

Jesús cundáa yā va'ai chεeti nguuvi

(Lc. 24.50-53)

19 Ch'íinú caⁿ'a Señor Jesús ndúúdú 'cūū ndúúcū discípu^los yēⁿ'e yā ní cundáa yā na va'ai chεeti ngu-
uvi. Ní ch'iindí yā lado yeⁿ'e honor yeⁿ'é Ndyuūs.

20 Discípu^los ní cueⁿ'e yā, ní caⁿ'a yā nduudu cuaacu yeⁿ'ē chí nanguaⁿ'ai yā ndu'ū cuaaⁿ. Maaⁿ Señor Jesucristo ngiinnee yā discípu^los 'íicú canee n'daācā ndúúdú yeⁿ'e yā cáāvā señales ndúúcū vaadī n'giinu chí diiⁿ yā. "Tíicā chíi.

**Nduudu n'dai ye^{n'}e Ndyuūs ye^{n'}e cuicateco
ye^{n'}e Tepeuxila
New Testament in Cuicatec, Tepeuxila
(MX:cux:Cuicatec, Tepeuxila)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Tepeuxila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Tepeuxila [cux], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Tepeuxila

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

28b090dc-326e-56c7-994e-5d3354d1d54f